

ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรของแรงงานคืนถิ่น
อำเภอรัตถุมิ จังหวัดสงขลา
Training Needs in Agriculture of Resettled Laborers
in Amphoe Rattaphume, Changwat Songkhla

สุรศักดิ์ อ่าวเจริญ
Surasak Aowcharoen

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Master of Science Thesis in Agricultural Development
Prince of Songkla University

2545

๗

เลขหมู่	HD1539.T5	ที่ ๑๔	๒๕๔๕	ร.๒
Bib Key	221015			
	๒๒-๒๒-๒๕๔๕			

ชื่อวิทยานิพนธ์

ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรของแรงงานกึ่งถิ่น

อำเภอรัศมี จังหวัดสงขลา

ผู้เขียน

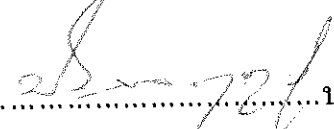
นายสุรศักดิ์ อ่าวเจริญ

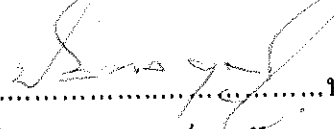
สาขาวิชา

พัฒนาการเกษตร

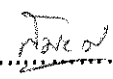
คณะกรรมการที่ปรึกษา

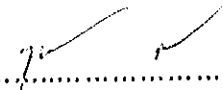
คณะกรรมการสอบ

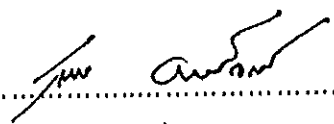

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปัญจพล บุญชู)

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปัญจพล บุญชู)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมยศ ทุงหว้า)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมยศ ทุงหว้า)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุพินพรรณ ศิริวัชรนุกูล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันชัย ชรรณสังการ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
ของการศึกษา ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปิติ ทฤษฎีคุณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรของแรงงานคืนถิ่น อำเภอรัตนภูมิ
จังหวัดสงขลา
ผู้เขียน นายสุรศักดิ์ อ่าวเจริญ
สาขาวิชา พัฒนาการเกษตร
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจสังคม ปัจจัยทางจิตวิทยา และความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรของแรงงานคืนถิ่นสู่ภาคเกษตรกรรม โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากแรงงานคืนถิ่นในอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา จำนวน 161 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ในระหว่างวันที่ 16 ตุลาคม 2541 ถึง วันที่ 7 มีนาคม 2542

จากการศึกษาพบว่าแรงงานคืนถิ่นส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยครอบครัวละ 5 คน แต่ละครอบครัวมีแรงงานจำนวน 2 คน ออกไปทำงานนอกภาคเกษตรแบบไปเช้า-เย็นกลับ ตลอดทั้งปีหรือเมื่อว่างเว้นจากการทำนา ทำสวน ทำไร่เนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอแรงงานคืนถิ่นเหล่านี้จึงต้องการงานที่มีรายได้ดีกว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร 1-3 ปี เกือบทั้งหมดมีที่ดินเป็นของตนเอง ขนาดที่ดินถือครองเฉลี่ย 15 ไร่ 3 งาน ซึ่งใช้เทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่ทำการเกษตร ระยะทางจากบ้านพักอาศัยไปยังพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 2.06 กิโลเมตร มีรายได้จากการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ ไม่พบว่ามีรายได้จากการแปรรูปผลผลิตจากฟาร์ม เฉลี่ยรายได้สุทธิภาคเกษตร 37,439.25 บาทต่อปี เฉลี่ยรายได้นอกภาคเกษตร 13,597.14 บาท แรงงานคืนถิ่นมีทัศนคติต่ออาชีพเกษตรในระดับปานกลาง โดยเห็นว่าอาชีพเกษตรเป็นแหล่งผลิตอาหารและปัจจัยการดำรงชีพของมนุษย์ที่ทำให้สุขภาพกายดี ทำให้มีสุขภาพจิตดี สดชื่นแจ่มใส ไม่เครียด อาชีพเกษตรมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงทางสังคม การประกอบอาชีพมีความเสี่ยงภัยในบางโอกาส ขึ้นอยู่กับการป้องกันระมัดระวัง

โดยภาพรวม แรงงานคืนถิ่นมีความต้องการฝึกอบรมระดับน้อยในทุกสาขาวิชา คือ สาขาสัตว์ พืช ธุรกิจเกษตร ประมง ช่างเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร เหตุผลที่ต้องการฝึกอบรมที่สำคัญ คือ การเพิ่มรายได้จากการทำให้ถูกตามหลักการปลูกพืช

เลี้ยงสัตว์ การมีความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิต การตลาด และสามารถทำธุรกิจได้ถูกต้อง พบว่าแรงงานคีนถิ่นส่วนหนึ่งไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากมีภารกิจมากในการประกอบอาชีพ ไม่สามารถแบ่งเวลาไปฝึกอบรมได้ โดยสถานที่ที่แรงงานคีนถิ่นสามารถเข้าร่วมการฝึกอบรมได้คือ การจัดฝึกอบรมในหมู่บ้าน และการฝึกอบรมที่วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สงขลา ในเวลา 3-5 วัน

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่ารายได้สุทธินอกเขต ขนาดของที่ดินถือครอง และทัศนคติต่ออาชีพเกษตร มีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางบวกกับความต้องการฝึกอบรม ระยะทางจากบ้านพักไปพื้นที่ทำการเกษตรมีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางลบกับความต้องการฝึกอบรม แต่รายได้นอกภาคเกษตร ขนาดของแรงงานในครอบครัว และประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตรได้ ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรม

Thesis title   Training Needs in Agriculture of Resettled Laborers in Amphoe
Rattaphume, Changwat Songkhla
Author   Mr. Surasak Aowcharoen
Major Program   Agricultural Development
Academic Year   2001

Abstract

The objectives of this research were to study the socioeconomic factors, psychological factors and agricultural training needs of resettled laborers. The population were resettled laborers who lived in Amphoe Rattaphume, Changwat Songkhla. The research instrument used was a constructed interview of 161 resettled laborers, using a simple random sampling method. The interviews were administered from 16 March, 1998 - 7 June, 1999.

The study revealed that the majority of resettled laborers are Buddhist, and their age ranges from 21 – 30 years. They have finished primary education. Most of the resettled laborer families consist of five members. Two of each family have to work out of the farm all year, leaving their homes in the morning and coming back in the evening, or when they are free from farming because they have insufficient income. They seek work in order to gain more income. Most of them have 1-3 years experience of working off of the farm. Nearly all of them have their own land, which averages about 15.75 rai, where modern technology is used for farming. The distance from their homes to their agricultural area averages 2.06 kilometers. They receive net income from farming of 37,439.25 baht a year on average while the average off-farm income is 13,597.14 baht a year. Their attitude towards agriculture is moderate because they think it produces food and many other things, such as good health, good mental health, the stability of economic and society. However, runs many risks from such things as chemicals, and preventive measures must be taken.

The mean of agricultural training needs is at low level in Animal Science, Plant Science, Agricultural Business, Fishery, Farm Mechanics and Agricultural

Industry. The reason for training is to obtain more income from proper planting, animal husbandry, product processing, marketing knowledge and business management. It was found that some of the resettled laborers didn't want to be trained because they were too busy at work, thus they could not spend time training. The resettled laborers can go for training in their village and at Songkhla College of Agriculture and Technology for about 3-5 days.

By correlation analysis, a statistically significant positive relationship was found between agricultural training needs, net agricultural income, size of land area and attitude toward agriculture, and a negative relationship between agricultural training needs and distance from their homes to their land. Out of farm income, size of the family and out of farm experience were not statistically significant.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญาพล บุญชู ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สมยศ ท่งหว้า กรรมการที่ปรึกษา คณาจารย์ผู้สอนภาควิชาพัฒนาการเกษตรทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำในการศึกษาวิจัย และการจัดทำรายงานวิทยานิพนธ์ จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ในการศึกษาข้อมูลเพื่อการวิจัยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสำนักงานส่งเสริมการเกษตรอำเภอรัตนบุรี เทศบาลตำบลกำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง และองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ ในการพบปะกับแรงงานคืนถิ่น เกษตรกรและผู้นำท้องถิ่น ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสำนักงานการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสงขลา สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอรัตนบุรี ในการให้ข้อมูล สถิติต่างๆ เกี่ยวกับแรงงานในจังหวัดสงขลา ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากกลุ่มแรงงานคืนถิ่นที่เพิ่งสำเร็จระดับปริญญาตรี ในการรวบรวมข้อมูล ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากงานส่งเสริมและฝึกอบรม วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลาในการให้ข้อมูลและแนวความคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมด้านเกษตร ขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

การจัดทำรายงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับเอื้อเฟื้อ สนับสนุนเป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิญา ทองรักษ์ คุณทัศนีย์ เมืองแก้ว จากบุคลากรของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในการให้กำลังใจ คุณธรรมบุญ ศิริพันธ์ คุณรุ่งจิต อิงวิยะ คุณสุชาติ เพชรพิมพ์พันธ์ คุณประพันธ์ แก้วสุข และสมาชิกในครอบครัวของผู้ทำการวิจัยในการจัดพิมพ์และตรวจเอกสาร สุดท้ายขอขอบคุณ คุณพรธณี อ่าวเจริญ ที่สนับสนุนทุนการวิจัยในครั้งนี้

สุรศักดิ์ อ่าวเจริญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
Abstract	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
รายการตาราง	(10)
รายการภาพประกอบ	(11)
บทที่	
1. บทนำ	
ความสำคัญและที่มาของการศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
2. การตรวจเอกสาร	4
การอพยพย้ายถิ่นและการคืนถิ่นของแรงงาน.....	4
ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร	5
การฝึกอบรม	5
ความต้องการฝึกอบรม	5
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมกับความต้องการฝึกอบรม ด้านเกษตร	6
รายได้ภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร	7
ขนาดที่ดินถือครอง	7
แรงงานในครอบครัว	8
ระยะทางจากบ้านพัก ไปพื้นที่ทำการเกษตร	8
ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร	8
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรม ด้านเกษตร.....	9
การสร้างอาหารและปัจจัยดำรงชีพ	10
	(6)

การมีสุขภาพกายดี	10
การมีสุขภาพจิตดี	10
ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	11
ความมั่นคงทางสังคม	12
ความเสี่ยงภัยในอาชีพเกษตรกรรม.....	12
แบบจำลองแนวความคิดการศึกษา.....	13
สมมุติฐาน	14
3. วิธีการศึกษา	15
สถานที่วิจัย	16
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	16
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใ้.....	17
การสร้างเครื่องมือ	17
การทดสอบความถูกต้องและความเชื่อมั่นของตัวชี้วัด	18
การรวบรวมข้อมูล	19
การวิเคราะห์ข้อมูล	19
นิยามศัพท์	20
4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	21
ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม	22
สภาพทั่วไปของแรงงานคืนถิ่น.....	22
เครื่องมือเกษตรและอาคารสิ่งก่อสร้าง	24
แบบแผนการย้ายถิ่น	27
เหตุผลที่ออกไปทำงานนอกภาคเกษตรกรรม	28
ขนาดของแรงงานในครอบครัว	29
การถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน	29
ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม	30
ระยะทางจากที่พักไปยังพื้นที่เกษตรกรรม	31
รายได้สุทธิของแรงงานคืนถิ่น	32
รายได้สุทธิภาคเกษตรกรรม	32
รายได้้นอกภาคเกษตรกรรม	34

ปัจจัยทางจิตวิทยา	35
ทัศนคติต่ออาชีพเกษตรด้านการเป็นแหล่งอาหารและปัจจัยดำรงชีพ ของมนุษย์	35
ทัศนคติต่ออาชีพเกษตรกรรมด้านการมีสุขภาพกายดี	38
ทัศนคติต่ออาชีพเกษตรกรรมด้านการมีสุขภาพจิตดี	40
ทัศนคติต่ออาชีพเกษตรกรรมด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ.....	42
ทัศนคติต่ออาชีพเกษตรกรรมด้านความมั่นคงทางสังคม	44
ทัศนคติต่ออาชีพเกษตรกรรมด้านความเชื่อมโยงในอาชีพเกษตรกรรม	47
ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร	49
ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาสัตว์	49
ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาพืช	51
ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขารัฐกิจเกษตร	55
ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาประมง	56
ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาช่างเกษตร	58
ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาอุตสาหกรรมเกษตร ...	59
ความต้องการฝึกอบรมด้านอื่นๆ	60
รูปแบบการฝึกอบรมที่แรงงานคืนถิ่นต้องการ	61
ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรกับปัจจัยทาง เศรษฐกิจ	
สังคม ปัจจัยทางจิตวิทยา และการทดสอบสมมุติฐาน	62
ผลการศึกษความสัมพันธ์	62
การทดสอบสมมุติฐาน	67
5 สรุปและข้อเสนอแนะ	71
สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล	71
ข้อเสนอแนะ	74
บรรณานุกรม	78

ภาคผนวก

ก ข้อมูลสถานที่ทำการศึกษา	84
ข แบบสัมภาษณ์	91
ค การให้คะแนนและการสร้างตัวชี้วัด	105
ง การวิเคราะห์การถดถอยเชิงสั้น	126
จ หมู่บ้านที่เป็นภูมิลำเนาของแรงงานคืนถิ่น	133
ประวัติผู้เขียน	135

รายการตาราง

รายการ		หน้า
1	จำนวนแรงงานคืนถิ่น อำเภอรัษฎุมิ จังหวัดสงขลา	2
2	การศึกษาของแรงงานคืนถิ่นและสาขาวิชาที่สำเร็จ	23
3	จำนวนผู้มีใช้เครื่องมือและอาคารสิ่งก่อสร้าง	26
4	เหตุผลและสถานะของผู้ให้เหตุผลที่ออกไปทำงานนอกภาคเกษตร	29
5	ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตรของแรงงานคืนถิ่น.....	31
6	ระยะทางจากที่พักอาศัย ไปยังพื้นที่ทำการเกษตร	32
7	การกระจายของรายได้สุทธภาคเกษตรของแรงงานคืนถิ่น	33
8	การกระจายของรายได้นอกภาคเกษตรของแรงงานคืนถิ่น	34
9	ทัศนคติของแรงงานคืนถิ่นต่ออาชีพเกษตรด้านการเป็นแหล่งผลิตอาหาร และปัจจัยดำรงชีพของมนุษย์.....	37
10	ทัศนคติของแรงงานคืนถิ่นต่ออาชีพเกษตรด้านการมีสุขภาพกายดี ...	39
11	ทัศนคติของแรงงานคืนถิ่นต่ออาชีพเกษตรด้านการมีสุขภาพจิตดี	41
12	ทัศนคติของแรงงานคืนถิ่นต่ออาชีพเกษตรด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	43
13	ทัศนคติของแรงงานคืนถิ่นต่ออาชีพเกษตรด้านความมั่นคงทางสังคม	46
14	ทัศนคติของแรงงานคืนถิ่นต่ออาชีพเกษตรด้านความเสี่ยงภัยในอาชีพ เกษตรกรรม	48
15	ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาสัตว์	51
16	ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาพืช	54
17	ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาธุรกิจเกษตร	56
18	ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาประมง	57
19	ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขา ช่างเกษตร	58
20	ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาอุตสาหกรรมเกษตรและรวมทุกสาขา	60
21	รายวิชาอื่นๆ ที่แรงงานคืนถิ่นต้องการฝึกอบรม	61
22	สัมประสิทธิ์สหความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม ปัจจัยทางจิต วิทยากับความต้องการฝึกอบรมและระดับนัยสำคัญ	63

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบการวิจัย	14
2 แผนภูมิการสวมตัวอย่างแรงงานคืนถิ่นจากทุกตำบลในอำเภอรัตนบุรี ..	17
3 ช่วงอายุของแรงงานคืนถิ่น	23
4 แบบแผนการย้ายถิ่น	26

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของการศึกษา

ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศไทยเจริญเติบโต การเพิ่มขึ้นของประชากรได้นำไปสู่ปัญหาไม่มีที่ดินทำกินหรือมีที่ดินทำกินจำกัด ปัญหารายได้หรือผลตอบแทนจากการผลิตต่ำ ก่อให้เกิดการอพยพของแรงงานจำนวนมากจากชนบทไปทำงานต่างถิ่น โดยกว่าครึ่งของผู้อพยพได้อพยพเข้าสู่ตัวเมือง กรุงเทพฯ เขตเทศบาล สุขาภิบาล และเมืองเล็กๆในชนบท (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2538.) ปลายปี พ.ศ. 2538 เศรษฐกิจของประเทศไทยเริ่มก้าวสู่ภาวะถดถอย ผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทยทางหนึ่งที่ได้รับมากคือ ภาวะการใช้จ่ายเงินสำหรับการครองชีพสูงขึ้น อันเนื่องมาจากสินค้ามีราคาแพงขึ้น ผลกระทบทางด้านจิตใจและสังคม พบว่าสุขภาพจิต รู้สึกไม่มั่นคงในชีวิต ไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (กนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2541 : 135-142) จนถึงวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2540 รัฐบาลไทยยอมรับเงื่อนไขและลงนามตามพันธะทำสัญญาเงินกู้จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ มาตรการต่างๆ ที่รัฐบาลนำมาใช้ได้แก่ การตัดเงินงบประมาณ การขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่ม ก่อให้เกิดผลกระทบอย่าง กว้างขวางต่อการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและธุรกิจเอกชน ที่ต้องมีการปรับตัวโดยการลดเงินเดือน การงดจ่ายเงินปันผล การปรับลดตำแหน่ง การปลดพนักงาน ถูกจ้าง และเลิกกิจการ ผลของภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการว่างงานเพิ่มขึ้น ยอดผู้ว่างงานสูงถึงเกือบ 2 ล้านคน เมื่อถึงปลายปี 2540 (ชุตีระ ระบอบ, 2540 : 84 - 86)

อำเภอรัษฎา จังหวัดสงขลา เป็นอำเภอหนึ่งที่เกิดการอพยพแรงงานไปต่างถิ่นเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็น 5 ตำบลคือ ตำบลกำแพงเพชร เขาพระอุหาได้ ควนรู และท่าชะมวง ทั้งอำเภอมีหมู่บ้าน 50 หมู่บ้าน มีพื้นที่ 369,868 ไร่ ประชากรจำนวน 59,718 คน รายได้เฉลี่ย 30,000 - 600,000 บาทต่อครอบครัวต่อปี (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2539) จากข้อมูลแรงงานที่ถูกเลิกจ้างและทำน้กในหมู่บ้าน พบว่าอำเภอรัษฎามีมีแรงงาน ค้าที่ดินจำนวน 274 คน (กรมพัฒนาชุมชน, 2541) ถูกเลิกจ้างจากสถาน

ประกอบการได้แก่ ร้านจำหน่ายรถยนต์ โรงงานเฟอร์นิเจอร์ งานก่อสร้าง โรงแรม ห้างสรรพสินค้า สถาบันการเงิน โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ และโรงงานอุตสาหกรรม (กรมแรงงานและสวัสดิการสังคม, 2541) แรงงานคีนถิ่นกระจายอยู่ในตำบลต่าง ๆ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนแรงงานคีนถิ่น อำเภอรัศมี จังหวัดสงขลา

ตำบล	จำนวนแรงงานที่ถูกเลิกจ้าง
ท่าชะมวง	143
กำแพงเพชร	12
เขาพระ	65
คูหาใต้	44
ควนรู	10
รวม	274

ที่มา : สำนักงานพัฒนาการอำเภอรัศมี จังหวัดสงขลา : 2541

ทางออกในการประกอบอาชีพของแรงงานคีนถิ่น นอกจากการทำการค้าขาย ทำหัตถกรรม และงานบริการอื่นๆ ตามความสามารถและโอกาสแล้ว ทางออกอีกทางหนึ่งของแรงงานคีนถิ่นคือการกลับไปทำเกษตรกรรมอันเป็นอาชีพดั้งเดิม ในภาวะการว่างงานที่เพิ่มขึ้นนั้น แรงงานของอำเภอรัศมี ส่วนหนึ่งซึ่งถูกออกจากงานและเดินทางกลับสู่ภูมิลำเนา ทำให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพของครอบครัวเนื่องจากขาดเงินหมุนเวียนที่จะใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน รายได้ของครอบครัวลดลงโดยที่สมาชิกในครอบครัวมิได้ลดตาม (กรมการปกครอง, 2540) ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาในการดำรงชีพของครอบครัว การพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมโดยการฝึกอบรมด้านเกษตร เพิ่มความรู้ความสามารถให้ตรงกับความต้องการ จึงนับได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็น

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรของแรงงาน คีนถิ่นสู่ภาคเกษตรกรรมของอำเภอรัศมี จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการ

ปฏิบัติงาน ตามโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สงขลา การปฏิบัติงานของสำนักงานเกษตรอำเภอรัตภูมิ สำนักงานพัฒนาการอำเภอรัตภูมิ และองค์การบริหารส่วนตำบลทุกตำบลของอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแรงงานคืนถิ่นของอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ที่ออกจากงานและเดินทางกลับสู่ภูมิลำเนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

- 2.1 สภาพทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยาของแรงงานคืนถิ่น
- 2.2 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรของแรงงานคืนถิ่นสู่ภาคเกษตรกรรม
- 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรกับปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยา

3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อมูลที่ได้จากวิจัยในครั้งนี้ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตร ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลา สำนักงานส่งเสริมการเกษตร สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลทุกตำบลของอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การตรวจเอกสารเกี่ยวกับแนวความคิด ทฤษฎี จากเอกสารวิชาการ ตำรา วิทยานิพนธ์ เอกสารราชการ ที่เกี่ยวข้องกับการคืนถิ่นของแรงงาน และความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร เพื่อนำมาสร้างแบบจำลองแนวความคิดของการวิจัย ดังนี้

1 การอพยพย้ายถิ่นและการคืนถิ่นของแรงงาน

การสำรวจการอพยพย้ายถิ่นของประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2538 พบว่าผู้อพยพจากชนบทส่วนใหญ่เป็นคนวัยแรงงาน อายุระหว่าง 15 - 44 ปี ผู้ที่ยังอยู่ในชนบทส่วนใหญ่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี และผู้สูงอายุที่ 60 ปีขึ้นไป พบว่าการอพยพย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์ทางสถิติกับสภาพทางเศรษฐกิจสังคม (เกรียงศักดิ์ ปัทมรเชา, 2528. อ้างถึงใน พัฒนพงศ์ งามวิไล, 2540 : 22) ผู้อพยพมีความพึงพอใจในการอพยพ เนื่องจากมีงานทำและมีรายได้ (Aphichart, et al. 1995 : 65-84) เช่นเดียวกับผู้อพยพในเอเชียและแปซิฟิกที่ต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (UNITED NATIONS, 1992 : 3)

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอพยพแรงงานกับการพัฒนาชนบทในกลุ่มประเทศอาเซียน พบว่าความพยายามที่จะให้ประชากรกลับไปตั้งถิ่นฐานที่ชนบททั้งการคืนถิ่นและการตั้งถิ่นฐานใหม่นั้น ในประเทศฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทยสัมพันธ์กับปัจจัยสำคัญ คือ การเป็นเจ้าของที่ดินทำกิน การเป็นเจ้าของบ้านพักอาศัยและระดับรายได้ ปัจจัยสำคัญที่ชักจูงให้ประชากรคืนถิ่นในประเทศไทยและฟิลิปปินส์ คือ การแนะนำชักจูงจากเพื่อน ในขณะที่ประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย ปัจจัยชักจูงที่มีบทบาทคือ แหล่งให้คำแนะนำชักจูงของรัฐบาล (Chulalongkorn University, Institute of Population Studies, 1981 : 11 - 91, Adnan, 1978 : 43-84) การศึกษาเกี่ยวกับแบบแผนของการอพยพของแรงงานในไทย พบว่าเกษตรกรทำงานนอกภาคเกษตรเป็นงานเสริม เมื่อถึงฤดูกาลผลิตจึงกลับไปทำนาทำไร่ แรงงานระดับกรรมกรเปลี่ยนงานเพราะหมดงาน ระดับชำนาญการเปลี่ยนงานเพราะงานอื่นให้รายได้ที่ดีกว่า (จิราวุช พลมณี และ สุวิทย์ ชีรสาศวัต,

2537 : 49) และพบว่าแรงงานที่ทำงานอยู่ได้นานคือ งานที่ทำด้วยใจรัก งานที่ถนัด และงานที่ไม่หนักตามลำดับ (สุวิทย์ ชีรสาศวัต และคณะ , 2537 : 27)

2 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร

2.1 การฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นที่ยอมรับของนักการศึกษา นักวิชาการ และนักบริหารว่าเป็นหัวใจของการปรับปรุงบุคคลให้มีประสิทธิภาพ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533 อ้างถึงใน พัฒนพงศ์ งามวิไล, 2540 : 8-9) หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยอาจทำเป็นระยะตามความเหมาะสมของแต่ละเรื่อง ผู้จัดอาจเป็นหน่วยงานราชการหรือบริษัทห้างร้านก็ได้ (น้อย ศิริโชติ, 2523 : 6 อ้างถึงใน ประกอบ รัตนพันธ์, 2527 : 6) โดยมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3 ด้านคือ

เพิ่มพูนความรู้ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน

เพิ่มพูนทักษะและความชำนาญ เพื่อบรรเทาการสูญเสียที่เกิดจากการทำงานที่ขาดทักษะและประสบการณ์

เปลี่ยนแปลงทัศนคติ เพื่อก่อให้เกิดความคิดใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ตามความประสงค์ของหน่วยงาน เพื่อพัฒนานิสัยหรือพฤติกรรมให้มีการกระทำที่เหมาะสมถูกแบบแผน (สิริกร พุฒศรี, 2537 : 18)

2.2 ความต้องการการฝึกอบรม

ความต้องการการฝึกอบรมเป็นความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self-actualization Need) ของบุคคล ความต้องการพัฒนาดตนเองเป็นความต้องการระดับสูง โดยคนทุกคนมีความปรารถนาที่จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิมหากมีโอกาส (ยุพินพรรณศิริวัชานนกุล, 2540 : 120) การมีแรงจูงใจในความสำเร็จที่ดี จะทำให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ยาก (เกรียงศักดิ์ ปัทมเรขา, 2533 : 93) การหาความต้องการการฝึกอบรมเป็นหัวใจสำคัญที่ต้องกระทำ เพื่อให้การฝึกอบรมสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการ ทำให้แน่ใจได้ว่าหลักสูตรการฝึกอบรมนั้นๆ มีความเหมาะสม สามารถเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการทำงานได้ (พัฒนพงศ์ งามวิไล, 2540 : 8-13)

ความต้องการความรู้จากการฝึกอบรมของเกษตรกรอาจแตกต่างกันตามบุคคล (McCall and Simmons, 1982 : 34) และแตกต่างกันตามแต่ละท้องถิ่น เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน เช่น ในท้องถิ่นภาคใต้ พบว่าความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรเกี่ยวข้องกับพืชเศรษฐกิจสำคัญชนิดหนึ่ง คือ ยางพารา ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรจำแนกเป็นสาขาวิชาได้ 6 สาขา (ประกอบ รัตนพันธ์, 2527 : 45-58) คือ

สาขาพืชกรรม เป็นวิชาที่เกี่ยวกับพืช ได้แก่วิชา การทำสวนยางพารา การทำสวนมะพร้าว การทำสวนกาแฟ การทำสวน ปาล์ม น้ำมัน การทำนา การทำสวนผัก การเพาะเห็ดชนิดต่างๆและการทำเชื้อเห็ด การขยายพันธุ์พืช ดินและปุ๋ย

สาขาสัตวบาล เป็นวิชาเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่วิชา การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงเป็ด การเลี้ยงสุกร การเลี้ยงโค การเลี้ยงกระบือ

สาขาประมง เป็นวิชาเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ได้แก่วิชา การเลี้ยงปลาน้ำจืด การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

สาขาช่างเกษตร เป็นวิชาเกี่ยวกับช่างเกษตร ได้แก่วิชา เครื่องทุ่นแรงในฟาร์ม เครื่องจักรกลและการซ่อม การก่อสร้างในฟาร์ม การชลประทาน

สาขาอุตสาหกรรมเกษตร เป็นวิชาเกี่ยวกับการถนอมอาหาร การแปรรูปผลผลิต ได้แก่วิชา หลักการถนอมผลผลิตเกษตร การเก็บรักษาผลผลิตเกษตรผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ

สาขาธุรกิจเกษตร เป็นวิชาเกี่ยวกับการทำธุรกิจการค้า การขายผลผลิต ได้แก่ วิชาหลักการจัดการฟาร์ม การตลาดผลผลิตเกษตร สหกรณ์การเกษตร

ในท้องถิ่นอื่นๆ ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรอาจแตกต่างกันไป เช่น ที่จังหวัดกำแพงเพชร บุญปลูก บุญอาจ (2537 : 29) ได้ศึกษาความต้องการความรู้ของประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียงวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกำแพงเพชร พบว่าประชาชนต้องการความรู้ในด้านการปลูกพืชในระดับมาก

3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรที่ต้องการศึกษา คือ รายได้ภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ขนาดของที่ดินถือครอง ขนาด

ของแรงงานในครอบครัว ระยะทางจากบ้านพักไปนา สวน ไร่ และประสบการณ์ทำงาน
นอกภาคเกษตร ปัจจัยดังกล่าวมีการศึกษาไว้คือ

3.1 รายได้ภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร

ธิดาดาว ภักดี (2525 : 316) ปรีชา ปาณะศรี (2533 : 249) และโสภิต
ปัญญาบุตร (2533 : 176) ได้อธิบายว่า รายได้เป็นผลตอบแทนจากภาคเกษตรและนอกภาค
เกษตรที่นับเป็นเงินตราในแต่ละปีของสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่ได้ใช้แรงงาน เกษตรกร
ที่มีรายได้สูงจะคัดสรรใจยอมรับวิทยาการแผนใหม่ทางการเกษตร ได้เร็วกว่าเกษตรกรที่มี
รายได้ต่ำ เพราะสามารถหาปัจจัยได้ทันเวลาและตรงกับความต้องการ สอดคล้องกับการ
ศึกษาของ เจ้มทอง ทักฉินารศมี (2524 : 118) ที่พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับ
ความต้องการความรู้ด้านเกษตร รายได้ทำให้มีความพึงพอใจในอาชีพ เป็นปัจจัยที่ทำให้
ความต้องการความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกรอยู่ในระดับที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ การ
ศึกษาของประภา ปราบพินาศ (2536 : 196) จรูญ รงศ์รัตน์ (2538 : 82) พัฒนพงศ์
วรรณวิไล (2540 : 105) เดโซ สุวรรณอังกูร (2544 : 65) พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับความ
ต้องการฝึกอบรม ความแตกต่างของรายได้ไม่มีผลต่อความต้องการเข้ารับการฝึกอบรม
วิชาชีพเกษตรกรกรม

3.2 ขนาดของที่ดินถือครอง

อุษา โภษิตตระกูล (2533 : 210 - 211) พบว่าพื้นที่ถือครองทำการเกษตรมี
ความสัมพันธ์ทางบวกกับความต้องการความรู้ด้านเกษตรเกี่ยวกับเทคโนโลยีการปลูกส้มโอ
เพื่อการส่งออก เช่นเดียวกับ ยุทธนา ตระบันพฤกษ์ เผด็จพงษ์ จันทโร และ สิริกุล
ศรีแสงจันทร์ อ้างถึงโดย นิพัทธ์ รัตนอุบล (2539 : 70) จตุพร วัฒนชากร ชัยรี นฤทุม และ
ทิพวัลย์ วิทยาพันธ์ อ้างถึงโดย พยอม สลิลปราโมทย์ (2542 : 9) พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่นา
ขนาดใหญ่ยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมีมากกว่าที่มีพื้นที่นาขนาดเล็ก เนื่องจากได้ผลผลิตและ
รายได้มากกว่า แต่ ประกอบ รัตนพันธ์ (2527 : 78) เดโซ สุวรรณอังกูร (2544 : 65) พบ
ว่าพื้นที่ถือครองทำการเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการความรู้ด้านเกษตร
เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรมากและมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรน้อย ต้องการ
การฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน

3.3 แรงงานในครอบครัว

เจ็มทอง ทักจิณารศรี (2524 : 118) พบว่าขนาดแรงงานในครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการความรู้ด้านเกษตร เป็นปัจจัยที่ทำให้ความต้องการความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกรอยู่ในระดับที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการมีแรงงานมากจะทำงานได้มากและมีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมมาก แต่ เดโซ สุวรรณอังกูร (2544 : 65) พบว่าขนาดแรงงานในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความต้องการความรู้ทางการเกษตร

3.4 ระยะทางจากบ้านพักไปพื้นที่ทำการเกษตร

ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ (2537 : 107-125) กล่าวถึงต้นทุนการขนส่งหรือระยะทางจากจุดศูนย์กลางหรือตลาดเป็นตัวกำหนดราคา(ฟังก์ชันของราคา)ของปัจจัยการผลิตทั้งหมด ต้นทุนดังกล่าวเป็นค่าเสียโอกาสของปัจจัยต่างๆในการผลิตหรือบริการ การวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานที่ตั้งของการเกษตร ถ้ากำหนดกิจกรรมหนึ่งเกิดขึ้น ณ จุดหนึ่ง ระยะทางที่ห่างออกไปจากจุดนั้นจะทำให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในด้านการเกษตร ผลตอบแทนของการผลิตจะต่างกันจากการผลิตในท้องที่ที่แตกต่างกัน เช่น ผลตอบแทนจากการปลูกข้าวโพดจะยิ่งลดลงถ้าระยะทางตลาดของข้าวโพดเพิ่มขึ้น สุวิทย์ ธีรศาสตร์ และคณะ (2537 : 16 - 127) พบว่าแรงงานที่ทำงานอยู่ได้นานคือ งานอยู่ใกล้บ้าน แต่ จรุง รงค์รัตน์ (2538 : 77 - 92) พบว่าระยะทางจากบ้านไปโรงเรียนของเยาวชนมุสลิมไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการความรู้ทางการเกษตร เดโซ สุวรรณอังกูร (2544 : 68) พบว่าระยะทางจากบ้านถึงสถานที่ฝึกอบรมและระยะทางจากฟาร์มถึงตลาดไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการความรู้ทางการเกษตร

3.4 ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร

सानติ นิกชอบ และคณะ (2532 : 123) และ สิริรัตน์ บำรุงกร (2532 : 66) กล่าวว่าประสบการณ์เป็นความจัดเจนที่ได้รับจากการกระทำหรือได้พบ มีพื้นฐานมาจากความรู้ของแต่ละบุคคล พบว่าประสบการณ์มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการความรู้ด้านเกษตร โดยเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำเกษตรมากจะมีการยอมรับวิทยาการแผนใหม่มากกว่าที่มีประสบการณ์น้อย เพราะสามารถใช้ประสบการณ์ตัดสินใจต่อวิทยาการแผนใหม่ทางการเกษตรที่คิดว่าดีกว่าสิ่งที่ทำอยู่เดิม แต่ วิญญู ฤทธิ์อุดมพร (2533 :

208 - 210) พบว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนแตกต่างกันต้องการความรู้ไม่แตกต่างกัน

สรุป ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมคือ รายได้ภาคเกษตรทำให้มีความพึงพอใจในอาชีพเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการความรู้ด้านเกษตร การมีรายได้นอกภาคเกษตรมากทำให้มีความพึงพอใจในอาชีพอื่นที่มีใช่อาชีพเกษตร ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรจึงน้อย พื้นที่ถือครองทำการเกษตรมากทำให้เกิดผลผลิตและรายได้มาก ความต้องการฝึกอบรมจึงมีมาก จำนวนแรงงานในครอบครัวมากทำให้สามารถสร้างผลผลิตสร้างรายได้และมีโอกาสที่จะเข้าร่วมในการฝึกอบรมมาก ได้มากความต้องการฝึกอบรมจึงมีมาก ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตรนาน ทำให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพอื่นเช่นเดียวกับปัจจัยรายได้นอกภาคเกษตร ผู้มีประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตรนานจึงต้องการฝึกอบรมน้อย ระยะทางจากที่พักไปพื้นที่ทำการเกษตรทำให้เสียค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทางมาก ทำให้ต้องการฝึกอบรมน้อย มีผู้ศึกษาพบว่าปัจจัยดังกล่าวมาแล้วมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรทั้งทางบวกและไม่มีความสัมพันธ์ ในขณะที่ระยะทางจากที่พักไปพื้นที่ทำการเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรม

4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร

ปัจจัยทางจิตวิทยาที่ให้ความสำคัญศึกษาในครั้งนี้ คือ ทัศนคติเป็นแนวความคิด ความรู้สึกที่เป็นแนวโน้มที่มีการตอบสนองต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ประกอบด้วยความรู้สึกและการกระทำ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ทัศนคติที่บ่งบอกว่าสิ่งใดเป็นทัศนคติได้แก่ การแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับสิ่งที่ถูกกระทำ และทัศนคติอาจเปลี่ยนแปลงได้โดยผ่านประสบการณ์

ทัศนคติต่ออาชีพเกษตรและความต้องการฝึกอบรมที่ศึกษาในครั้งนี้คัดแปลงมาจากทฤษฎีแรงจูงใจของ มาสโลว์ ที่กล่าวถึงความต้องการด้านสรีรวิทยา ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต ความต้องการด้านสังคม และทฤษฎีความต้องการของแอลเคอร์เฟอร์ ที่กล่าวว่า บุคคลมีความต้องการมีชีวิตรอยู่และมีความสัมพันธ์กับคนอื่น (ยุพินพรรณศิริวัธนนุกูล, 2540 : 26-155, ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2541 : 64-119) แนวคิดจากนักวิชา

การ นักวิจัย และการพูดคุยกับเกษตรกรทั่วไป ตัวชี้วัดทัศนคติประกอบด้วยทัศนคติด้านต่างๆ ดังนี้

4.1 การสร้างอาหารและปัจจัยการดำรงชีพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2541 : 86) กล่าวว่า คนเราเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความต้องการที่หลากหลายของมนุษย์เป็นตัวกำหนดให้เขาเลือกอาชีพที่สนองความต้องการของเขาได้ ทัศนคติต่อการสร้างอาหารและปัจจัยในการดำรงชีพจึงนำไปสู่การสามารถตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ อันเป็นที่มาของการเลือกอาชีพของบุคคล

ความต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถของตัวเองเกิดจากการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้และทัศนคติของแต่ละบุคคล นำไปสู่การแสวงหาความรู้ความสามารถในการทำอาชีพนั้นๆ (McCall and Simmons, 1982 : 25-39) ทัศนคติด้านการสร้างอาหารและปัจจัยดำรงชีพซึ่งเป็นความจำเป็นพื้นฐาน จึงเป็นที่มาของการแสวงหาความรู้ความสามารถ

4.2 การมีสุขภาพกายดี

รุจิรา เตียมอมรรัตน์, สุทธิพันธ์ พิกสุวรรณ และ วชิร อภาชีรพงศ์ (2540 : 1-6) กล่าวถึงสุขภาพกายดีว่าประกอบด้วย ร่างกายมีความสมบูรณ์แข็งแรง ระบบต่างๆ และอวัยวะทุกส่วนทำงานเป็นปกติและมีประสิทธิภาพ ร่างกายสามารถทำงานได้เป็นเวลานานโดยไม่เหน็ดเหนื่อย การพักผ่อนและการนอนหลับเป็นไปอย่างปกติ เป็นต้น สิ่งที่ต้องทำเพื่อให้สุขภาพทางกายดี คือ บริโภคอาหารให้ถูกต้อง พักผ่อนอย่างเพียงพอ ไม่เครียดจนเกินไป อยู่ในที่อากาศถ่ายเทสะดวก ออกกำลังกายเหมาะสมกับสภาพร่างกาย จากการเลือกอาชีพที่ทำให้มีสุขภาพกายดีจึงเป็นที่มาของการแสวงหาความรู้ความสามารถในการทำอาชีพ

4.3 การมีสุขภาพจิตดี

บุญวดี เพชรรัตน์ (2539 : 29) กล่าวว่า ปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดขึ้นกับบุคคลไม่เพียงแต่จะทำให้บุคคลนั้นมีการเปลี่ยนแปลง แต่ยังส่งผลกระทบต่อบุคคลรอบข้างด้วย เมื่อบุคคลเผชิญกับปัญหาสุขภาพจิตจะพยายามปรับตัวเพื่อรักษาสมดุลทางจิต มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อทำให้สบายทั้งร่างกายและจิตใจ ภาวะปกติของจิตเป็นภาวะการปรับตัวที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกันของคนซึ่งชุมชนนั้นยอมรับ สามารถสร้างสัมพันธภาพอย่างใกล้ชิด เพื่อเพื่อแผ่ ขอมรับ อยู่ร่วม ทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้ การเป็นตัวของตัวเองอย่างมีเหตุผล

การไว้วางใจตนเองสามารถชี้นำตนเองในการปฏิบัติหน้าที่การงาน มีความรับผิดชอบและความพยายามที่จะกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนกำหนด การเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับสามารถอดทนต่อความคับข้องใจ และอดทนต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติได้ เป็นผู้สามารถร้องหรือสามารถยับยั้งความอยากความต้องการได้ สามารถพึ่งพาตนเองและพึ่งพาผู้อื่นได้

ความรู้ความเข้าใจว่าสุขภาพและความเจ็บป่วยถือเป็นสิ่งปกติที่บุคคลต้องเผชิญอย่างต่อเนื่อง เป็นภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา รู้ว่าสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตเป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกจากกันโดยสิ้นเชิง นอกจากการแสวงหาปัจจัยในการดำรงชีพดังกล่าวมาแล้ว สิ่งที่เราเลือกทำคือ การมีสุขภาพจิตดี มีความสุข สดชื่นแจ่มใส ไม่เครียด สามารถทำได้โดยใช้วิธีการรู้จักผ่อนคลายต่างๆ เช่น การปล่อยวางทำจิตให้สงบ การรื้อฟื้นนันทนาการ การปรับตัวในชีวิตประจำวันให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (รุจิรา เตียมอมรรัตน์ สุทธิพันธ์ พัทธสุวรรณ และ วชิรี อาภาธีรพงศ์, 2540 : 1-6) ซึ่งล้วนแต่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชนบท ที่ทำการเกษตร ทัศนคติต่อการมีสุขภาพจิตดีจึงเป็นที่มาของการแสวงหาความรู้ความสามารถในการทำอาชีพ

4.4 ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (2540, อ้างถึงใน ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2541 : 69-71) มีพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า การเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน เศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน หมายความว่าอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง ใจมานัส พลอยคี (2541 : 144-164) กล่าวว่า การผลิตเพียงเพื่อให้อยู่รอดได้นั้นในความเป็นจริง ระบบตลาดได้เข้ามาบีบคั้นในวิถีชีวิตของผู้คนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากประชาชนไม่สามารถผลิตสิ่งที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคได้ทั้งหมด จึงต้องนำสิ่งที่สามารถผลิตได้ไปซื้อขายแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่ต้องการ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจสำหรับประชาชนจึงหมายถึง การสามารถผลิตอาหารได้อย่างพอเพียง สามารถผลิตปัจจัยการดำรงชีพและนำผลผลิตบางส่วนไปซื้อขายแลกเปลี่ยนเป็นปัจจัยที่ต้องการได้ วิถีชีวิตที่สามารถอยู่ได้อย่างสบายแม้จะมีรายได้น้อยแต่มีค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันน้อย การมีภัยธรรมชาติเช่นน้ำท่วม ฝนแล้ง โรคแมลงระบาด ทำให้เกิดการขาดทุนทางการเงินบ้าง ปัญหาที่สำคัญคือ การตลาดที่ผลิตผลจากไร่นาราคาต่ำ เพราะทำคุณภาพผลผลิตได้ไม่ดี การกตราคาของพ่อค้า และการขาด

แคลนเงินทุนที่จะทำการผลิต ดังนั้นการมีความรู้ทั้งการทำเกษตร แปรรูปผลผลิต มีทุน มีตลาด ที่สามารถนำไปปฏิบัติอย่างได้ผลจึงเป็นสิ่งที่เกษตรกรต้องการ

4.5 ความมั่นคงทางสังคม

ผลของการพัฒนาในช่วงเศรษฐกิจเฟื่องฟู พ.ศ. 2538 กลุ่มคนส่วนใหญ่ได้รับรายได้เพิ่มขึ้นบ้างแต่เป็นส่วนที่ค้อยกว่า ส่วนมากแล้วมีชีวิตที่มั่นคงน้อยลง ระบบสังคมซึ่งเป็นตัวช่วยเสริมให้เกิดความมั่นคงในชีวิต เช่น ระบบครอบครัว เครือญาติ ทรัพยากรท้องถิ่นเสื่อมลง สิ่งไทยได้รับมรดกจากอดีตโดยเฉพาะภาคเกษตรที่ยังมีศักยภาพสูง คือคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ยังร้อยรัดความรักใคร่กลมเกลียวและความมีน้ำใจ เป็นของพิเศษที่มีคุณค่ากับคนไทยและโลกด้วย ชัยอนันต์ สมุทรวานิช (2540, อ้างถึงใน ผาสุกพงษ์ไพจิตร, 2541 : 72) กล่าวว่าจุดแข็งของสังคมไทยมิใช่อยู่ที่ทุนและเทคโนโลยี แต่อยู่ที่วัฒนธรรมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เคารพกัน ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2541 : 94) กล่าวว่าความคงอยู่ในอาชีพพระคัมภีร์เป็นความผูกพันต่ออาชีพของบุคคล โดยการเลือกอาชีพและการตกลงใจที่จะประกอบอาชีพนั้นเป็นข้อผูกพันให้ยอมรับถึงผลที่จะตามมา บุคคลเกิดสำนึก ตระหนักถึงข้อผูกพันที่มีต่อการกระทำนั้นอย่างต่อเนื่อง สังคมชนบทที่พบเห็นจึงยังคงมีความมั่นคงที่ผู้คนมีงานทำ สะท้อนทัศนคติของการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สงบสุข

4.6 ความเสี่ยงภัยในอาชีพเกษตร

อาชีพเกษตรมีความเสี่ยงภัยที่มาจากธรรมชาติได้แก่ ฝนตกแลดออก หากตรากตรำนานๆ ทำให้เป็นไข้ได้ น้ำท่วม ฟ้าผ่าทำให้เกิดอันตรายถึงเสียชีวิตได้ สัตว์มีพิษต่างๆ เช่น งูพิษ ตะขาบ ภัยจากเครื่องมือทางการเกษตร เช่น เครื่องจักรยนต์ทางการเกษตรที่อาจทำให้เกิดอันตรายที่รุนแรงได้ตลอดเวลาหากไม่ระมัดระวังและเตรียมการป้องกัน และภัยจากสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ซึ่งมักทำให้เกิดอันตรายในรูปของพิษสะสมในร่างกาย สารเคมีบางกลุ่มมีพิษร้ายแรงเป็นอันตรายถึงเสียชีวิต (คำรงค์ศักดิ์ ชัยสนธิ และ สุนิ เลิศแสวงกิจ, 2537 : 87-91) การศึกษาของกองวัดภูมิพิษ กรมวิชาการเกษตรระหว่างปี 2522-2529 พบว่าสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชสามารถตกค้างในเนื้อเยื่อต่างๆ ของร่างกายมนุษย์ รวมทั้งกระแสเลือดและนมมารดา ปี 2534 พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกผักในเขตจังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช และ สุราษฎร์ธานี มีสารเคมีตกค้างในร่างกายสูงถึงร้อยละ 12.78

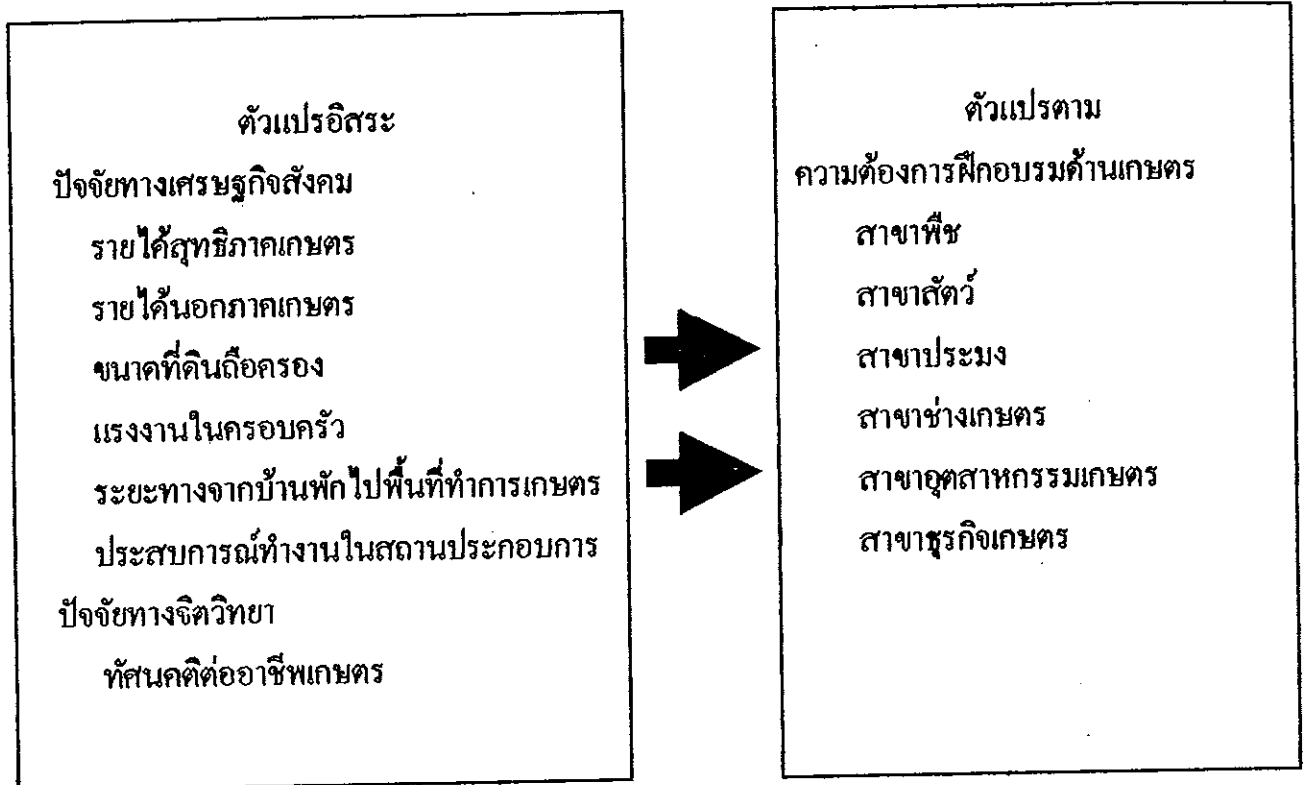
ปัจจุบันประชาชนมีความตื่นตัวเรื่องความปลอดภัยจากสารเคมีกันมาก (ทวี กาญจนภู, 2535 : 111-135)

เกษตรกรที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิทยาการทางการเกษตรแผนใหม่ จะมีโอกาสยอมรับวรรณกรรมได้ดีกว่าเกษตรกรที่มีทัศนคติต่อต้าน (เกรียงศักดิ์ ปัทมเรชา, 2533 : 121-122) อาชีพเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่ออาชีพเกษตร (ยุพินพรรณ ศิริวิธานนุกูล, 2540 : 26-155) นิพัทธ์ รัตนอุบล (2539 : 63) และ พะยอม สลิลปราโมทย์ (2542 : 85) พบว่าทัศนคติต่อวิทยาการแผนใหม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้วิทยาการแผนใหม่ในบางส่วนเช่น การกำจัดโรคแมลงในแปลงกล้าข้าว แต่ จรุง รงค์รัตน์ (2538 : 88) และ เคนไซ สุวรรณอังกูร (2544 : 71) พบว่าทัศนคติต่ออาชีพเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการความรู้ทางการเกษตร

สรุป ปัจจัยทางจิตวิทยา คือ ทัศนคติต่ออาชีพเกษตรว่าเป็นอาชีพที่สร้างอาหารและปัจจัยดำรงชีพ ทำให้มีสุขภาพกายดีจากการบริโภคอาหารถูกต้อง มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีการออกกำลังกายในการทำงาน อยู่ในที่อากาศดี ทำให้สุขภาพจิตดีจากการรู้จักเพียงพอ สามารถปรับตัวในการอยู่ร่วมกับชุมชนและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เป็นอาชีพที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจจากสามารถผลิตปัจจัยการดำรงชีพและนำผลผลิตบางส่วนไปซื้อขายแลกเปลี่ยนเป็นปัจจัยที่ต้องการได้ มีความมั่นคงทางสังคมที่ผู้คนมีงานทำ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงภัยจากภัยธรรมชาติ ภัยจากสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช และภัยจากเครื่องจักรยนต์ทางการเกษตร การเรียนรู้และทัศนคติต่ออาชีพเกษตรของแต่ละบุคคล นำไปสู่การแสวงหาความรู้ความสามารถในการทำเกษตร มีผู้ศึกษาพบว่าทัศนคติต่ออาชีพเกษตรทั้งมีความสัมพันธ์ทางบวกไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการความรู้ทางการเกษตร

5 แบบจำลองแนวความคิดการศึกษา

การวิจัยนี้จะศึกษาจากประชากรแรงงานถิ่นถิ่นอำเภอรัตนภูมิ ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษารุ่นนี้ประกอบด้วยตัวแปรตามคือ ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร ตัวแปรอิสระคือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยา รายละเอียดของตัวแปรแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แบบจำลองแนวความคิด

4. สมมุติฐาน

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดสมมุติฐาน ดังต่อไปนี้

- 4.1 รายได้สุทธิภาคเกษตรของแรงงานคือนั้นมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร
- 4.2 รายได้นอกภาคเกษตรของแรงงานคือนั้นมีความสัมพันธ์ในทางลบกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร
- 4.3 ขนาดที่ดินถือครองของแรงงานคือนั้นมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร
- 4.4 ขนาดของแรงงานในครอบครัวของแรงงานคือนั้นมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร
- 4.5 ระยะทางจากบ้านพักอาศัยไปพื้นที่ทำการเกษตรของแรงงานคือนั้นมีความสัมพันธ์ในทางลบกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร

4.6 ประสิทธิภาพในการทำงานนอกภาคเกษตรแรงงานกึ่งถิ่นมีความสัมพันธ์ในทางลบ
กับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร

4.7 ทักษะคติต่ออาชีพเกษตรมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการฝึกอบรมด้าน
เกษตร

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ(Survey research) ข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์แรงงานคีนถิ่นของอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา ดังนี้.

1. สถานที่วิจัย

อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา เป็นอำเภอหนึ่งที่มีการอพยพแรงงานไปต่างถิ่นจำนวนมาก รายละเอียดเกี่ยวกับที่ตั้ง การแบ่งเขตปกครอง เส้นทางคมนาคม สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ แหล่งน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ สภาพทางเศรษฐกิจ สถาบัน และองค์กรชุมชน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

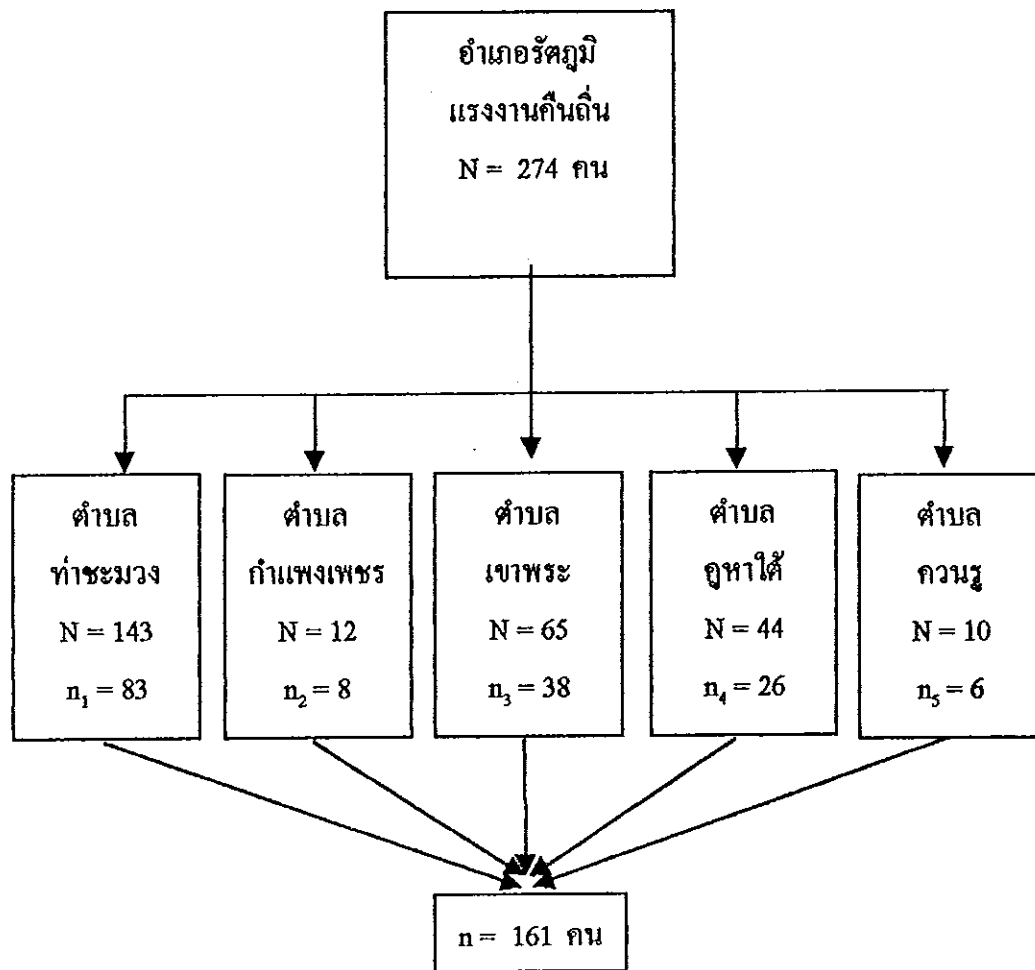
ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้คือแรงงานคีนถิ่นที่มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา จากการสำรวจของสำนักงานพัฒนาการอำเภอรัตนภูมิ และสำนักงานเกษตรอำเภอรัตนภูมิ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2540 (กรมพัฒนาชุมชน : 2541) พบว่ามีแรงงานคีนถิ่นจำนวนทั้งหมด 274 คน กำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538 : 303) ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 161 คน ในแต่ละตำบลเทียบสัดส่วนจำนวนตัวอย่างกับจำนวนประชากรแรงงานคีนถิ่นจาก

$$\text{จำนวนตัวอย่าง} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่าง}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}} \times \text{จำนวนประชากรตำบลนั้น}$$

$$\text{จำนวนตัวอย่างตำบลภูหาใต้} = \frac{161}{274} \times 44$$

$$= 25.85 \quad = 26 \quad \text{คน}$$

ผลการวิเคราะห์ได้จำนวนตัวอย่างแต่ละตำบล ดังแสดงในภาพประกอบ 2

N = ประชากร

n = ตัวอย่าง

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิการสุ่มตัวอย่างแรงงานกินถิ่นจากทุกตำบลในอำเภอรัศมี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ดำเนินการสร้าง การทดสอบความถูกต้องและเชื่อมั่นของตัวชี้วัดดังนี้

3.1 การสร้างเครื่องมือ

ใช้การสัมภาษณ์ ข้อความในการสัมภาษณ์ ที่สร้างจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยคำถามแบบปิดและคำถามแบบเปิด โดยสรุปมี 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม ประกอบด้วย แรงงานในครอบครัว ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร ระยะทางจากบ้านพักไปยังพื้นที่ทำการเกษตร ประสพการณ์

ทำงานนอกภาคเกษตร และรายได้ของครอบครัว ซึ่งแบ่งออกเป็นรายได้ภาคเกษตรและรายได้
นอกภาคเกษตร

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางจิตวิทยา ที่สนใจต่อการประกอบอาชีพเกษตร ประกอบด้วย
ทัศนคติ 6 ด้าน คือ ทัศนคติต่ออาชีพเกษตรด้านการสร้างอาหารและปัจจัยดำรงชีพ
การมีสุขภาพกายดี สุขภาพจิตดี ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และความปลอดภัยใน
การประกอบอาชีพ

ตอนที่ 3 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร ประกอบด้วย 6 สาขาวิชา คือ
สาขาพืช สัตว์ ประมง ช่างเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร และธุรกิจเกษตร (ดูในภาคผนวก ข)

3.2 การทดสอบความถูกต้องและเชื่อมั่นของตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดที่นำมาทดสอบความถูกต้องและเชื่อมั่นประกอบด้วยความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรและทัศนคติต่ออาชีพเกษตร ดำเนินการดังนี้

3.2.1 การทดสอบความถูกต้อง ทำการทดสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา (content validity) โดยการตรวจสอบของ คุณทัศนีย์ เมืองแก้ว ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เห็นว่าเนื้อหาของการสัมภาษณ์ตรงกับประเด็นที่ศึกษา

3.2.2 การหาความเชื่อมั่นของตัวชี้วัด (reliability) โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับ
แรงงานคืนถิ่นของอำเภอรัตภูมิ ที่มีใช้ประชากรที่ทำการวิจัย จำนวน 20 ชุด ทำการ
วิเคราะห์ค่าความ เชื่อมั่นของตัวชี้วัดความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร และทัศนคติต่ออาชีพ
เกษตร โดยวิธีวิเคราะห์ข้อความ (item analysis) เพื่อทดสอบความสอดคล้องกันภายใน
(internal consistency) และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach 's
coefficient alpha) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538 : 125-126) จากสูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

โดย

α = ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

$\sum S_i^2$ = ค่าความแปรปรวนรวมทุกข้อความ

$\sum s_i^2$ = ผลรวมของค่าความแปรปรวนแต่ละข้อความ

n = จำนวนของข้อความ

ค่าความเชื่อมั่นของทัศนคติเท่ากับ .8847 และความต้องการฝึกอบรมเท่ากับ .9273 แสดงว่าเครื่องมือที่น่าเชื่อมั่น จากการตรวจสอบตัวชี้วัดย่อยและรายการแต่ละรายการ พบว่าตัวชี้วัดย่อยทัศนคติต่ออาชีพเกษตรสมควรปรับปรุงเนื่องจากบางตัวชี้วัดย่อยมีค่าความเชื่อมั่นต่ำ ส่วนตัวชี้วัดย่อยความต้องการฝึกอบรมพบว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูง จึงนำไปใช้โดยไม่มีการปรับปรุงแก้ไข

ตัวชี้วัดที่ของเครื่องมือปรับปรุงแล้วถูกนำไปใช้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตัวอย่างจริงจำนวน 161 คน มีการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นอีกครั้ง พบว่าตัวชี้วัดทัศนคติมีค่าความเชื่อมั่นลดลงทุกตัวชี้วัดย่อย แต่อยู่ในระดับพอเชื่อมั่นได้ ส่วนตัวชี้วัดความต้องการฝึกอบรมพบว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงขึ้น (ดูรายละเอียดการสร้างตัวชี้วัดและการให้คะแนนในภาคผนวก ก)

4. การรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการสัมภาษณ์ตัวอย่างแรงงานคืนถิ่น จำนวน 161 คน โดยผู้วิจัยร่วมกับแรงงานคืนถิ่นที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยทักษิณ สถาบันราชภัฏสงขลา ซึ่งมีใช่คนในท้องถิ่นอำเภอรัตภูมิ และเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล สำนักงานเกษตรอำเภอรัตภูมิ รวมจำนวน 7 คน โดยสัมภาษณ์ ณ จุด ที่เจ้าหน้าที่เกษตรตำบลจัดประชุมและที่บ้านพักของแรงงานคืนถิ่น ระหว่างวันที่ 16 ตุลาคม 2541 ถึง 7 มีนาคม 2542

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

- 5.1 การจัดหมวดหมู่ และใส่รหัสข้อมูลที่ได้
- 5.2 สร้างแฟ้มข้อมูลในคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS
- 5.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ มัชชฐาน มัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการพรรณนาคุณลักษณะของแรงงานที่ศึกษา
- 5.4 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) ในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรว่ามีความสัมพันธ์กับความ

ต้องการฝึกรวมอย่างไร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ซัยลิทซ์ เกลิมมีประเสริฐ, 2537 : 338-341)

สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

$$r = \frac{n(\sum xy) - (\sum x)(\sum y)}{\sqrt{n(\sum x^2) - (\sum x)^2} \cdot \sqrt{n(\sum y^2) - (\sum y)^2}}$$

เมื่อ r = ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร x กับตัวแปร y
 $\sum x$ = ผลรวมของค่าข้อมูลชุด X
 $\sum x^2$ = ผลรวมของค่าข้อมูลชุด X แต่ละค่ายกกำลัง 2
 $\sum y$ = ผลรวมของค่าข้อมูลชุด Y
 $\sum y^2$ = ผลรวมของค่าข้อมูลชุด Y แต่ละค่ายกกำลัง 2
 $\sum xy$ = ผลรวมของค่าข้อมูลชุด $X \times Y$
 n = จำนวนคู่ของข้อมูล

6 นิยามศัพท์

แรงงานถิ่นถิ่น หมายถึง เกษตรกรที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในพื้นที่อำเภอรัตนภูมิ ที่ได้ออกไปทำงานนอกภาคเกษตรกรรมทั้งในหรือนอกพื้นที่อำเภอรัตนภูมิ ปัจจุบัน (2541) ได้ออกจากงานนั้นกลับมาทำงานภาคเกษตรกรรมตามเดิม

ความต้องการฝึกรวมด้านเกษตร หมายถึง ความต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำการเกษตรประกอบด้วย สาขาพืช สาขาสัตว์ สาขาประมง สาขาช่างเกษตร สาขาอุตสาหกรรมเกษตร และสาขาธุรกิจเกษตร

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม หมายถึง สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ศึกษา ได้แก่ รายได้สุทธิภาคเกษตร รายได้นอกภาคเกษตร ขนาดของการถือครองที่ดิน ขนาดแรงงานในครอบครัว ระยะทางจากบ้านไปสวน ไร่ นา และประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม

รายได้สุทธิภาคเกษตร หมายถึง รายได้จากการลงแรงทำการผลิตทางเกษตรด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การแปรรูปผลผลิตจากฟาร์มของครอบครัวตนเอง ได้รับเงินจากมูลค่าผลผลิตที่จำหน่าย โดยหักค่าใช้จ่ายต้นทุนผันแปรแล้ว

รายได้นอกภาคเกษตร หมายถึง รายได้จากกิจกรรมอื่นๆ ของสมาชิกในครอบครัวที่ไม่ใช่ผลผลิตจากฟาร์มที่ทำการผลิต ได้แก่ การรับจ้าง การค้าขาย การแปรรูปผลผลิตเกษตรที่มีชื่อ ผลผลิตในฟาร์มที่ทำ การทำหัตถกรรม อุตสาหกรรม รวมทั้งรายได้จากการมอบให้ของญาติมิตร

ขนาดที่ดินถือครอง หมายถึง ขนาดของที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ของครอบครัวแรงงานหน่วยเป็นไร่

ระยะทางจากบ้านพักไปพื้นที่ทำการเกษตร หมายถึง ระยะทางจากบ้านที่พักอาศัยของครอบครัวของแรงงานไปยังสวน ไร่ นา หรือพื้นที่ทำเกษตรกรรม หน่วยเป็นกิโลเมตร

แรงงานในครอบครัว หมายถึง จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในวัยแรงงานที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป ที่ลงแรงทำงาน

การทำงานนอกภาคเกษตร หมายถึง การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม การทำงานด้านพาณิชยกรรม การก่อสร้าง การคมนาคม และบริการต่างๆ

ประสบการณ์ทำงานในนอกภาคเกษตรกรรม หมายถึง ระยะเวลารวมทั้งหมดที่แรงงานเคยทำงานนอกภาคเกษตรกรรม ในที่นี้กำหนดหน่วยเวลาเป็นปี เพื่อความเป็นไปได้ในการ รวบรวมข้อมูลจากแรงงานคืนถิ่นให้ได้ใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด

ปัจจัยทางจิตวิทยา หมายถึง ทักษะคิดต่อการประกอบอาชีพเกษตร อันเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของแรงงานคืนถิ่นในชีวิตประจำวัน คือ ทักษะคิดต่อการเป็นแหล่งอาหารของมนุษย์ การมีสุขภาพกายดี การมีสุขภาพจิตดี ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม และความเสถียรภัยในอาชีพเกษตรกรรม

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม
2. ปัจจัยทางจิตวิทยา
3. ความต้องการฝึกอบรมทางเกษตรของแรงงานคืนถิ่น
4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม ปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรและการทดสอบสมมุติฐาน

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม

ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่ศึกษาคือ สภาพทั่วไป แบบแผนการย้ายถิ่น เหตุผลในการย้ายถิ่น แรงงานในครอบครัว การใช้ประโยชน์และการถือครองที่ดิน ประสิทธิภาพทำงานนอกภาคเกษตร ระยะทางจากบ้านพักอาศัยไปพื้นที่ทำการเกษตร เครื่องมือเกษตรและอาคารสิ่งก่อสร้าง รายได้สุทธิปี 2541 มีรายละเอียดดังนี้

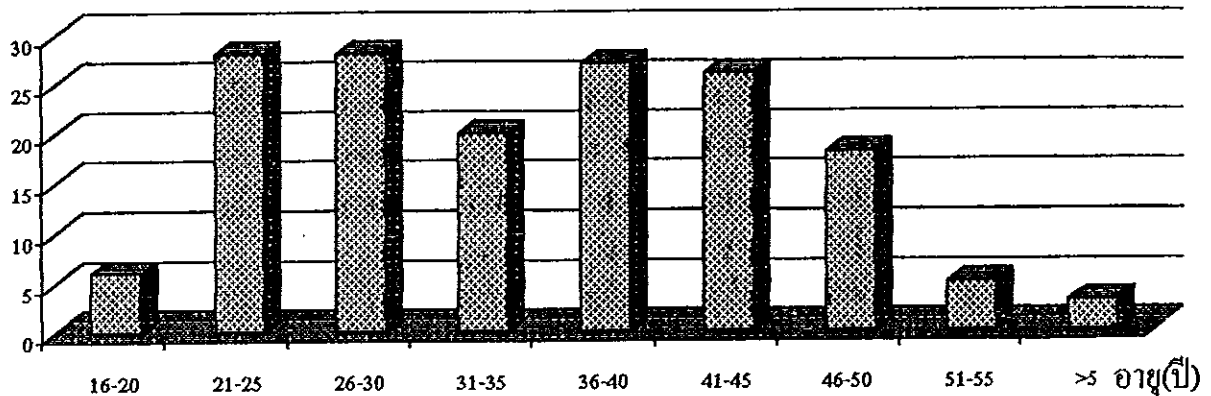
1.1 สภาพทั่วไปของแรงงานคืนถิ่น พบว่า

1.1.1 เพศ พบว่าแรงงานคืนถิ่นของอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่ เป็นชาย 108 คน คิดเป็นร้อยละ 67.10 และเป็นหญิง 53 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9

1.1.2 อายุ พบว่าแรงงานคืนถิ่นที่ศึกษามีอายุเฉลี่ย 35 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาว คือ อายุระหว่าง 21-25 ปี และ 26-30 ปี ช่วงอายุแรงงานคืนถิ่นที่ออกไปทำงานนอกภาคเกษตรน้อยที่สุดคือ อายุมากกว่า 55 ปี ดังแสดงในภาพประกอบ 3

จำนวนแรงงาน

คีนถิ่น(คน)

ภาพประกอบ 3 ช่วงอายุของแรงงานคีนถิ่น

1.1.3 ศาสนา พบว่าแรงงานคีนถิ่นส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธคือร้อยละ 79.50 รองลงมานับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 20.50

1.1.4 การศึกษา พบว่าแรงงานคีนถิ่นส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 67.08 รองลงมาคือระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มัธยมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับปริญญาตรี ที่มีจำนวนน้อยที่สุด ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 การศึกษาของแรงงานคีนถิ่นและสาขาวิชาที่สำเร็จ

การศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ	สาขาที่สำเร็จ
ประถมศึกษา	108	67.08	
มัธยมต้น	15	9.32	
มัธยมปลาย	13	8.07	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	6	3.73	บัญชี เลขานุการ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	15	9.32	บัญชี เลขานุการ เกษตร
ปริญญาตรี	4	2.48	ศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์
รวม	161	100.00	

1.1.5 **ภูมิถ่านาเคิม** พบว่าแรงงานคั้นถ่านของอำเภอรัษฎามีที่ศึกษากระจายอยู่ในตำบลต่าง ๆ ของอำเภอรัษฎา โดยตำบลท่าชะมวงมีแรงงานคั้นถ่านมากที่สุด ร้อยละ 41.61 รองลงมาคือ ตำบลภูเขาใต้ ตำบลเขาพระ ตำบลควนรู และตำบลกำแพงเพชร ตามลำดับ

ในระดับหมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีแรงงานคั้นถ่านมากที่สุดคือ หมู่ที่ 13 บ้าน โล๊ะยาว ตำบลท่าชะมวง มีแรงงานคั้นถ่าน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 10.56 รองลงมาคือ หมู่ที่ 9 บ้านคลองแก้ว บ้านเขาซอยดาว ตำบลเขาพระ หมู่ที่ 1 บ้านลานควาย ตำบล ท่าชะมวง และหมู่บ้านอื่น (ดูภาคผนวก จ)

สรุป แรงงานคั้นถ่านส่วนใหญ่เป็นชาย อายุระหว่าง 21-30 ปี นับถือศาสนาพุทธ สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มีถิ่นฐานเดิมกระจายอยู่ในทุกตำบล โดยพบว่าตำบลท่าชะมวงมีแรงงานคั้นถ่านมากที่สุด

1.2 เครื่องมือเกษตรและอาคารสิ่งก่อสร้าง

เครื่องมือเกษตรและอาคารสิ่งก่อสร้างที่สำคัญ ที่แรงงานคั้นถ่านใช้ในการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตในการยังชีพและทำให้เกิดรายได้ ได้แก่

1.2.1 **รถไถ** เป็นรถไถเดินตาม 2 ล้อ และรถไถขนาดใหญ่ 4 ล้อ เป็นเครื่องจักรที่ใช้ในการทำนา ทำสวน ทำไร่ มีการใช้รถไถอย่างแพร่หลายระหว่างการออกไปทำงานนอกภาคเกษตรกรรม ส่วนใหญ่ไม่มีรถไถเป็นของตนเอง อาศัยการว่าจ้างผู้มีรถไถ ไถเตรียมพื้นที่ในการทำนา ทำสวน และทำไร่ แรงงานคั้นถ่านร้อยละ 29.81 มีรถไถเป็นของตนเอง โดยซื้อมาในราคาตั้งแต่ 3,800 - 43,000 บาท ใช้ในการไถนา เตรียมแปลงพืชไร่ ขนย้ายอุปกรณ์เมล็ดพันธุ์ กล้าข้าว ผลผลิตข้าวของตนเอง ญาติพี่น้อง และใช้ในการรับจ้าง ซึ่งเป็นรายได้ อีกทางหนึ่งของ ครอบครัวแรงงานคั้นถ่าน บางคนมีการตัดแปลงไปใช้สูบน้ำในการปลูกผักและพืชไร่

1.2.2 **เครื่องนวดข้าว** เป็นเครื่องนวดข้าวแบบใช้ไฟฟ้าขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ไม่มีเครื่องนวดข้าวเป็นของตนเอง แรงงานคั้นถ่านร้อยละ 8.07 มีเครื่องนวดข้าวเป็นของตนเอง โดยจัดซื้อมาใช้ระหว่างออกไปทำงานนอกภาคเกษตรกรรม ซื้อมาในราคาตั้งแต่ 1,500 - 4,000 บาท ใช้นวดข้าวในนาของตนเองและญาติพี่น้อง

1.2.3 **เครื่องพ่นสารเคมี** มีทั้งแบบใช้คันโยกด้วยมือและใช้เครื่องยนต์ ส่วนใหญ่มีการจัดซื้อมาใช้ระหว่างใช้ระหว่างก่อนออกไปทำงานนอกภาคเกษตรกรรม แรงงานคั้นถ่านมีเครื่องพ่นสารเคมีเป็นของตนเอง ร้อยละ 17.39 เครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ราคาตั้งแต่ 600-12,000 บาท ใช้กำจัดศัตรูพืชและกำจัดวัชพืช ในสวน นา ไร่ ของตนเองและญาติพี่น้อง

1.2.4 เครื่องสูบน้ำ มีทั้งแบบใช้น้ำมันและแบบใช้ไฟฟ้า แรงงานคั้นดินส่วนใหญ่มีการจัดซื้อเครื่องสูบน้ำมาใช้ระหว่างออกไปทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าเครื่องมือชนิดอื่น เนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้ พบว่าแรงงานคั้นดินมีเครื่องสูบน้ำเป็นของตนเอง ใช้ร้อยละ 50.93 ส่วนใหญ่มีเครื่องสูบน้ำใช้ 1 เครื่อง เครื่องสูบน้ำและอุปกรณ์ราคาตั้งแต่ 1,500-21,000 บาท ใช้ในการทำการเกษตร ได้แก่ ชักน้ำเข้ามา รคน้ำแปลงพืชไร่ พืชผัก ไม้ผล และใช้ในครอบครัว

1.2.5 เครื่องตัดหญ้า มีใช้ทั้งแบบรถเข็นและสายสะพาย แรงงานคั้นดินร้อยละ 8.70 มีเครื่องตัดหญ้าเป็นของตนเอง โดยจัดซื้อมาใช้ระหว่างออกไปทำงานนอกภาคเกษตรกรรม เครื่องตัดหญ้าราคาตั้งแต่ 4,500-7,300 บาท ใช้ตัดหญ้าในสวนผลไม้

1.2.6 รถยนต์ แรงงานคั้นดินซื้อรถยนต์บรรทุกขนาดเล็กมาใช้ระหว่างที่ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม พบว่าร้อยละ 8.70 มีรถยนต์บรรทุกขนาดเล็กเป็นของตนเอง ราคาตั้งแต่ 150,000-650,000 บาท ในการขนส่งผลผลิตไปจำหน่ายที่ตลาด บรรทุกวัสดุอุปกรณ์ในการทำสวน ทำนา ทำไร่ การขนส่งผลผลิตจากพื้นที่เพาะปลูกไปบ้านพัก และใช้ในกิจกรรมของครอบครัวรวมทั้งการค้าขาย

1.2.7 รถจักรยานยนต์ แรงงานคั้นดินร้อยละ 83.85 มีรถจักรยานยนต์เป็นของตนเอง ส่วนใหญ่ซื้อระหว่างที่ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม พบว่าโดยทั่วไปมีรถจักรยานยนต์ 1 คัน ซื้อมาในราคาตั้งแต่ 2,000 - 55,000 บาท รถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะสำคัญในการเดินทางไปยังพื้นที่ทำการเกษตรได้แก่ ไปกรีดยางในสวนยาง การทำนา และใช้ในกิจกรรมของครอบครัว เพราะมีความคล่องตัวสูง ราคาไม่สูงมากนัก ส่วนหนึ่งใช้ในการเดินทางไปทำงานนอกภาคเกษตรกรรม แรงงานคั้นดินที่ไม่มีรถจักรยานยนต์ใช้เนื่องจากมีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ใกล้บ้านพักอาศัยและรายได้ไม่มากพอที่จะซื้อรถจักรยานยนต์

1.2.8 ชู้งางข้าว ส่วนใหญ่ปลูกข้าวไว้บริโภคในครอบครัว ใช้เทคนิคการเก็บเกี่ยวข้าวระยะหลังปลีง มีสร้างชู้งางตั้งแต่ก่อนที่ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม พบว่าร้อยละ 26.09 มีชู้งางเก็บข้าวเป็นของตนเอง โดยใช้ต้นทุนในการสร้าง 1,500 - 30,000 บาท ส่วนใหญ่ใช้วิธีเก็บข้าวไว้ในบ้านพักอาศัย เนื่องจากผลผลิตไม่มากนัก บางส่วนที่มีชู้งางที่เก็บข้าวนอกบ้าน

1.2.9 กอกโก แรงงานคั้นดิน ร้อยละ 22.98 ที่มีการเลี้ยงโค โดยเลี้ยงโคพื้นเมืองแบบธรรมชาติเพื่อจำหน่าย 1 - 7 ตัว เนื่องจากเลี้ยงง่าย ทนต่อโรค ศัตรูสัตว์ ต้นทุนไม่สูงมาก และไม่ต้องทำแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์ ส่วนน้อยที่เลี้ยงโคขุนลูกผสม ปรับปรุงพันธุ์โดยการ

ผสมเทียม การฉีดวัคซีนป้องกันโรค และการให้อาหารเสริม การสร้างคอกเลี้ยงโคมีมาตั้งแต่ก่อนออกไปทำงานนอภาคเกษตรกรรม ผู้เลี้ยงโคมีคอกเลี้ยงร้อยละ 43.24 โดยใช้ต้นทุนในการสร้าง 800 - 15,000 บาท

1.2.10 **คอกสุกร** แรงงานคันทันมีการเลี้ยงสุกรเพื่อจำหน่ายโดยใช้คอกเลี้ยง จำนวน 3 คน เลี้ยงมาตั้งแต่ก่อนออกไปทำงานนอภาคเกษตรกรรม พบว่าเลี้ยงสุกร 1 - 3 ตัว จำนวน 2 คน และ 200 ตัว จำนวน 1 คน

1.2.11 **เต้าไก่และเป็ด** แรงงานคันทันร้อยละ 66.46 ที่เลี้ยงไก่และเป็ด เป็นการเลี้ยงไว้บริโภคในครอบครัวตั้งแต่ก่อนออกไปทำงานนอภาคเกษตรกรรม ส่วนใหญ่เลี้ยงแบบธรรมชาติปล่อยให้ชนบนต้นไม้ ล้อมบริเวณด้วยตาข่าย รั้วไม้ไผ่ ทำที่ให้น้ำและหลังคาเพิงพัก แรงงานคันทันมีเต้าไก่และเป็ดร้อยละ 38.32 ของผู้เลี้ยงไก่และเป็ด

แรงงานคันทันมีการมีการจัดซื้อจัดหาเครื่องมือและอาคารสิ่งก่อสร้างดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนผู้ใช้เครื่องมือและอาคารสิ่งก่อสร้างของแรงงานคันทัน

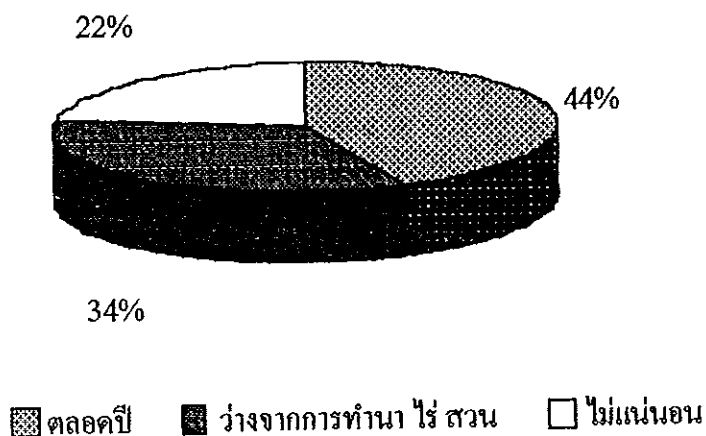
เครื่องมือเกษตรและ อาคารสิ่งก่อสร้าง	จำนวนผู้ใช้ ก่อน-หลัง					จำนวนผู้ไม่มี		ราคาเฉลี่ย (บาท)
	การออกไปทำงานนอภาคเกษตร(คน)					(คน)		
	ก่อน	ระหว่าง	หลัง	รวม	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
รถไถ	17	22	9	48	29.81	115	71.43	29,140.00
เครื่องนวดข้าว	2	9	2	13	8.07	148	91.93	2,584.62
เครื่องฟนสารเคมี	10	15	3	28	17.39	133	82.61	1,531.38
เครื่องสูบน้ำ	24	41	16	82	50.93	79	49.07	3,215.37
เครื่องตัดหญ้า	4	8	2	14	8.70	147	91.30	6,184.62
ขังฉางข้าว	31	10	1	42	26.09	119	73.91	6,226.19
คอกโค	13	3	0	16	9.94	145	90.96	4,393.75
คอกสุกร	3	0	0	3	1.86	158	98.14	161,666.66
คอกเป็ด-ไก่	26	10	5	41	25.47	120	74.53	14,187.53
รถจักรยานยนต์	36	73	26	135	83.85	26	16.15	33,850.90

n = 161

สรุป แรงงานคีนถิ่นที่ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่มีสิ่งก่อสร้างมาตั้งแต่ก่อนออกไปทำงานนอกภาคเกษตร ได้แก่ ชุ้งฉางข้าว คอกโค สุกร เป็ด ไก่ ส่วนหนึ่งที่มีเครื่องมือเป็นของตนเอง ส่วนใหญ่ว่าจ้างหรือขอยืมจากญาติพี่น้อง เครื่องมือที่จัดซื้อมาใช้มากในระหว่างออกไปทำงานนอกภาคเกษตร ได้แก่ รถไถเดินตาม เครื่องนวดข้าว เครื่องพ่นสารเคมี เครื่องสูบน้ำ เครื่องตัดหญ้า รวมทั้งรถจักรยานยนต์ที่ใช้ในการเดินทางไปพื้นที่ทำการเกษตร พบว่ามีการใช้เพื่อกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และใช้ในการออกไปทำงานต่างถิ่นด้วย ขณะที่มีการใช้กับเทคโนโลยีการปลูกพืชโดยใช้พันธุ์พืชที่แนะนำส่งเสริม การเก็บรักษาพันธุ์พืชไว้ปลูกเอง การใช้ปุ๋ยเคมี การใช้สารเร่งน้ำยางขางพารา การใช้เทคนิคการเก็บเกี่ยวข้าวและผลไม้ ส่วนการเลี้ยงสัตว์แม้ยังคงเลี้ยงแบบธรรมชาติ แต่มีความพยายามในการปรับปรุงพันธุ์สัตว์โดยการผสมเทียม การฉีควัคซีนป้องกันโรค และการให้อาหารเสริม แสดงให้เห็นถึงการใช้เทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่มาตั้งแต่ก่อนออกไปทำงานนอกภาคเกษตร แรงงานคีนถิ่นมีเครื่องมือการเกษตรและสิ่งก่อสร้างใช้ต่องน้อย เนื่องจากขาดแคลนเงินทุน

1.3 แบบแผนการย้ายถิ่น

ลักษณะการออกไปทำงานนอกภาคเกษตรของแรงงานคีนถิ่น ส่วนใหญ่ออกไปทำงานนอกภาคเกษตรตลอดทั้งปี ลักษณะการออกไปทำงานของแรงงานคีนถิ่นที่ออกไปทำงานเป็นการเดินทางไปทำงานแบบไปเช้า-เย็นกลับ รองลงมาออกไปทำงานเมื่อว่างวันจากการทำนา ทำสวน ทำไร่ และไม่แน่นอน ส่วนใหญ่เดินทางด้วยรถยนต์โดยสารขนาดเล็กในท้องถิ่น ดังแสดงในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 แบบแผนการย้ายถิ่น

สถานประกอบการที่แรงงานคืนถิ่นออกไปทำงานได้แก่ ร้านจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ งานก่อสร้าง โรงแรม โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ ห้างสรรพสินค้า และสถาบันการเงิน พบว่าส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอเมืองสงขลา หาดใหญ่ นาหม่อม ฉะนระ สิงหนคร สทิงพระ รัตภูมิ เป็นต้น บางส่วนเป็นสถานประกอบการในต่างจังหวัด เช่น พัทลุง สตูล และกรุงเทพฯ

1.4 เหตุผลที่ออกไปทำงานนอกภาคเกษตรกรรม

พบว่าแรงงานคืนถิ่นมีเหตุผลที่แรงงานออกไปทำงานดังนี้

1.4.1 รายได้ไม่เพียงพอ แรงงานคืนถิ่นมีรายได้จากการทำการเกษตรไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย รายได้ไม่สม่ำเสมอตลอดปี ต้องการมีรายได้เพิ่มและรายได้ที่มั่นคงจึงต้องหาอาชีพเสริม คิดเป็น ร้อยละ 46.58 ของแรงงานคืนถิ่นทั้งหมด

1.4.2 มีรายได้ดีกว่าการทำเกษตร แรงงานคืนถิ่นพบว่ารายได้จากอาชีพอื่นมีมากกว่า อาชีพเกษตรไม่สร้างรายได้ได้มากพอเนื่องจากมีทุนในการทำการเกษตรจำกัด เมื่อเทียบกับการทำอาชีพอื่นโดยการออกไปรับจ้างที่ไม่ต้องลงทุนมากนัก เห็นว่าอาชีพอื่นมีรายได้ดีกว่า คิดเป็นร้อยละ 23.60

1.4.3 อาชีพเกษตรน่าเบื่อ การทำการเกษตรมักต้องเหนื่อยและต้องรอนานกว่าจะขายผลผลิตได้ การขายผลผลิตก็มักจะถูกกดราคาเนื่องจากผลผลิตเก็บเกี่ยวแล้วจำเป็นต้องขาย และเจ้าของทุนที่มาลงทุนให้เป็นผู้กำหนดราคา บ่อยครั้งที่ผลผลิตเสียหายจากภัยธรรมชาติ ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง โรคแมลงระบาด เคยพยายามรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาแล้วแต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงต้องการทำอาชีพอื่น คิดเป็นร้อยละ 11.80

1.4.4 มีที่ดินทำการเกษตรน้อย และไม่มีแรงงานช่วยในการทำนา ทำสวน ทำไร่ มีที่ดินจำกัด ไม่สามารถสร้างรายได้ได้มากพอ คนที่พอทำงานได้ก็ไม่อยากทำการเกษตร ทำให้เหลือคนที่ช่วยทำนา ทำสวน ทำไร่น้อย คิดเป็นร้อยละ 8.70

1.4.5 ต้องการหาเงินด้วยตนเอง ใช้ความรู้ความสามารถที่มี และเพื่อนชักชวน มีความรู้จากการเรียนหนังสือมา มีประสบการณ์จากการฝึกฝนอาชีพมา จึงอยากใช้ความรู้ความสามารถที่มีหาเงินด้วยตนเองโดยการทำอาชีพอื่นที่ไม่ใช่อาชีพเกษตร และมีเพื่อนมาชักชวนให้ไปทำงาน คิดเป็นร้อยละ 5.59

1.4.6 เหตุผลอื่นๆ ได้แก่ ไม่มีความรู้ทางด้านการเกษตร มีภัยธรรมชาติผลผลิตไม่ดี ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เหตุผลและสถานะของผู้ให้เหตุผลที่ออกไปทำงานนอกภาคเกษตร

n = 161

เหตุผล	จำนวน (คน)	ร้อยละ	สถานะส่วนใหญ่ของผู้ให้เหตุผล ช่วงอายุ(ปี)	การศึกษาที่สำเร็จ
รายได้ไม่เพียงพอ	75	46.58	36-50	ประถมศึกษา
อาชีพอื่นมีรายได้ดีกว่าทำเกษตร	38	23.60	36-50	ประถมศึกษา
อาชีพเกษตรนำเบื้อ	19	11.80	36-40	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
มีที่ดินและแรงงานน้อย	14	8.70	26-35	มัธยมศึกษาถึงปริญญาตรี
ต้องการหาเงินด้วยตนเอง	9	5.59	26-35	ประถมศึกษา
อื่นๆ	6	3.73	26-35	ประถมศึกษาถึงปริญญาตรี

สรุป เหตุผลที่แรงงานคีนถิ่นที่ออกไปทำงานนอกภาคเกษตรมีความแตกต่างกันตามอายุและการศึกษา เหตุผลที่สำคัญคือ การทำเกษตรมีรายได้ไม่เพียงพอและไม่มั่นคงเนื่องจากมีภัยธรรมชาติทำให้ผลผลิตไม่ดี ทำให้ต้องหาอาชีพเสริม อาชีพเกษตรนำเบื้อเนื่องจากมีที่ดินทำการเกษตรน้อยและไม่มีความรู้ทางการเกษตร ต้องการมีประสบการณ์เพิ่มเติมในการหาเงินด้วยตนเอง จึงอยากทำอาชีพอื่นที่มีรายได้ดีกว่าการทำเกษตร

1.5 ขนาดของแรงงานในครอบครัว

พบว่าแรงงานคีนถิ่นมีขนาดของครอบครัวตั้งแต่ 2-10 คน ขนาดครอบครัวเฉลี่ย 5 คน ซึ่งมากกว่าขนาดของครอบครัวเฉลี่ยของจังหวัดสงขลา และขนาดของครอบครัวเฉลี่ยทั้งประเทศที่มีขนาดครอบครัวเฉลี่ย 4 คน(สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2542) โดยมีแรงงานในครอบครัว 2 คน

1.6 การถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

แรงงานคีนถิ่นมีการถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินดังต่อไปนี้

1.6.1 การถือครองที่ดินของตนเอง พบว่าร้อยละ 98.14 ของแรงงานคีนถิ่นทั้งหมด มีที่ดินเป็นของตนเอง ที่ดินถือครองมีขนาดเฉลี่ย 15 ไร่ 3 งาน โดยมีขนาดตั้งแต่ 3 งาน ถึง 85 ไร่ แต่พบว่าแรงงานคีนถิ่นส่วนใหญ่ร้อยละ 25.47 มีที่ดินอยู่ในช่วง 5 - 10 ไร่ ซึ่งนับว่าค่อนข้างน้อย มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในลักษณะต่างๆดังต่อไปนี้

เพื่ออยู่อาศัย ทั้งหมดใช้ที่ดินเพื่อสร้างบ้านพักอาศัยที่แยกออกจากพื้นที่ทำการเกษตร โดยมีขนาดตั้งแต่ 60 ตารางวา ถึง 27 ไร่ ขนาดเฉลี่ย 2 ไร่ 1 งาน ทำให้เกิดระยะทางจากที่พักอาศัยไปยังพื้นที่ทำการเกษตร ส่วนหนึ่งสร้างที่อยู่อาศัยในพื้นที่ทำการเกษตร

เพื่อการเกษตรกรรม พบว่าร้อยละ 96.27 ใช้พื้นที่ทำการเกษตร มีขนาดตั้งแต่ 3 งาน ถึง 70 ไร่ ทำการเกษตรโดยการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ เพื่อการยังชีพและการขายผลผลิต พบว่าแรงงานคือนดินส่วนใหญ่มีขนาดที่ดินถือครองทำการเกษตรอยู่ในช่วง 5-10 ไร่

ปล่อยให้ว่างเปล่า พบว่าปล่อยที่ดินให้ว่างเปล่าร้อยละ 9.94 โดยไม่ทำอะไรเลย ร้อยละ 1.86 ปล่อยที่ดินบางส่วนให้ว่างเปล่า ร้อยละ 8.07 พื้นที่ว่างเปล่ามีขนาดตั้งแต่ 1-20 ไร่ เนื่องจากไม่มีแรงงานช่วยทำการเกษตรและเบื่อหน่ายต่ออาชีพเกษตร ทำอาชีพอื่นมีรายได้มากกว่า

ให้เช่า แรงงานคือนดินจำนวน 1 คน ในตำบลกำแพงเพชร ให้ผู้อื่นเช่าที่ดิน เนื่องจากเจ้าของที่ดินไม่มีแรงงานช่วยทำนา พื้นที่ที่ให้เช่ามีขนาด 17 ไร่ จากพื้นที่ที่มีทั้งหมด 18 ไร่

1.6.2 ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง พบว่าแรงงานคือนดินที่ตำบลท่าชะมวงและตำบลเขาพระ ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง 2 คน ทำการเกษตรโดยการรับจ้างทำนา ในพื้นที่ 5 ไร่ และ 14 ไร่ และพบที่ตำบลภูหาใต้ 1 คน รับจ้างกรีดยางพาราโดยแบ่งผลผลิต ในพื้นที่ 13 ไร่

เช่าที่ดินผู้อื่นทำการเกษตร พบว่าที่ตำบลท่าชะมวง และตำบลภูหาใต้ จำนวน 4 คน ที่มีที่ดินจำกัดไม่พอทำกิน จึงเช่าที่ดินของผู้อื่นซึ่งไม่ได้เป็นแรงงานคือนดิน ทำนาและปลูกพืชไร่ พื้นที่ที่เช่ามีขนาด 2-4 ไร่

สรุป แรงงานคือนดินเกือบทั้งหมดมีที่ดินเป็นของตนเองใช้ที่ดินทำการเกษตร บางรายแบ่งที่ดินบางส่วนให้ผู้อื่นเช่า และปล่อยบางส่วนให้ว่างเปล่าเนื่องจากไม่มีแรงงานช่วยทำการเกษตรและเบื่อหน่ายต่ออาชีพเกษตร ผู้ที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองดำรงชีพอยู่ด้วยการรับจ้าง แรงงานคือนดินมากกว่าครึ่งมีพื้นที่ถือครองน้อย เป็นที่มาของการมีรายได้ไม่เพียงพอและเดินทางออกไปทำงานนอกภาคเกษตรกรรม

1.7 ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม

แรงงานคือนดินซึ่งเคยออกไปทำงานนอกภาคเกษตรกรรมเป็นพนักงาน ในสถานประกอบการ ได้แก่ ร้านจำหน่ายรถยนต์ โรงงานเฟอร์นิเจอร์ งานก่อสร้าง โรงแรม โรงงานอุตสาหกรรม ห้างสรรพสินค้า และสถาบันการเงิน พบว่าแรงงานคือนดินส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม 1-3 ปี ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ประสิทธิภาพทำงานนอกภาคเกษตรกรรม

n = 161

ประสบการณ์(ปี)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1-3	77	47.83
4-6	48	29.81
7-9	7	4.35
10-12	15	9.32
13-15	7	4.35
16-18	2	1.24
19-21	2	1.24
มากกว่า 21	3	1.86
รวม	161	100.00

1.8 ระยะทางจากบ้านพักอาศัยไปยังพื้นที่เกษตรกรรม

พบว่าแรงงานค้ำฉันทันมีพื้นที่ทำการเกษตรแยกออกจากที่อยู่อาศัยร้อยละ 90.06 ทำให้ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์ ดังนี้

ระยะทางไปพื้นที่นา ร้อยละ 72.05 ใช้ที่ดินทำนาโดยมีนาแยกจากที่อยู่อาศัยร้อยละ 66.46 ระยะทางในการเดินทางเฉลี่ย 1.22 กิโลเมตร

ระยะทางไปพื้นที่สวน ร้อยละ 63.98 ใช้ที่ดินทำสวนโดยมีสวนแยกจากที่อยู่อาศัย ร้อยละ 58.39 ระยะทางในการเดินทางเฉลี่ย 1.59 กิโลเมตร

ระยะทางไปพื้นที่ไร่ ร้อยละ 6.83 ใช้ที่ดินทำไร่ โดยมีไร่แยกจากที่อยู่อาศัยร้อยละ 6.21 โดยมีระยะทางเฉลี่ย 2.58 กิโลเมตร

แรงงานค้ำฉันทันบางส่วนมีที่อยู่อาศัยอยู่ในหรือติดกับพื้นที่นา สวน พบเพียงคนเดียวที่มีบ้านพักอาศัยอยู่ในไร่

สรุป แรงงานค้ำฉันทันมีพื้นที่ทำการเกษตรที่แยกตัวออกจากที่พักอยู่ในหมู่บ้าน ทำให้ต้องเดินทางจากที่พักไปพื้นที่ทำการเกษตร ส่วนน้อยที่พักอยู่ในหรือ อยู่ติดกับพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ยระยะทางจากบ้านพักอาศัยไปยังพื้นที่ทำการเกษตร 2.06 กิโลเมตร ส่วนใหญ่เดินทางไปยังพื้นที่ทำการเกษตรด้วยรถจักรยานยนต์ ซึ่งทำให้เสียเวลาและเกิดค่าใช้จ่ายในการจัดหายานพาหนะ น้ำมันเชื้อเพลิง การซ่อมบำรุงรักษา เป็นต้น ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ระยะทางจากบ้านพักอาศัยไปยังพื้นที่ทำการเกษตร

n = 161

พื้นที่ทำการเกษตร ที่เดินทางไป	จำนวน (คน)						ระยะทางจากบ้านพักอาศัย		
	ไม่มี		มี		รวม		ระยะใกล้	ระยะไกล	ระยะทาง
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ทุก(กม.)	ทุก(กม.)	เฉลี่ย(กม.)
พื้นที่นา	9	5.59	107	66.46	116	72.05	0.02	10	1.22
พื้นที่สวน	9	5.59	94	58.39	103	63.98	0.05	17	1.59
พื้นที่ไร่	1	0.62	10	6.21	11	6.83	0.28	17	2.58
ระยะทางเฉลี่ย	16	9.94	145	90.06	161	100.00	0.02	17	2.06

1.9 รายได้สุทธิของแรงงานกึ่งถิ่น

แรงงานกึ่งถิ่นประกอบอาชีพที่สำคัญคือ การทำการเกษตรที่เป็นอาชีพดั้งเดิม ทำงานนอกภาคเกษตรด้วยการรับจ้าง และการค้าขาย มีรายได้สุทธิเฉลี่ย 51,027.07 บาท ซึ่งน้อยกว่า รายได้เฉลี่ยของประชากรจังหวัดสงขลาในปีเดียวกันที่ 65,706.00 บาท (สำนักงานสถิติแห่งชาติ จังหวัดสงขลา, 2543) โดยพบว่าส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,000-20,000 บาท ดังนี้

1.9.1 รายได้สุทธิภาคเกษตร การทำเกษตรสร้างรายได้ให้แรงงานกึ่งถิ่นร้อยละ 96.89 โดยได้จากการปลูกพืชมากกว่าการเลี้ยงสัตว์ เฉลี่ย 37,439.25 บาท ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,000-20,000 บาท เนื่องจากมีที่ดินและทุนจำกัด สร้างผลผลิตได้น้อย จำหน่ายผลผลิตได้ราคาต่ำ และต้นทุนสูง บางส่วนที่ไม่มีรายได้ภาคการเกษตรเนื่องจากไม่ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์เลย และปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคในครอบครัวเท่านั้น ไม่พบว่ามีรายได้จากการแปรรูปผลผลิตจากฟาร์มเนื่องจากให้ความสนใจน้อยกับการเพิ่มมูลค่าผลผลิต ไม่มั่นใจว่าแปรรูปแล้วจะขายได้ มีที่มาของรายได้และต้นทุนดังนี้

รายได้จากการปลูกพืช ร้อยละ 95.03 มีรายได้จากการปลูกพืช คือ ยางพารา ข้าว ผลไม้ ผัก เฉลี่ย 34,838.32 บาท พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,000-20,000 บาท โดยมีต้นทุนการปลูกพืชที่สำคัญคือ ค่าปุ๋ย ค่าเตรียมดิน ค่าเมล็ดพันธุ์ และสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เฉลี่ย 8,190.22 บาท บางส่วนขาดทุนเนื่องจากต้นทุนสูงในขณะที่ราคาผลผลิตต่ำ

รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 32.92 เลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคใน ครอบครัว มีรายได้จากการขายไก่ เป็ด และโค เฉลี่ย 2,600.93 บาท พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 1-10,000 บาท โดยมีต้นทุนการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 1,080.75 บาท ที่สำคัญคือ ค่าพันธุ์สัตว์ ค่า

อาหารสัตว์ ค่ายาและวัคซีน การกระจายของรายได้และต้นทุนการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ดังแสดง
ในตาราง 7

ตาราง 7 การกระจายของรายได้สุทธิภาคเกษตรของแรงงานคีนถิ่น

n = 161

รายได้(บาท)	ผู้มีรายได้สุทธิจากพืช		ผู้มีรายได้สุทธิจากสัตว์		รวมรายได้สุทธิภาคเกษตร	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1 - 10,000	29	18.01	39	24.22	28	17.39
10,001 - 20,000	36	22.36	14	8.70	33	20.50
20,001 - 30,000	13	8.07	2	1.24	13	8.07
30,001 - 40,000	12	7.45	1	0.62	16	9.94
40,001 - 50,000	10	6.21	-	-	10	6.21
60,001 - 70,000	6	3.73	-	-	8	4.97
50,001 - 60,000	7	4.35	-	-	8	4.97
70,001 - 80,000	10	6.21	-	-	9	5.59
80,001 - 90,000	3	1.86	-	-	3	1.86
90,001 - 100,000	2	1.24	-	-	3	1.86
100,001 - 110,000	4	2.48	-	-	6	3.73
110,001 - 120,000	1	0.62	-	-	2	1.24
120,001 - 130,000	1	0.62	-	-	1	0.62
130,001 - 140,000	1	0.62	-	-	1	0.62
140,001 - 150,000	2	1.24	-	-	2	1.24
150,001 - 160,000	1	0.62	-	-	1	0.62
มากกว่า 160,000	2	1.24	-	-	2	1.24
ขาดทุน 1-24,000	13	8.07	4	2.48	8	4.97
ไม่มีรายได้	8	4.97	101	62.73	8	4.97
รวม	161	100.00	161	100.00	161	100.00
เฉลี่ย(บาท)	34,838.32		2,600.93		37,439.25	

1.9.2 รายได้นอกภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 60.87 มีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 13,597.14 บาท ส่วนใหญ่มีรายได้ในช่วง 10,000-20,000 บาท จากการรับจ้าง ตามความรู้ และประสบการณ์ที่มี โดยงานรับจ้างที่ต้องใช้ทักษะความสามารถ เช่น ช่างไม้ ช่างปูน ช่างทาสีในงานก่อสร้าง จะได้รับค่าตอบแทนสูง เป็นการสร้างรายได้ที่ไม่ต้องลงทุนมากนัก บางส่วนที่มีทุนอยู่บ้างและขอการค้าขาย จะลงทุนค้าขายในหมู่บ้านและที่ตลาดนัดต่างๆ ที่มีเกือบทุกวัน โดยใช้รถยนต์บรรทุกขนาดเล็กหรือ รถจักรยานยนต์พ่วงเป็นพาหนะ ส่วนผู้มีอาชีพอิสระพบเพียง 3 คน เท่านั้น ไม่พบว่ามียาได้จาก การแปรรูปผลผลิต การมอบให้ จากญาติมิตร และการประกันสังคม ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 การกระจายของรายได้นอกภาคเกษตรของแรงงานคืนถิ่น

รายได้(บาท)	ผู้มีรายได้		ผู้มีรายได้		รวมผู้มีรายได้	
	จากการรับจ้าง		จากการค้าขาย		นอกภาคเกษตร	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1 - 10,000	11	6.83	4	2.48	12	7.45
10,001 - 20,000	56	34.78	5	3.11	46	28.57
20,001 - 30,000	17	10.56	5	3.11	23	14.29
30,001 - 40,000	5	3.11	-	-	8	4.97
40,001 - 50,000	2	1.24	1	0.62	4	2.48
50,001 - 60,000	1	0.62	3	1.86	3	1.86
60,001 - 70,000	-	-	-	-	2	1.24
ไม่มีรายได้	69	42.86	143	88.82	63	39.13
รวม	161	100.00	161	100.00	161	100.00
เฉลี่ย(บาท)	10,792.80		2,726.71		13,597.14	

สรุป แรงงานคืนถิ่นมีรายได้จากภาคเกษตร โดยจากการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ที่ ต้องลงทุนตั้งแต่การเตรียมดิน ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย และสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช รวมทั้ง ค่าพันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ ยา วัคซีน และค่าใช้จ่ายในการเดินทางและขนส่งผลผลิต ส่วน ใหญ่รายได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยเนื่องจากมีที่ดินจำกัด ราคาผลผลิตตกต่ำ ผู้ที่มีรายได้สูงกว่าค่า

เฉลี่ยเป็นผู้มีที่ดินมากสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิต รายได้อีกทางหนึ่งจากนอกภาคเกษตร โดยการรับจ้าง เป็นการสร้างรายได้ที่ไม่ต้องลงทุนมากนัก บางส่วนที่มีทุนจะค้าขายในท้องถิ่น ไม่พบว่ามีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า เนื่องจากไม่มั่นใจในตลาด

2. ปัจจัยทางจิตวิทยา

ปัจจัยทางจิตวิทยาที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ ทักษะคิดต่ออาชีพเกษตร ซึ่งแบ่งเป็นด้านต่างๆ 6 ด้าน จากการศึกษาว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ก่อนข้างเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ความเห็นที่นำมาจัดระดับเป็นระดับสูงที่สุด ก่อนข้างสูง ปานกลาง ก่อนข้างต่ำ และต่ำ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก) พบว่าส่วนใหญ่มีทักษะคิดระดับปานกลาง คือ ก่อนข้างเห็นด้วย มีความพึงพอใจและตระหนักถึงความสำคัญของอาชีพเกษตรอยู่บ้าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ทักษะคิดต่ออาชีพเกษตรด้านการเป็นแหล่งผลิตอาหารและปัจจัยการดำรงชีพของมนุษย์

พบว่า แรงงานคืนถิ่นมีทักษะคิดระดับก่อนข้างสูง จากการเห็นด้วยว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่สร้างอาหารและปัจจัยดำรงชีพ โดยข้อคำถามดังนี้

การมีอาหารผัก กุ้ง หอย ปู ปลา ในนาไร่ หากินได้ไม่ต้องซื้อ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 31.68 ก่อนข้างเห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 27.95 เห็นด้วยว่าอาหารที่มีในนา ไร่ สามารถหากินได้ ไม่ต้องซื้อ มีเพียงร้อยละ 6.21 และ 22.36 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากอาหารดังกล่าวมีเป็นช่วงฤดูเท่านั้น ผัก กุ้ง หอย ปู ปลา ในนาไร่ หากินได้ยากขึ้น

การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อกิน และนำบางส่วนไปขาย ส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.99 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 24.22 ก่อนข้างเห็นด้วยว่าปลูกพืช เลี้ยงสัตว์เพื่อนำผลผลิตมากินในครอบครัว และนำบางส่วนไปขายเพื่อซื้อสิ่งของที่จำเป็น มีเพียงร้อยละ 1.24 และ 9.94 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากเห็นว่าบางรายปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อขายเป็นหลัก

การแบ่งปันอาหารและปัจจัยดำรงชีพ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.42 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 26.71 ก่อนข้างเห็นด้วยว่าการแบ่งปันอาหารและปัจจัยดำรงชีพแก่ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงในชีวิตประจำวัน ทำให้ได้สมาคมช่วยเหลือผู้อื่น มีเพียงร้อยละ 3.11 และ 4.97 ที่

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากปัจจุบันมีการช่วยเหลือกันน้อยลง โดยหันไปใช้วิธีการซื้อขายกันมากขึ้น

การเป็นอาชีพที่สร้างอาหารเลี้ยงครอบครัว เพื่อนบ้าน และมนุษย์ทั้งโลก
ส่วนใหญ่ ร้อยละ 34.16 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 26.09 เห็นด้วยว่าเป็นอาชีพที่สร้างอาหารเลี้ยงครอบครัว เพื่อนบ้าน และคนทุกๆ ไป มีเพียงร้อยละ 8.67 และ 12.42 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากเป็นอาชีพที่ต้องเหนื่อย บางครั้งก็สร้างผลผลิตได้ไม่มากนัก พืช สัตว์บางชนิดไม่ชอบกิน ไม่ชอบเลี้ยง

ความภาคภูมิใจในอาชีพ แรงงานคืนถิ่นส่วนใหญ่ ร้อยละ 34.78 ก่อนข้างเห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 27.95 เห็นด้วยว่าเป็นอาชีพที่น่าภูมิใจมากที่สุด จากการมีชีวิตที่เป็นประโยชน์กับผู้อื่น มีเพียงร้อยละ 6.21 และ 17.39 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจาก เห็นว่าเกษตรกรนั้นยังยากลำบากอยู่เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น

การปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ให้ได้ผล ไม่ว่าเป็นต้องออกไปขายแรงงาน ส่วนใหญ่ร้อยละ 33.54 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 25.47 ก่อนข้างเห็นด้วยว่าการมีความรู้ทำการเกษตร การแปรรูปผลผลิต มีทุนดำเนินการ มีตลาดที่สามารถขายผลผลิตได้ สามารถมีชีวิตที่ดี ไม่จำเป็นต้องออกไปขายแรงงาน มีเพียงร้อยละ 4.35 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากราคาผลผลิตยังต่ำ ทำให้มีรายได้น้อย

ความเหนื่อยยากในการทำงาน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 31.68 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 29.81 ก่อนข้างเห็นด้วยว่ารู้สึกเหนื่อยในการทำงานปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ให้พออยู่พอกินไปวันๆ เนื่องจากการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ให้พอกินต้องทำงานมากพอสมควร มีเพียงร้อยละ 8.67 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แม้ว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้ ผู้ผลิตก็ยังคงมีความยากลำบาก เช่น การจัดหาเมล็ดพันธุ์ การเตรียมดิน และการให้น้ำพืชพรรณ ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ทักษะของแรงงานคืนถิ่นต่ออาชีพเกษตรกรด้านการเป็นแหล่งผลิตอาหารและปัจจัย
การดำรงชีพของมนุษย์ $n = 161$

การเป็นแหล่งผลิตอาหาร และปัจจัยการดำรงชีพของ มนุษย์	จำนวนแรงงานคืนถิ่นที่มีทัศนคติ (คน)										รวม จำนวน	คะแนน เฉลี่ย ทัศนคติ	ระดับ* ทัศนคติ	
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง		ไม่เห็นด้วย		ค่อนข้าง เห็นด้วย		เห็นด้วย		เห็นด้วย อย่างยิ่ง					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
การปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้กิน และนำบางส่วนไปขายเพื่อ ซื้อสิ่งของที่จำเป็น	2	1.24	16	9.94	39	24.22	66	40.99	38	23.60	161	100.00	3.76	ค่อนข้างสูง
การแบ่งปันอาหารและปัจจัย การชีพแก่ญาติพี่น้อง เพื่อน ในเสมอ	5	3.11	8	4.97	43	26.71	86	53.42	19	11.80	161	100.00	3.66	ค่อนข้างสูง
เป็นอาชีพที่สร้างอาหารเลี้ยง ครอบครัว เพื่อนบ้าน และ มนุษย์ทั้งโลก	13	8.67	20	12.42	31	19.25	55	34.16	42	26.09	161	100.00	3.58	ค่อนข้างสูง
เป็นอาชีพที่น่าภูมิใจมากที่สุด	10	6.21	28	17.39	56	34.78	45	27.95	22	13.66	161	100.00	3.25	ปานกลาง
ผัก ฝรั่ง หอย ปู ปลา มีในนา ในไร่ หากินได้ไม่ต้องซื้อ	10	6.21	36	22.36	51	31.68	45	27.95	19	11.80	161	100.00	3.17	ปานกลาง
มีความรู้ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ได้ ผล ขอบผลิตได้ก็ไม่จำเป็นต้อง ต้องออกไปขายแรงงาน	7	4.35	31	19.25	41	25.47	54	33.54	28	17.39	161	100.00	3.40	ปานกลาง
ไม่รู้ลึกเหนือในการปลูก พืชเลี้ยงสัตว์ให้พอกิน	14	8.70	51	31.68	48	29.81	35	21.74	13	8.67	161	100.00	2.89	ปานกลาง
รวมทัศนคติด้านการเป็นแหล่งผลิตอาหารและปัจจัยการดำรงชีพของมนุษย์												3.53	ค่อนข้างสูง	

* ระดับทัศนคติ คัดเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติกับระดับตัวชี้วัดที่กำหนด ดูรายละเอียดการให้คะแนนในภาคผนวก ค.

สรุป แรงงานคืนถิ่นมีทัศนคติว่าอาชีพเกษตรกรเป็นแหล่งผลิตอาหารและปัจจัยดำรงชีพระดับค่อนข้างสูง จากการทำงานหนักในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ นำผลผลิตผัก ฝรั่ง หอย ปู ปลา ในนา ไร่ มาบริโภคในครอบครัว และบางส่วนมีการนำไปขายเพื่อซื้อสิ่งของที่จำเป็น มีการแบ่งปันอาหารและปัจจัยดำรงชีพแก่ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงอยู่เสมอ เป็นการได้

สมาคมช่วยเหลือผู้อื่น สามารถปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ได้ผลและขายได้ ไม่จำเป็นต้องออกไปขายแรงงาน อาชีพเกษตรเป็นอาชีพที่ต้องเหนื่อยแต่ก็มีความน่าภูมิใจมาก

2.2 ทักษะชีวิตต่ออาชีพเกษตรด้านการมีสุขภาพกายดี

พบว่า แรงงานคืนถิ่นมีทัศนคติระดับค่อนข้างสูง จากการเห็นด้วยว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ทำให้สุขภาพกายดี โดยข้อคำถามดังนี้

การมีอาหารที่ทำไว้กินเอง ส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.89 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 27.95 ค่อนข้างเห็นด้วยว่าการมีเบ็ด ไก่ ผัก ปลา รวมทั้งผลไม้และสมุนไพร ที่ทำไว้กินเองมากมาย ทำให้สุขภาพแข็งแรง มีเพียงร้อยละ 8.07 และ 13.04 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจาก ผักที่ปลูก ปลาที่เลี้ยงมักมีน้อยชนิด ทำให้น้ำมือ และบางช่วงก็หากินไม่ได้

การออกกำลังทำงาน ทำให้มีสุขภาพแข็งแรง ส่วนใหญ่ ร้อยละ 47.61 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 22.36 เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า อาชีพเกษตรทำให้สุขภาพแข็งแรงเพราะออกกำลังกายทำงานตลอดวัน มีเพียงร้อยละ 8.40 และ 12.42 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากบ่อยครั้งที่ต้องทำงานกรำแดดกรำฝนติดต่อกันจนเจ็บป่วย ซึ่งต้องอดทนเพราะหยุดไม่ได้

การอยู่ในที่อากาศดี ส่วนใหญ่ ร้อยละ 34.78 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 32.30 ค่อนข้างเห็นด้วยว่าการอยู่ในนาไร่ที่อากาศดี ทำให้สุขภาพแข็งแรง มีเพียงร้อยละ 4.35 และ 11.18 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากบ่อยครั้งที่ต้องทำงานกรำแดดกรำฝนติดต่อกันจนเจ็บป่วย

อันตรายจากสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.89 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 29.81 เห็นด้วยอย่างยิ่งว่ามีความห่วงใยอันตรายจากสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช จะใช้สารเคมีเมื่อจำเป็น และใช้อย่างถูกวิธี ด้วยความระมัดระวัง มีเพียงร้อยละ 8.07 และ 11.80 ที่ไม่ห่วงอันตรายจากสารเคมี เนื่องจากใช้ไม่บ่อย และร่างกายมีความทนทาน

การมีสุขภาพทรุดโทรมจากการทำการเกษตร ส่วนใหญ่ร้อยละ 36.66 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 19.88 ค่อนข้างเห็นด้วยว่าอาชีพเกษตรทำให้สุขภาพ ทรุดโทรมกว่าอาชีพอื่น มีเพียงร้อยละ 9.31 และ 15.53 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากเห็นว่าผู้ที่สุขภาพไม่ดีเนื่องจากไม่รักษาสุขภาพของตัวเอง

ภัยธรรมชาติที่ทำให้เกิดอันตราย ส่วนใหญ่ ร้อยละ 30.43 เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 29.81 ค่อนข้างเห็นด้วยว่าภัยธรรมชาติทำให้เกิดอันตรายได้ เช่น ฝนตก ฟ้าผ่า แสง

แคคจ๊อค ร้อยละ 4.35 และ 22.36 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากภัยธรรมชาตินั้นสามารถป้องกันได้ หากทำงานด้วยความระมัดระวังอันตรายก็จะไม่เกิด

การทำงานเหนื่อยทั้งปีทำให้สุขภาพทรุดโทรม ส่วนใหญ่ ร้อยละ 29.19 ไม่เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 24.22 ค่อนข้างเห็นด้วย โดยเห็นว่าทำงานเหนื่อยทั้งปีจริง แต่มีเวลาพักผ่อน เล่นกีฬาหรือกิจกรรมนันทนาการกับญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ร้อยละ 11.80 และ 22.36 ที่เห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วย เนื่องจากบ่อยครั้งที่ต้องทำงาน กรำแดดกรำฝนติดต่อกันจนเจ็บป่วย สุขภาพทรุดโทรม บางทีก็อยากทำอาชีพอื่น ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 ทักษะของแรงงานคืนถิ่นต่ออาชีพเกษตรด้านการมีสุขภาพกายดี

n = 161

การมีสุขภาพดี	จำนวนแรงงานคืนถิ่นที่มีทัศนคติ (คน)										คะแนนเฉลี่ยทัศนคติ	ระดับทัศนคติ		
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		ไม่เห็นด้วย		ค่อนข้างเห็นด้วย		เห็นด้วย		รวม	ร้อยละ				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ						
ไม่ห่วงอันตรายจากสารเคมี กำจัดศัตรูพืชเพราะร่างกายทน	48	29.81	61	37.89	20	12.42	19	11.80	13	8.07	161	100.00	3.70	ค่อนข้างสูง
ทำให้สุขภาพแข็งแรงเพราะออกกำลังกาย	14	8.40	20	12.42	24	14.91	67	47.61	36	22.36	161	100.00	3.57	ค่อนข้างสูง
อยู่ในนาในไร่ที่อากาศดี ทำให้ร่างกายแข็งแรง	7	4.35	18	11.18	52	32.30	56	34.78	28	17.39	161	100.00	3.50	ปานกลาง
ทำให้สุขภาพทรุดโทรมกว่าอาชีพอื่น	15	9.31	25	15.53	32	19.88	59	36.66	30	18.63	161	100.00	3.40	ปานกลาง
ทำให้สุขภาพแข็งแรงเพราะมีเบ็ดไถ่ผักปลาที่ทำไว้กินเองมาก	13	8.07	21	13.04	45	27.95	61	37.89	21	13.04	161	100.00	3.35	ปานกลาง
มีภัยธรรมชาติที่สามารถหลีกเลี่ยงได้	7	4.35	36	22.36	48	29.81	49	30.43	21	13.04	161	100.00	3.25	ปานกลาง
ทำงานเหนื่อยตลอดปี	20	12.42	47	29.19	39	24.22	36	22.36	19	11.80	161	100.00	3.08	ปานกลาง
ทำให้สุขภาพทรุดโทรม														
รวมทัศนคติด้านการมีสุขภาพกายดี											3.52	ค่อนข้างสูง		

สรุป แรงงานคืนถิ่นมีทัศนคติระดับค่อนข้างสูง แสดงว่าอาชีพเกษตรทำให้มีสุขภาพกายดีเพราะมีอาหารเบ็ดไถ่ผักปลา รวมทั้งผลไม้และสมุนไพร ที่ทำไว้กินเองมากมาย ได้ออกกำลังกาย ได้อยู่ในนาในไร่ที่อากาศดี สดชื่นแจ่มใส การทำงานแม้ต้องเหนื่อย

ตลอดทั้งปี แต่มีเวลาพักผ่อน เล่นกีฬาหรือกิจกรรมนันทนาการกับญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง มีความหวังโยอันตราจจากสารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยจะใช้สารเคมีเมื่อจำเป็นและใช้อย่างถูกวิธี อาชีพเกษตรกรจึงทำให้สุขภาพกายดี

2.3 ทักษะชีวิตต่ออาชีพเกษตรกรด้านการมีสุขภาพจิตดี

พบว่า แรงงานคืนถิ่นมีทัศนคติระดับปานกลาง จากการค่อนข้างเห็นด้วยว่า อาชีพเกษตรกรกรรมเป็นอาชีพที่ทำให้สุขภาพจิตดี โดยข้อคำถามดังนี้

การปรับตัว รักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ส่วนใหญ่ ร้อยละ 47.20 เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 21.74 ค่อนข้างเห็นด้วยว่าสามารถปรับตัวในการทำงาน รักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว เพื่อนบ้าน ได้ มีเพียงร้อยละ 5.59 และ 8.70 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และไม่เห็นด้วย เนื่องจากมีความห่างเหินกันมากขึ้นระหว่างเพื่อนบ้าน และญาติมิตร เนื่องจากต้องพาดตัวเองและครอบครัวให้สามารถอยู่รอด

การสนุกสนานร่าเริงกับครอบครัว ญาติมิตร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 49.07 เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 24.22 ค่อนข้างเห็นด้วยว่าสามารถสนุกสนานร่าเริงกับครอบครัว ญาติมิตร และเพื่อนฝูงได้เสมอ มีเพียงร้อยละ 7.45 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากต้องออกไปทำงานนอกบ้าน

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.89 เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 28.57 ค่อนข้างเห็นด้วยว่ามีเวลาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนบ้าน มีเพียงร้อยละ 8.07 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากการพูดคุยพบปะสังสรรค์กัน ยังคงมีอยู่บ้าง แต่ไม่ค่อยมีผลผลิตจะไปแลกเปลี่ยนหรือมอบให้ การช่วยเหลือกันในโอกาสสำคัญ ตามประเพณีจะใช้เงินเกือบทั้งหมด

การรู้จักเพียงพอ และยับยั้งความต้องการได้ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 34.78 เห็นด้วยว่าธรรมชาติสอนให้รู้จักเพียงพอในสิ่งที่ได้รับ รู้จักรอ และสามารถยับยั้งความต้องการได้ รองลงมา ร้อยละ 31.68 ค่อนข้างเห็นด้วยว่าต้องรู้จักเพียงพอ จากการที่ พื้นที่ราบเป็นดินที่ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต้องมีพื้นที่ใกล้ระบบชลประทานและต้องลงทุนสูง สภาพที่ทุนของตัวเองจำกัดจึงไม่ควรเลี้ยง ส่วนพื้นที่ลาดชันและพื้นที่สูงเหมาะที่จะปลูกไม้ผลและยางพารามากกว่า จึงไม่ลงทุนขุดบ่อเลี้ยงปลา มีเพียงร้อยละ 6.21 และ 12.42 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากเห็นว่า ความคิดเห็นต่อความพอเพียงแตกต่างกัน ชีวิตต้องดิ้นรนต่อสู้จึงจะอยู่ได้ คนเราจะต้องมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคม

การขายผลผลิตเมื่อราคาตก ส่วนใหญ่ ร้อยละ 35.40 ก่อนข้างเห็นด้วยว่าผลผลิตมีหลายอย่าง เวลาผลผลิตราคาตกจึงไม่เดือดร้อนใจ สามารถเลือกขายผลผลิตที่ราคาดีได้ รองลงมา ร้อยละ 22.98 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 11.80 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากเวลาผลผลิตราคาตกมากๆ ขายผลผลิตได้เงินน้อย ป่อยครั้งที่รายรับไม่พอกับรายจ่าย เช่น ค่าเช่าเรือนบุตร ค่ารักษาพยาบาล ดังแสดงตาราง 11

ตาราง 11 ทักษะคิดของแรงงานคืนถิ่นต่ออาชีพเกษตรด้านการมีสุขภาพจิตดี

n = 161

การมีสุขภาพจิตดี	จำนวนแรงงานคืนถิ่นที่มีทัศนคติ (คน)										รวม	คะแนนเฉลี่ยทัศนคติ	ระดับทัศนคติ	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		ไม่เห็นด้วย		ก่อนข้างเห็นด้วย		เห็นด้วย		เห็นด้วยอย่างยิ่ง					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
สามารถปรับตัวรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	9	5.59	14	8.70	35	21.74	76	47.20	27	16.77	161	100.00	3.61	ก่อนข้างสูง
สนุกสนานร่าเริงกับครอบครัวญาติมิตรได้	12	7.45	12	7.45	39	24.22	79	49.07	19	11.80	161	100.00	3.50	ปานกลาง
ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกับเพื่อนบ้าน	13	8.07	13	8.07	46	28.57	61	37.89	28	17.39	161	100.00	3.48	ปานกลาง
ธรรมชาติสอนให้รู้จักเพียงพอ ยับยั้งความต้องการได้	10	6.21	20	12.42	51	31.68	56	34.78	24	14.91	161	100.00	3.40	ปานกลาง
มีผลผลิตหลายอย่าง เวลาผลผลิตราคาตกเลือกขายผลผลิตดีได้	19	11.80	37	22.98	57	35.40	31	19.25	17	10.56	161	100.00	2.94	ปานกลาง
รวมทัศนคติด้านการมีสุขภาพจิตดี												3.37	ปานกลาง	

สรุป แรงงานคืนถิ่นมีทัศนคติระดับปานกลาง เห็นว่าอาชีพเกษตรทำให้สุขภาพจิตดีจากการปรับตัวรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกับญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ปรับตัวเวลาผลผลิตราคาตกสามารถเลือกขายผลผลิตที่ราคาดีได้ ปรับตัวยอมรับธรรมชาติของพื้นที่ว่าไม่เหมาะสมที่จะขุดบ่อเลี้ยงปลา เป็นการรู้จักเพียงพอและยับยั้งความต้องการได้ การสนุกสนานร่าเริงกับครอบครัว ญาติมิตร สุขภาพจิตดีไม่เครียดจากการมีผลผลิตหลายอย่าง เมื่อผลผลิตราคาตกก็สามารถเลือกขายผลผลิตได้

2.4 ทักษะคิดต่ออาชีพเกษตรด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

พบว่า แรงงานคั้นต้นมีทัศนคติระดับปานกลาง จากการค่อนข้างเห็นด้วยว่า อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยข้อคำถามดังนี้

การได้ผลผลิตพออยู่พอกิน พอที่จะทำบุญ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 28.19 เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 22.36 ค่อนข้างเห็นด้วยว่า ได้ผลผลิตจากสวน ไร่ นา พออยู่พอกิน พอที่จะทำบุญ แม่งปิ่นให้ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน มีเพียงร้อยละ 12.42 และ 16.15 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากบางช่วงบางฤดูได้ผลผลิตน้อยไม่พอให้ทานหรือทำบุญ ทำให้เครียด

การเตรียมตัวป้องกันภัยธรรมชาติ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 31.68 เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 30.43 เห็นด้วยว่าเวลาภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง โรคแมลงระบาด ไม่ทุกข์ใจเพราะมีการเตรียมป้องกันไว้แล้ว มีเพียงร้อยละ 9.31 และ 14.29 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากการเตรียมการป้องกันไม่ทำให้ผลผลิตเสียหายมักต้องเงินทุน จึงไม่อยากทำ

การช่วยเหลือจากรัฐเมื่อประสบภัยธรรมชาติ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.28 เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 21.74 ค่อนข้างเห็นด้วยว่า เวลาภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง โรคแมลงระบาด ไม่ทุกข์ใจ เพราะมีการช่วยเหลือจากรัฐอย่างดีเป็นประจำ มีเพียงร้อยละ 4.35 และ 15.53 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากการช่วยเหลือจากรัฐมีปริมาณน้อยกว่าที่สูญเสียไป จึงต้องหาทางช่วยตนเอง

การมีภัยธรรมชาติ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 35.40 ค่อนข้างเห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 28.19 เห็นด้วยว่าเวลาภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง โรคแมลงระบาด ได้ผลผลิตน้อย ต้องกู้หนี้ยืมสิน เค็ดคร้อนมาก มีเพียงร้อยละ 11.80 และ 15.53 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากมีการเตรียมการป้องกัน คอยติดตามข่าวสารจากหน่วยงานราชการ และได้รับความช่วยเหลือจากรัฐเป็นอย่างดี

การใช้สารสกัดจากธรรมชาติ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.98 ค่อนข้างเห็นด้วยว่า สารสกัดจากธรรมชาติสามารถป้องกันการระบาดของโรคแมลงศัตรูพืช ปลอดภัย หาได้ง่าย ใช้สะดวก ราคาถูก รองลงมา ร้อยละ 25.47 ไม่เห็นด้วย มีเพียงร้อยละ 13.04 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากในท้องถิ่นหาวัตถุดิบ เช่น เมล็ดสะเดาได้ยาก

การไม่ใช้เครื่องจักรยนต์ สร้างผลผลิตได้พอกิน แต่ไม่พอใช้ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.28 ค่อนข้างเห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 31.68 เห็นด้วยว่าการไม่ใช้เครื่องจักรยนต์ทาง

การเกษตร สามารถสร้างผลผลิตได้พอกิน แต่ไม่พอใช้ มีเพียงร้อยละ 6.21 และ 20.50 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วยที่จะใช้เครื่องจักรยนต์ เนื่องจากผลผลิตถูกกดราคา ในขณะที่ต้นทุนการผลิตด้านเครื่องจักร ค่าเช่าเครื่องจักร ค่าน้ำมัน ฯลฯ มีต้นทุนสูง

การสอนให้ลูกหลานทำนาทำสวนเหมือนพ่อแม่ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 32.93 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 28.57 ก่อนข้างเห็นด้วยว่ามีลูกหลานจะสอนให้ทำนาทำสวนเหมือนพ่อแม่ มีเพียงร้อยละ 6.83 และ 19.88 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากได้รับผลตอบแทนต่ำ ในขณะที่ต้องขากลำบากกว่าอาชีพอื่น

การที่ผลผลิตราคาต่ำเพราะทำคุณภาพไม่ดี ส่วนใหญ่ ร้อยละ 27.95 ไม่เห็นด้วยว่าผลผลิตราคาต่ำเพราะทำคุณภาพไม่ดี หากแต่เพราะถูกกดราคา รองลงมาร้อยละ 26.09 ก่อนข้างเห็นด้วยว่าที่ผลผลิตราคาต่ำ เพราะทำคุณภาพไม่ดี มีเพียงร้อยละ 12.4 ที่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าที่ผลผลิตราคาต่ำ เพราะทำคุณภาพไม่ดี ดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 ทักษะคิของแรงงานคืนถิ่นต่ออาชีพเกษตรด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	จำนวนแรงงานคืนถิ่นที่มีทัศนคติ (คน)												คะแนนเฉลี่ยทัศนคติ	ระดับทัศนคติ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		ไม่เห็นด้วย		ค่อนข้างเห็นด้วย		เห็นด้วย		เห็นด้วยอย่างยิ่ง		รวม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
เวลาว่างธรรมชาติ ได้รับ การช่วยเหลือจากรัฐอย่างคิ ได้ผลผลิตจากสวน ไร่ นา พอลูกพอกิน พอที่จะ แบ่ง ปินให้ญาติพี่น้อง	7	4.35	25	15.53	35	21.74	60	37.28	34	21.12	161	100.00	3.55	ค่อนข้างสูง
เวลาว่างธรรมชาติ มีการ เตรียมตัวป้องกันตัวไว้แล้ว	20	12.42	26	16.15	36	22.36	47	28.19	32	19.88	161	100.00	3.28	ปานกลาง
มีลูกหลานจะสอนให้ทำนา ทำสวน เหมือนพ่อแม่	15	9.31	23	14.29	49	30.43	51	31.68	23	14.29	161	100	3.27	ปานกลาง
การไม่ใช้เครื่องจักรยนต์ สร้างผลผลิตได้พอกิน แต่ไม่พอใช้	11	6.83	32	19.88	46	28.57	53	32.93	19	11.80	161	100	3.23	ปานกลาง
เวลาว่างธรรมชาติ ได้ผลผลิตน้อย ต้องกู้หนี้ยืมสิน เลือคร้อนมาก	10	6.21	33	20.50	60	37.28	51	31.68	7	4.35	161	100	3.07	ปานกลาง
เวลาว่างธรรมชาติ ได้ผลผลิตน้อย ต้องกู้หนี้ยืมสิน เลือคร้อนมาก	19	11.80	25	15.53	57	35.40	47	28.19	13	8.07	161	100	3.06	ปานกลาง

ตาราง 12 ทักษะของแรงงานคืนถิ่นต่ออาชีพเกษตรด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (ต่อ)

n = 161

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	จำนวนแรงงานคืนถิ่นที่มีทัศนคติ (คน)										คะแนนเฉลี่ยทัศนคติ	ระดับทัศนคติ		
	ไม่เห็นด้วยอย่างช้ง		ไม่เห็นด้วย		ค่อนข้างเห็นด้วย		เห็นด้วย		เห็นด้วยอย่างช้ง				รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
ยอมรับว่าที่ผลผลิตราคาต่ำเพราะทำคุณภาพไม่ดีเอง	20	12.42	45	27.95	42	26.09	34	21.12	20	12.47	161	100	2.93	ปานกลาง
สารสกัดจากธรรมชาติหาได้ง่าย ใช้สะดวก ปลอดภัย ราคาถูก	21	13.04	41	25.47	61	37.89	27	16.77	8	4.97	161	100	2.71	ปานกลาง
รวมทัศนคติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ												3.13	ปานกลาง	

สรุป แรงงานคืนถิ่นมีทัศนคติต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของอาชีพเกษตรระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอาชีพเกษตรมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจจากการสามารถสร้างผลผลิตได้พอกิน พออยู่ใน ครอบครัว พอที่จะทำบุญ แบ่งปันให้ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ไม่เดือดร้อนมากเพราะได้เตรียมการป้องกันและมีการช่วยเหลือจากรัฐเป็นประจำเมื่อเกิดภัยธรรมชาติ มีการใช้สารสกัดจากธรรมชาติป้องกันการระบาดของโรคแมลงศัตรูพืช และการใช้เครื่องจักรยนต์ทางการเกษตรที่ปลอดภัยในการผลิต ในอนาคตมีลูกหลานจะสอนให้ทำนาทำสวนเหมือนพ่อแม่

2.5 ทักษะต่ออาชีพเกษตรด้านความมั่นคงทางสังคม

พบว่า แรงงานคืนถิ่นมีทัศนคติระดับปานกลาง จากการค่อนข้างเห็นด้วยว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงทางสังคม โดยข้อคำถามดังนี้

การได้พบปะญาติพี่น้อง ส่วนใหญ่ ร้อยละ 34.78 เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 34.16 ค่อนข้างเห็นด้วยว่าภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน(2541) ได้พบปะญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงน้อย เพราะต้องหาอาชีพเสริม มีเพียงร้อยละ 4.35 และ 18.01 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างช้งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากไม่ได้จากไปเลย ยังคงพักอยู่ในบ้านกับครอบครัวใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข ผู้ที่ไปทำงานไกลๆ ถึงเวลาก็กลับมาเยี่ยมบ้าน

การพึ่งพาตนเองได้ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 34.78 ค่อนข้างเห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 28.57 เห็นด้วยว่าการทำเกษตรพึ่งพาตนเองได้ทุกอย่าง ในสิ่งที่อยากมี อยากได้

อยากเป็น มีเพียงร้อยละ 8.70 และ 17.39 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย เนื่องจากบางปี บางช่วงฤดูก็ขาดสนเหมือนกัน ต้องพึ่งพาตนเองโดยการหาอาชีพเสริม

ภาวะขาดสนทางการเงิน แรงงานคินดินส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.37 ก่อนข้างเห็นด้วยว่ารายได้น้อยรายจ่ายมาก ทำให้เกิดความขาดสนทางการเงินบ้าง แต่มีญาติพี่น้องเพื่อนฝูงให้หยิบยืมได้เสมอ ไม่ถึงกับเคียดรื้อน รองลงมาร้อยละ 27.95 ไม่เห็นด้วย มีเพียงร้อยละ 8.70 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากบางครั้งขาดสนมาก ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงก็ไม่มีให้ยืม

ปัจจุบันความสามัคคี สงบสุขในชุมชนมีน้อย ส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.37 ก่อนข้างเห็นด้วยว่าปัจจุบันความสามัคคีสงบสุขในชุมชนมีน้อยลง การร่วมกันทำกิจกรรมไม่ค่อยคึกคัก เนื่องจากคนออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น รองลงมาร้อยละ 27.95 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 12.42 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากยังคงได้พบปะญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงอยู่บ้าง คนที่ยังอยู่ในชุมชน หมู่บ้านก็ยังพบปะช่วยเหลือเกื้อกูลกันมีความสามัคคีอยู่บ้าง

การเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น ส่วนใหญ่ ร้อยละ 36.66 ก่อนข้างเห็นด้วยว่าอาชีพเกษตรมีความยากลำบาก หากมีความรู้มีทุนทำอาชีพอื่นก็จะเลิกทำการเกษตรไปนานแล้ว รองลงมาร้อยละ 22.36 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 17.39 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากอาชีพอื่นพึ่งพาตนเองได้น้อยกว่า เวลาเกิดวิกฤตถูกให้ออกจากงาน หางานทำไม่ได้ทำให้ยากลำบากในการดำรงชีวิต

วัฒนธรรมชุมชน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 41.61 ก่อนข้างเห็นด้วยว่าวัฒนธรรมประเพณีชุมชนน่าสนใจกว่าวัฒนธรรมประเพณีในเมือง โดยเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีชีวิตที่เรียบง่าย รองลงมาร้อยละ 32.93 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 10.56 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากกิจกรรมศิลปะ นันทนาการและการแต่งกาย ในชุมชนไม่เข้าใจ

ภาวะเศรษฐกิจที่ต้องต่อสู้แข่งขัน ทำให้ไม่มีการเกื้อกูลกัน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.99 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 31.06 ก่อนข้างเห็นด้วยว่าในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันที่ต้องต่อสู้แข่งขันมีการเกื้อกูลกันน้อยลง มีเพียงร้อยละ 1.86 และ 13.60 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และไม่เห็นด้วย เนื่องจากอาชีพเกษตรกรรมทำให้ยังมีการเกื้อกูลกัน

ความห่วงใยต่อผู้บริโภค ส่วนใหญ่ ร้อยละ 44.72 ไม่เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 24.84 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการปลูกผักให้สวย ขายได้ โดยไม่ห่วงใยผู้บริโภคที่จะรับพิษจากสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีเพียงร้อยละ 8.07 และ 9.94 ที่เห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วย เนื่องจากการใช้สารเคมีทำให้ผักไม่สวย ขายไม่ได้ ดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 ทักษะของแรงงานคืนถิ่นต่ออาชีพเกษตรด้านความมั่นคงทางสังคม

n = 161

ความมั่นคงทางสังคม	จำนวนแรงงานคืนถิ่นที่มีทัศนคติ (คน)										คะแนนเฉลี่ยทัศนคติ	ระดับทัศนคติ			
	ไม่เห็นด้วยอย่างชัด		ไม่เห็นด้วย		ค่อนข้างเห็นด้วย		เห็นด้วย		เห็นด้วยอย่างชัด				รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
พบญาติพี่น้องเพื่อนฝูงน้อย เพราะต้องหาอาชีพเสริม	7	4.35	29	18.01	55	34.16	56	34.78	14	8.40	161	100.00	3.25	ปานกลาง	
พึ่งพาตนเองได้ทุกอย่างในสิ่งที่อยากมีอยากได้	14	8.70	28	17.39	56	34.78	46	28.57	17	10.56	161	100.00	3.15	ปานกลาง	
รายได้น้อย ราชว่ช่วมกเกิด ความขัดสน แต่หิขบิขมิได้	14	8.70	45	27.95	65	40.37	30	18.63	7	4.35	161	100.00	2.82	ปานกลาง	
รายได้น้อย ราชว่ช่วมกเกิด ความขัดสน แต่หิขบิขมิได้	14	8.70	45	27.95	65	40.37	30	18.63	7	4.35	161	100.00	2.82	ปานกลาง	
ปัจจุบันความสามัคคีสงบสุขในชุมชนมีน้อย	20	12.42	45	27.95	65	40.37	17	10.56	14	8.70	161	100.00	2.75	ปานกลาง	
มีความรู้ ทุนทำอาชีพอื่น ก็จะเลิกทำเกษตรไปนานแล้ว	28	17.39	38	22.36	59	36.66	27	16.77	9	5.59	161	100.00	2.70	ปานกลาง	
วัฒนธรรมชุมชนทุกสถาน นำสนใจกว่าวัฒนธรรมเมือง	17	10.56	53	32.93	67	41.61	16	9.94	8	4.97	161	100.00	2.66	ปานกลาง	
เศรษฐกิจที่ต้องต่อสู้แข่งขัน ทำให้ไม่มีการเกื้อกูลกัน	3	1.86	22	13.60	50	31.06	66	40.99	20	12.42	161	100.00	2.52	ปานกลาง	
เพื่อให้คัดสรรชายได้ ไม่เชยห่างอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้ใช้	40	24.84	72	44.72	20	12.42	16	9.94	13	8.07	161	100.00	2.32	ปานกลาง	
													ทัศนคติรวม	2.75	ปานกลาง

สรุป แรงงานคืนถิ่นมีทัศนคติระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอาชีพเกษตรมีความมั่นคงในการมีงานทำ สามารถพึ่งพาตนเองโดยการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์และการหาอาชีพเสริม มีวัฒนธรรมชุมชนในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและการมีชีวิตที่เรียบง่าย มีการพบปะและอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี สงบสุข แม้ภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันที่ต้องต่อสู้แข่งขันจะทำให้คนเกื้อกูลกันน้อยลง

2.6 ทักษะคิดต่ออาชีพเกษตรด้านความเสี่ยงภัยในอาชีพเกษตรกรรม

พบว่า แรงงานคือนักมีทัศนคติระดับค่อนข้างสูง จากการเห็นด้วยว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงภัยในอาชีพ โดยข้อคำถามดังนี้

การเป็นอาชีพที่ปลอดภัยที่สุด ส่วนใหญ่ ร้อยละ 31.68 ค่อนข้างเห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 25.47 เห็นด้วย เนื่องจากไม่มีมลพิษทางอากาศ อันตรายจากการทำงาน ของเครื่องจักร และการเดินทาง ร้อยละ 25.47 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 9.94 ที่ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่งว่าเป็นอาชีพที่ปลอดภัยที่สุด เนื่องจากยังมีอันตรายจากการใช้สารเคมีและภัยธรรมชาติ

การป้องกันอันตรายจากสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.28 เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 32.30 เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าอันตรายจากสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชป้องกันได้โดยการไม่ฉีดพ่นกับพืชที่ปลูกไว้บริเวณโคน มีเพียงร้อยละ 9.31 และ 8.07 ที่ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากพืชที่ปลูกไว้จำหน่ายก็ไม่ควรฉีดพ่นสารเคมีอันตราย

อันตรายของเครื่องจักรยนต์ทางการเกษตร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 44.10 ไม่เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 19.25 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าเครื่องจักรยนต์ทางการเกษตรมีอันตรายในการใช้ คนเราสามารถเรียนรู้วิธีการใช้และการบำรุงรักษาได้หรือให้ผู้รู้ใช้ก็ได้ จึงควรใช้ มีเพียงร้อยละ 4.97 และ 13.04 ที่เห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วย เนื่องจาก มีอันตรายในการใช้จริง

การเป็นอาชีพที่เสี่ยงอันตรายมากที่สุด ส่วนใหญ่ ร้อยละ 39.13 ไม่เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 18.01 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าเป็นอาชีพที่เสี่ยงอันตรายมากที่สุด อาชีพอื่นน่าจะอันตรายมากกว่า มีเพียงร้อยละ 8.70 และ 13.04 ที่เห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วย เนื่องจากอันตรายต่างๆ สามารถป้องกันได้ด้วยความรู้ ความไม่ประมาทและทำงานด้วยความระมัดระวัง ดังแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 ทักษะของแรงงานคืนถิ่นต่ออาชีพเกษตรด้านความเสี่ยงภัยในอาชีพเกษตรและรวมทักษะคดี

ความเสี่ยงภัยในอาชีพเกษตร	จำนวนแรงงานคืนถิ่นที่มีทักษะคดี (คน)										คะแนนเฉลี่ย		ระดับทักษะคดี	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		ไม่เห็นด้วย		ค่อนข้างเห็นด้วย		เห็นด้วย		รวม		ทักษะคดี	ระดับ		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
											ทักษะคดี	ระดับ		
อันตรายจากการใช้สารเคมี ป้องกันได้โดยการไม่ฉีดพ่น	13	8.07	15	9.31	21	13.04	60	37.28	52	32.30	161	100.00	3.76	ค่อนข้างสูง
เครื่องจักรขนาดใหญ่	31	18.63	77	47.83	25	15.53	21	13.04	8	4.97	161	100.00	3.62	ค่อนข้างสูง
อันตรายจึงไม่ควรใช้	29	18.01	63	39.13	34	21.12	21	13.04	14	8.70	161	100.00	3.45	ปานกลาง
เป็นอาชีพที่อันตรายมากที่สุด	16	9.94	41	25.47	51	31.68	41	25.47	12	7.45	161	100.00	2.95	ปานกลาง
											รวมทักษะคดีด้านความเสี่ยงภัยในอาชีพเกษตร		3.65	ค่อนข้างสูง
											รวมทักษะคดีต่ออาชีพเกษตร		3.26	ปานกลาง

แรงงานคืนถิ่นมีทักษะคดีระดับด้านความเสี่ยงภัยในอาชีพค่อนข้างสูง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมมีความเสี่ยงภัยในบางโอกาส แม้ไม่เป็นอาชีพที่ปลอดภัยที่สุด แต่ไม่ใช่อาชีพที่อันตรายที่สุด อันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชป้องกันได้โดยการไม่ฉีดพ่นกับพืชที่ปลูกไว้บริเวณ อันตรายจากเครื่องจักรขนาดใหญ่ทางการเกษตรสามารถป้องกันได้ด้วยความไม่ประมาท และทำงานด้วยความระมัดระวัง

สรุป แรงงานคืนถิ่นมีทักษะคดีต่ออาชีพเกษตรอยู่ในระดับปานกลางว่าอาชีพเกษตรเป็นแหล่งผลิตอาหารและปัจจัยการดำรงชีพของมนุษย์ ที่ทำให้สุขภาพกายและสุขภาพจิตดี สดชื่น แจ่มใส ไม่เครียด มีความมั่นคงทางสังคม แรงงานคืนถิ่นให้ความสำคัญมากกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความเสี่ยงภัยในการประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยงภัยในบางโอกาสขึ้นอยู่กับการระมัดระวังป้องกัน รายละเอียดของความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคดีต่ออาชีพเกษตรกับความต้องการฝึกอบรมดูได้ในข้อ 4

3. ความต้องการฝึกอบรมทางด้านเกษตร

แรงงานคืนถิ่น 77.64 มีความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร 6 สาขา แต่ละคนมีความต้องการฝึกอบรมวิชาต่างๆ มากน้อยวิชาแตกต่างกันตามความต้องการ โดยแต่ละวิชามีระดับความต้องการมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และไม่ต้องการ (ดูรายละเอียดระดับความต้องการ ในภาคผนวก ก) ความต้องการฝึกอบรมสาขาต่างๆ มีดังนี้

3.1 ความต้องการฝึกอบรมทางด้านเกษตรสาขาสัตว์

แรงงานคืนถิ่นร้อยละ 70.02 มีความต้องการฝึกอบรมสาขาสัตว์เฉลี่ยระดับน้อย โดยต้องการฝึกอบรมการเลี้ยงไก่มากที่สุด รองลงมาคือ การเลี้ยงเป็ด การสุขาภิบาลสัตว์ โรคสัตว์ สัตว์ อาหารและการให้อาหารสัตว์ การเลี้ยงโค การเลี้ยงนกกระทา การเลี้ยงสุกร และการเลี้ยงแพะแกะ แต่ละวิชามีความต้องการฝึกอบรมดังนี้

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการเลี้ยงไก่ ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 30.04 ต้องการมาก เพื่อนำความรู้ไปเลี้ยงไก่เป็นอาชีพ สามารถทำเป็นอาหารและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เนื่องจากไก่เหมาะกับสภาพอากาศ เลี้ยงง่าย ราคาดีเป็นที่ต้องการของตลาด รองลงมาร้อยละ 14.29 ต้องการมากที่สุด และร้อยละ 39.75 ไม่ต้องการ เนื่องจากไม่ชอบการเลี้ยงไก่

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการเลี้ยงเป็ด ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 22.36 ต้องการมาก เพื่อนำความรู้ไปปรับปรุงการเลี้ยงเป็ด ที่จะช่วยเพิ่มรายได้ให้ครอบครัวอีกทาง รองลงมาร้อยละ 11.81 ต้องการปานกลาง และร้อยละ 48.45 ไม่ต้องการ เนื่องจาก ไม่มีที่เลี้ยง และไม่ชอบการเลี้ยงเป็ด

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการสุขาภิบาลสัตว์ ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 19.25 ต้องการปานกลาง ต้องการนำความรู้เพิ่มเติมไปดูแลรักษาสัตว์เลี้ยง ที่ผ่านมาน่าไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ รองลงมาร้อยละ 13.04 ต้องการมาก และร้อยละ 52.17 ไม่ต้องการเนื่องจาก ไม่ชอบการเลี้ยงสัตว์

ความต้องการฝึกอบรมวิชาโรคสัตว์ ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 16.15 ต้องการมาก เพื่อให้ทราบธรรมชาติของสัตว์ว่ามีโรคอะไรเกิดขึ้นกับสัตว์เลี้ยง จะได้ดูแลรักษาได้ถูกต้อง รองลงมาร้อยละ 14.29 ต้องการปานกลาง และร้อยละ 54.66 ไม่ต้องการ เนื่องจากเป็นเรื่องที่ยู่ยาก การเจ็บไข้เป็นเรื่องธรรมชาติ ที่ผ่านมาก็เลี้ยงได้กินบ้าง ดายบ้าง

ความต้องการฝึกอบรมวิชาอาหารและการให้อาหารสัตว์ ส่วนใหญ่ของผู้
ต้องการฝึก อบรม ร้อยละ 19.25 ต้องการมาก เพื่อให้สัตว์เลี้ยงได้รับสารอาหารที่ครบถ้วน
ถูกต้อง ทำให้สัตว์สมบูรณ์ โตเร็ว รองลงมา ร้อยละ 13.04 ต้องการปานกลาง และร้อยละ
55.91 ไม่ต้องการ เนื่องจากที่ผ่านมามีการให้อาหารสัตว์อยู่แล้ว

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการเลี้ยงโค ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อย
ละ 16.77 ต้องการมาก เนื่องจากสนใจการเลี้ยงโคเป็นอาชีพ ปัจจุบันแรงงานคินถิ่นบางคน
เลี้ยงโคอยู่แล้ว อยากได้ความรู้มาเลี้ยงโคให้ดีขึ้น เนื่องจากโคราคาคี เป็นที่ที่ต้องการของตลาด
รองลงมา ร้อยละ 15.53 ต้องการปานกลาง และร้อยละ 39.75 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่อง
จากต้องใช้ทุนมาก ที่ดินไม่เหมาะที่จะเลี้ยงเพราะอยู่ไกล กลัวเหนียวเพราะต้องทำงานหนัก

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการเลี้ยงนกกระทา ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม
ร้อยละ 14.91 ต้องการฝึกอบรมน้อย เนื่องจากไม่ค่อยสนใจการเลี้ยงนกกระทา รองลงมา
ร้อยละ 9.94 และ 9.94 ต้องการปานกลางและต้องการมาก เนื่องจากสามารถเสริมรายได้
เป็นอย่างดี อยากเลี้ยงแต่ไม่มีความรู้ และร้อยละ 60.87 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากไม่
น่าสนใจ เป็นนกที่เลี้ยงยาก

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการเลี้ยงสุกร ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อย
ละ 10.56 ต้องการฝึกอบรมมาก เนื่องจากต้องการนำความรู้ไปใช้ในการเลี้ยงสุกร ปัจจุบัน
ราคาสูง เป็นที่ที่ต้องการของตลาด รองลงมา ร้อยละ 8.17 ต้องการฝึกอบรมปานกลาง เนื่อง
จากมีความสนใจอยากเลี้ยง แต่กลัวการส่งกลิ่นเหม็นรบกวนชาวบ้าน และมีทุนน้อย ร้อยละ
72.67 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากนับถือศาสนาอิสลาม ไม่สามารถเลี้ยงสุกร

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการเลี้ยงแพะแกะ ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม
ร้อยละ 12.42 ต้องการน้อย เนื่องจากการเลี้ยงแพะแกะน่าสนใจ ทำเป็นอาชีพเสริมได้
รองลงมา ร้อยละ 9.94 และ 4.57 ต้องการปานกลางและมาก เนื่องจากมีคนเลี้ยงน้อย ตลาด
ยังต้องการแพะแกะ จึงอยากจะทำเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 69.57 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่อง
จากไม่น่าสนใจ ไม่ชอบกินแพะแกะ ความต้องการฝึกอบรมสาขาสัตว์มีรายละเอียดแสดงใน
ตาราง 15

ตาราง 15 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาสัตว์

วิชาสาขาสัตว์	ไม่ต้องการ		ต้องการฝึกอบรม(คน)								รวม	n = 161		ระดับ ความ ต้องการ
	ฝึกอบรม(คน)		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด			ความ เฉลี่ย	ระดับ ความ ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
1 การเลี้ยงไก่	64	39.80	5	3.11	20	12.42	49	30.43	23	14.29	97	60.25	2.76	ปานกลาง
2 การเลี้ยงเป็ด	78	48.45	12	7.45	19	11.80	36	22.36	16	9.94	83	51.52	2.38	น้อย
3 การศูขาภิบาลสัตว์	84	52.17	11	6.83	31	19.25	21	13.04	14	8.70	77	47.83	2.19	น้อย
4 โรคสัตว์	88	54.66	10	6.21	23	14.29	26	16.15	14	8.70	73	45.34	2.18	น้อย
5 อาหารและการให้อาหาร	90	55.90	7	4.35	21	13.04	31	19.25	12	7.45	71	44.10	2.18	ปานกลาง
6 การเลี้ยงโค	87	54.04	12	7.45	25	15.53	27	16.77	10	6.21	74	45.96	2.14	น้อย
7 การเลี้ยงนก	98	60.87	24	14.90	16	9.94	16	9.94	7	4.35	63	39.13	1.82	น้อย
8 การเลี้ยงสุกร	117	72.67	8	4.97	13	8.07	17	10.56	6	3.72	44	27.33	1.68	น้อย
9 การเลี้ยงแพะและแกะ	112	69.56	20	12.42	16	9.94	8	4.97	5	3.11	49	30.49	1.60	น้อย
รวมความต้องการฝึกอบรมสาขาสัตว์											124	77.02	2.10	น้อย

* ระดับความต้องการฝึกอบรม คิดเทียบคะแนนเฉลี่ยความต้องการกับระดับตัวชี้วัดที่กำหนด ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.

สรุป พบว่าแรงงานคั้นถั่วมีความต้องการฝึกอบรมเฉลี่ยในระดับน้อย โดยอยากมีความรู้เพื่อเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพ ดูแลรักษาได้ถูกต้อง ทำให้สัตว์สมบูรณ์โตเร็ว สามารถทำเป็นอาหารในครอบครัวได้ สัตว์เลี้ยงราคาดีเป็นที่ต้องการของตลาด สามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว แต่มีปัญหาไม่มีที่เลี้ยงสัตว์ ต้องใช้ทุนมากในขณะที่มีทุนจำกัด กลัวขาดทุน ไม่ชอบการเลี้ยงสัตว์ และกลัวเหนื่อยเพราะต้องทำงานหนัก

3.2 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาพืช

แรงงานคั้นถั่วร้อยละ 72.76 มีความต้องการฝึกอบรมสาขาพืชเฉลี่ยระดับน้อย โดยต้องการฝึกอบรมวิชา การทำสวนผลไม้ มากที่สุด รองลงมา คือ การทำไร่นาสวนผสม การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การทำสวนยาง การทำสวนทุเรียน ดินและปุ๋ย การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การขยายพันธุ์พืช การทำสวนผัก การปลูกถองถอง การทำนา การเพาะเห็ด การ

ทำสวนส้มโอ การทำไร่กาแฟ การทำสวนปาล์ม ตามลำดับ แต่ละวิชามีความต้องการฝึกอบรมดังนี้

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการทำสวนผลไม้ ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 26.09 ต้องการมาก รองลงมา ร้อยละ 13.04 ต้องการมากที่สุด เนื่องจากสนใจการทำสวนผลไม้ อยากมีรายได้เพิ่มขึ้น และร้อยละ 50.93 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากมีที่ดินจำกัด อยากทำอาชีพอื่น

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการทำไร่สวนผสม ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 20.50 ต้องการมาก รองลงมา ร้อยละ 17.39 ต้องการปานกลาง เนื่องจากที่ผ่านมาเคยทำไว้แล้วแต่ได้ผลผลิตไม่ดีเนื่องจากสภาพดินไม่ดี จึงสนใจอยากรู้การทำไร่สวนผสมเพิ่มเติมในการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดค่าใช้จ่ายลงเพื่อให้มีรายได้น่าพอใจ และร้อยละ 49.04 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากได้ผลผลิตไม่มาก

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 26.71 ต้องการมาก รองลงมา ร้อยละ 14.29 ต้องการปานกลาง เนื่องจากเห็นคนอื่นเขาทำได้ผล อยากรู้จริงๆ เพื่อให้ถูกต้องตามพระราชดำริ ทำให้อยู่ได้มีรายได้น่าพอใจ และร้อยละ 50.31 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากมีที่ดินจำกัด อยากทำอาชีพอื่น

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการทำสวนยาง ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 24.22 ต้องการมาก รองลงมา ร้อยละ 11.18 ต้องการปานกลาง เนื่องจากจำเป็นต้องรู้เพิ่มเติมในการทำสวนยาง การทำปุ๋ยผสมในสวนยาง จะได้ดูแลรักษาได้ถูกต้องทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นและยางแผ่นมีประสิทธิภาพขายได้ราคาดี และร้อยละ 52.17 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากที่ดินไม่เหมาะกับการทำสวนยาง พอรู้เรื่องยางแล้ว ไม่มีเวลาไปฝึกอบรม

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการทำสวนทุเรียน ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 19.25 ต้องการมาก รองลงมา ร้อยละ 13.04 ต้องการปานกลาง เนื่องจากนำสนใจการทำสวนทุเรียน อยากรู้วิธีการดูแลรักษาที่ถูกต้อง เพื่อเพิ่มผลผลิต ทำให้รายได้เพิ่มขึ้น และร้อยละ 52.80 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากที่ดินไม่เหมาะที่จะทำสวนทุเรียนเคยปลูกแล้วไม่ได้ผล

ความต้องการฝึกอบรมวิชาดินและปุ๋ย ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 23.60 ต้องการมาก รองลงมา ร้อยละ 16.77 ต้องการปานกลาง เพื่อให้รู้ว่าสภาพดินแบบไหนเหมาะกับการปลูกพืชแบบไหน การทำปุ๋ยหมัก การปรับปรุงดิน ทำให้การปลูกพืชมี

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 26.09 ต้องการมาก เนื่องจากจำเป็นต้องรู้เพิ่มเติมในการ ป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยใช้สารเคมีและการใช้สารสกัดจากธรรมชาติ จะได้ดูแลรักษาได้ถูกวิธี ทำให้การปลูกพืชมีคุณภาพ เพื่อให้ขายได้ราคาดีขึ้น รองลงมา ร้อยละ 14.29 ต้องการปานกลาง และ ร้อยละ 53.42 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากไม่มีเวลาไปฝึกอบรม

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการการขยายพันธุ์พืช ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 21.74 ต้องการมาก เนื่องจากสนใจการขยายพันธุ์พืช น่าจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำเป็นอาชีพเสริม สามารถขยายพันธุ์พืชได้ถูกวิธี มีต้นพันธุ์และเมล็ดพันธุ์ที่ดี ไม่ต้องซื้อ ทำให้การปลูกพืชมีคุณภาพ รองลงมา ร้อยละ 14.29 ต้องการปานกลาง และ ร้อยละ 52.79 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากอยากทำอาชีพอื่น

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการทำสวนผัก ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 23.60 ต้องการปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 11.80 ต้องการมาก เนื่องจากสนใจการปลูกผัก ไม่แน่ใจว่าที่ทำในปัจจุบันถูกหลักวิชาการหรือไม่ ต้องการปลูกผักให้ถูกวิธี ผักมีคุณภาพน่าจะทำได้เร็ว ลดค่าใช้จ่าย และ ร้อยละ 51.55 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากอยากทำอาชีพอื่น ไม่อยากเหนื่อยมาก

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการทำสวนดองกอง ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 18.01 ต้องการปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 16.15 ต้องการมาก เนื่องจากสนใจการทำสวนดองกองมาก น่าจะทำให้มีรายได้ที่มั่นคง ต้องการมีความรู้เกี่ยวกับการปลูกดองกองมากขึ้น เพื่อจะนำไปปลูกให้ถูกวิธี และ ร้อยละ 55.28 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากไม่ชอบปลูกดองกอง นานกว่าจะได้กินได้ขาย

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการทำนา ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 18.63 ต้องการปานกลาง เนื่องจากต้องการเพิ่มผลผลิต สนใจจะมีความรู้เพิ่มเติมเพื่อทำนาให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้ข้าวที่มีคุณภาพ การทำไร่นาสวนผสมที่ได้ผลผลิตอย่างอื่น คัวยนอกจากข้าว ให้พออยู่พอกิน มีรายได้ที่มั่นคง รองลงมา ร้อยละ 16.77 ต้องการน้อย และ ร้อยละ 54.04 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากมีความรู้ทำอาชีพอื่นอยู่แล้ว ไม่อยากเหนื่อยมาก

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการเพาะเห็ดชนิดต่างๆ ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 17.39 ต้องการน้อย รองลงมา ร้อยละ 13.60 ต้องการปานกลาง เนื่องจาก

สนใจการเพาะเห็ด จะทำให้มีรายได้เพิ่มและมั่นคง และร้อยละ 57.76 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากคิดว่าทำไม่ได้เพราะไม่มีนา ไม่มีฟางข้าว ไม่มีทุน ทำแล้วกลัวขาดทุน ไม่สนใจ

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการทำสวนส้มโอ ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 15.53 ต้องการน้อย รองลงมาร้อยละ 13.04 ต้องการปานกลาง เนื่องจากสนใจการทำสวนส้มโอที่ได้ผลผลิตดีตลอด อยากทำให้ถูกตามหลักวิชาการ เพื่อให้มีรายได้ที่มั่นคง และร้อยละ 60.87 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากเห็นคนอื่นเขาปลูกน่าจะทำได้ ไม่เห็นว่าจะต้องไปอบรม

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการทำไร่กาแฟ ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 13.66 ต้องการปานกลาง เนื่องจากเป็นพืชชนิดหนึ่งที่น่าสนใจ อยากมีรายได้เพิ่มจากการทำไร่กาแฟให้ถูกวิธีได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ การลดค่าใช้จ่ายในการปลูกกาแฟ รองลงมาร้อยละ 11.80 ต้องการน้อย และร้อยละ 67.08 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากที่ดินไม่เหมาะที่จะปลูกกาแฟ ปลูกแล้วไม่รู้จะขายที่ไหน ไม่แน่ใจว่าจะคุ้มค่า

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการทำสวนปาล์ม ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 11.80 ต้องการปานกลาง เนื่องจากเป็นพืชชนิดหนึ่งที่น่าสนใจ รองลงมาร้อยละ 8.70 ต้องการน้อย และร้อยละ 70.81 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากปลูกแล้วไม่รู้จะขายที่ไหน ไม่แน่ใจว่าจะคุ้มค่ากับการลงทุน อยากทำอาชีพอื่นที่ไม่ต้องเหนื่อยมาก ดังแสดงในตาราง 16

ตาราง 16 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาพืช

วิชาสาขาพืช	ไม่ต้องการ		ต้องการฝึกอบรม(คน)								รวม		ความ	ระดับ
	ฝึกอบรม(คน)		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด		จำนวน	ร้อยละ	ต้องการ	ความ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	เฉลี่ย	ต้องการ
ทำสวนผลไม้	82	56.93	4	2.48	12	7.45	42	26.09	21	13.04	79	49.07	2.48	น้อย
ทำไร่สวนผสม	79	49.04	2	1.24	28	17.39	33	20.50	19	11.80	82	50.93	2.45	น้อย
ทำเกษตรทฤษฎีใหม่	81	50.31	5	3.11	23	14.29	43	26.71	9	5.59	80	53.42	2.34	น้อย
ทำสวนยาง	84	52.17	7	4.35	18	11.18	40	24.22	12	7.45	77	47.83	2.31	น้อย
ทำสวนทุเรียน	85	52.79	8	4.97	21	13.04	31	19.38	16	9.94	76	47.24	2.29	น้อย
และพืช	81	50.31	9	5.59	27	16.77	39	23.60	5	3.11	80	49.69	2.24	น้อย
ป้อนต้นกำจัดศัตรูพืช	86	53.42	5	3.11	23	14.29	42	26.09	5	3.11	75	46.58	2.22	น้อย
ขยายพันธุ์พืช	85	52.79	9	5.59	23	14.29	35	21.74	9	5.59	76	47.24	2.22	น้อย
ทำสวนผัก	83	51.55	13	8.07	38	23.60	19	11.80	8	4.93	78	48.45	2.21	น้อย

n = 161

ตาราง 16 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาพืช (ต่อ)

วิชาสาขาพืช	ไม่ต้องการ		ต้องการฝึกอบรม(คน)						รวม		ความ	ระดับ		
	ฝึกอบรม(คน)		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด		ต้องการ	ความ		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	เฉลี่ย	ต้องการ		
รทำสวนองคอง	89	55.28	12	7.45	29	18.01	26	16.15	5	3.11	72	44.72	2.04	น้อย
รทำนา	87	54.04	27	16.77	30	18.63	11	6.83	6	3.72	74	45.96	1.89	น้อย
รเพาะเห็ดต่างๆ	93	57.76	28	17.39	22	13.60	13	8.07	5	3.11	68	42.24	1.81	น้อย
รทำสวนส้มโอ	98	60.87	25	15.53	21	13.04	16	9.94	1	0.62	63	39.13	1.74	น้อย
รทำไร่กาแฟ	107	66.46	19	11.80	22	13.66	9	5.59	3	1.86	54	33.54	1.70	น้อย
รทำสวนปาล์ม	114	70.81	14	8.70	18	11.18	12	7.45	3	1.86	47	29.19	1.61	น้อย
รวมความต้องการฝึกอบรมสาขาพืช											117	72.67	2.04	น้อย

สรุป แรงงานคืนถิ่นต้องการฝึกอบรมสาขาพืชระดับน้อย แสดงให้เห็นว่าแรงงานคืนถิ่นมีความสนใจจะมีความรู้เพิ่มเติมว่าสภาพดินแบบ ไหนเหมาะกับการปลูกพืชชนิด ไหน รู้จักการปรับปรุงดิน การปลูกพืชให้มี คุณภาพและผลผลิตเพิ่มขึ้น ขายได้ราคาดี ขึ้น สนใจการทำเป็นอาชีพเสริมโดยการเพาะเห็ด การขยายพันธุ์พืช ซึ่งโดยรวมแล้วคือ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ แต่มีปัญหามีที่ดินจำกัด ที่ดิน ไม่เหมาะกับการปลูกยางพารา ไม้ผล มีทุนน้อยไม่แน่ใจว่าจะขายได้ราคาหรือคุ้มทุนหรือไม่ และไม่อยากเหนื่อย

3.3 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาธุรกิจเกษตร

แรงงานคืนถิ่นร้อยละ 49.07 มีความต้องการฝึกอบรมสาขาธุรกิจเกษตรเฉลี่ยระดับน้อย พบว่าวิชาที่ต้องการฝึกอบรมมากที่สุดคือ การตลาดผลผลิตเกษตร รองลงมา คือ สหกรณ์การเกษตร แต่ละวิชาที่มีความต้องการฝึกอบรมดังนี้

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการตลาดผลผลิตเกษตร ส่วนใหญ่ของผู้ที่ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 27.95 ต้องการมาก รองลงมาร้อยละ 14.29 ต้องการมากที่สุด เพื่อที่จะรู้ เรื่องการตลาดหาวิธีการที่จะประยุกต์ใช้กับการผลิต การรู้ข่าวสารจะช่วยให้การทำธุรกิจดีขึ้น สามารถขายผลผลิตได้ในราคาดี และร้อยละ 44.72 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากมีภารกิจมาก ไม่มีเวลาเข้ารับการฝึกอบรม

ความต้องการฝึกอบรมวิชาสหกรณ์การเกษตร ส่วนใหญ่ของผู้ที่ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 17.39 ต้องการมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 16.15 ต้องการมาก เนื่องจากอยากเป็น สมาชิกสหกรณ์ รู้วิธีทำธุรกิจครบวงจร และร้อยละ 49.07 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากหวังพึ่งสหกรณ์เรื่องการตลาดได้น้อย ไม่มีเวลาเข้ารับการฝึกอบรม ดังแสดงตาราง 17

ตาราง 17 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาธุรกิจเกษตร

n = 161

วิชาสาขาธุรกิจเกษตร	ไม่ต้องการ		ต้องการฝึกอบรม(คน)								รวม	ความต้องการเฉลี่ย	ระดับความต้องการ	
	ฝึกอบรม(คน)		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
สหกรณ์การเกษตร	72	44.72	6	3.72	15	9.31	45	27.95	23	14.29	89	55.28	2.63	ปานกลาง
การตลาดผลผลิตเกษตร	79	49.07	9	5.59	19	11.80	26	16.15	28	17.39	82	50.93	2.47	น้อย
รวมความต้องการฝึกอบรมสาขาธุรกิจเกษตร											79	49.07	2.11	น้อย

สรุป แรงงานคั้นดินต้องการฝึกอบรมวิชาสาขาธุรกิจเกษตรระดับน้อย ซึ่งเห็นว่าแรงงานคั้นดินสนใจความรู้เรื่องการจัดการฟาร์ม และรู้ข่าวสารการตลาด โดยเชื่อว่าจะช่วยให้การผลิตครบวงจร สามารถขายผลผลิตได้ในราคาดี แต่มีภารกิจในอาชีพที่ทำอยู่มีแรงงานในครอบครัวน้อยไม่สะดวกในการเข้ารับการฝึกอบรม

3.4 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาประมง

แรงงานคั้นดินร้อยละ 54.66 มีความต้องการฝึกอบรมสาขาประมงเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย โดยต้องการฝึกอบรมวิชา โรคศัตรูปลาและการป้องกันกำจัดมากที่สุด รองลงมา คือ การเพาะขยายพันธุ์ปลา วิธีเลี้ยงปลา การเตรียมบ่อเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบ และการเลี้ยงตะพาบน้ำ ตามลำดับ แต่ละมีความต้องการฝึกอบรมดังนี้

ความต้องการฝึกอบรมวิชาโรคศัตรูปลาและการป้องกันกำจัด ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรมร้อยละ 18.63 ต้องการปานกลาง รองลงมาร้อยละ 17.39 ต้องการมาก มีโอกาสจะนำความรู้ไปใช้ เนื่องจาก พบปลาเป็นโรคบ่อย ไม่ต้องการให้ปลาที่เลี้ยงเป็นโรค และร้อยละ 55.28 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากไม่มีที่เลี้ยงและไม่มีทุน

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการเพาะขยายพันธุ์ปลา ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรมร้อยละ 17.39 ต้องการปานกลาง รองลงมาร้อยละ 16.77 ต้องการมากที่สุด เนื่องจากชอบการเลี้ยงปลา สนใจการเพาะขยายพันธุ์ปลา จะนำความรู้ไปใช้เพื่อเพิ่มรายได้ และร้อยละ 56.52 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากไม่ชอบเลี้ยงปลา ไม่มีที่เลี้ยงและไม่มีทุน

ความต้องการฝึกอบรมวิชาวิธีเลี้ยงปลา ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 24.84 ต้องการมาก รองลงมาร้อยละ 17.39 ต้องการปานกลาง เนื่องจากชอบการเลี้ยงปลา อยากรู้วิธีการเลี้ยง จะได้นำไปใช้เพื่อเพิ่มรายได้ เป็นอาชีพเสริมก็ได้ อยากเลี้ยง

ปลาในร่องสวนหรือเลี้ยงในบ่อตามแนวทฤษฎีใหม่ และร้อยละ 49.69 ไม่ต้องการฟื้กอบรม เนื่องจากไม่ชอบเลี้ยงปลา อยากทำอาชีพอื่น

ความต้องการฟื้กอบรมวิชาการเตรียมบ่อเลี้ยงปลา ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฟื้กอบรม ร้อยละ 24.22 ต้องการปานกลาง เนื่องจากไม่ค่อยแน่ใจเรื่องน้ำจากชลประทานที่บางช่วงก็ขาด รองลงมาร้อยละ 13.04 ต้องการมาก เนื่องจากมีพื้นที่สามารถที่เลี้ยงปลาได้ อยากรู้วิธีการเตรียมบ่อ เคยเอาปลาลงเลี้ยงแล้วตาย อยากเลี้ยงไว้กิน ถ้าได้ปลามากก็ขาย และร้อยละ 54.66 ไม่ต้องการฟื้กอบรม เนื่องจาก ไม่ชอบเลี้ยงปลา อยากทำอาชีพอื่น

ความต้องการฟื้กอบรมวิชาการเลี้ยงกบ ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฟื้กอบรม ร้อยละ 12.42 ต้องการน้อย รองลงมาร้อยละ 11.18 ต้องการปานกลาง เพื่อเพิ่มรายได้ เนื่องจากกบเป็นที่ต้องการของตลาด และร้อยละ 68.32 ไม่ต้องการฟื้กอบรม เนื่องจากไม่ชอบกินกบ ไม่ชอบเลี้ยง กัวขาดทุน

ความต้องการฟื้กอบรมวิชาการเลี้ยงตะพาบน้ำ ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฟื้กอบรม ร้อยละ 21.18 ต้องการน้อย รองลงมาร้อยละ 6.83 ต้องการปานกลาง ส่วนน้อยที่ ต้องการเลี้ยงมากและมากที่สุด เนื่องจากตะพาน้ำราคาดี เป็นที่ต้องการของตลาด และ ร้อยละ 68.94 ไม่ต้องการฟื้กอบรม เนื่องจากต้นทุนการเลี้ยงสูง ตลาดในท้องถิ่นไม่ได้ ต้องการมาก เลี้ยงแล้วกัวขาดทุน ดังแสดงในตาราง 18

ตาราง 18 ความต้องการฟื้กอบรมค้ำนเกษตรสาขาประมง

วิชาสาขาระมง ที่ความต้องการฟื้กอบรม	ไม่ต้องการ		ต้องการฟื้กอบรม(คน)								ความ ต้องการ เฉลี่ย	ระดับ ความ ต้องการ		
	ฟื้กอบรม		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด				รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
โรคศัตรูปลาและการ ป้องกันกำจัด	89	55.28	9	5.59	30	18.63	28	17.39	5	3.11	72	44.72	2.07	น้อย
การเพาะขยายพันธุ์ปลา	91	56.52	8	4.97	28	17.39	27	16.77	7	4.35	70	43.48	2.07	น้อย
วิธีการเลี้ยงปลา	80	49.69	8	4.97	28	17.39	40	24.84	5	3.11	81	50.31	2.07	น้อย
การเตรียมบ่อเลี้ยง	88	54.66	9	5.59	39	24.22	21	13.04	4	2.48	73	45.34	2.03	น้อย
การเลี้ยงกบ	110	68.32	20	12.42	18	11.18	11	6.83	2	1.24	50	31.05	1.60	น้อย
การเลี้ยงตะพาน้ำ	111	68.94	34	21.18	11	6.83	2	1.24	3	1.86	50	31.06	1.46	น้อยที่สุด
รวมความต้องการฟื้กอบรมสาขาประมง											88	54.66	1.92	น้อย

n = 161

สรุป แรงงานคืนถิ่นมีความต้องการฝึกอบรมสาขาประมงอยู่ในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่าแรงงานคืนถิ่นสนใจอยากรู้เรื่องการเลี้ยงปลา กบ ตะพาน้ำ ให้ถูกวิธีเพื่อเพิ่มรายได้ เพราะสัตว์น้ำหลายชนิดราคาดี เป็นที่ต้องการของตลาด รวมทั้งต้องการเลี้ยงปลาในร่องสวนหรือเลี้ยงในบ่อตามแนวทฤษฎีใหม่ มีปัญหาเรื่องดินที่จะขุดบ่อไม่อุ้มน้ำ และน้ำจากระบบชลประทานบางช่วงไม่พอใช้ การเลี้ยงปลาต้องลงทุนสูงกลัวขาดทุน

3.5 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาช่างเกษตร

แรงงานคืนถิ่นร้อยละ 49.07 มีความต้องการฝึกอบรมสาขาช่างเกษตรของแรงงานคืนถิ่นเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย วิชาที่ต้องการฝึกอบรม 2 วิชา คือ เครื่องทุ่นแรง ฟาร์ม และการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องยนต์ขนาดเล็ก แต่ละวิชามีความต้องการฝึกอบรมดังนี้

ความต้องการฝึกอบรมวิชาเครื่องทุ่นแรงฟาร์ม ส่วนใหญ่ของผู้ที่ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 19.68 ต้องการปานกลาง รองลงมาร้อยละ 9.94 ต้องการมาก เนื่องจากชอบดูแลเครื่องยนต์ การมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องทุ่นแรงจะช่วยแก้การขัดข้องเวลาใช้ได้ ทำให้ไม่เหนื่อย ทำงานได้มากขึ้น เร็วขึ้น ประหยัดค่าใช้จ่ายและยังสามารถรับจ้างซ่อมเป็นการสร้างรายได้อีกทางหนึ่งด้วย และร้อยละ 54.66 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากไม่ชอบไม่ถนัดเกี่ยวกับเครื่องจักรเครื่องยนต์ ไม่มีเวลา อยากทำอาชีพอื่น

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องยนต์ขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ของผู้ที่ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 16.15 ต้องการมาก รองลงมาร้อยละ 15.53 ต้องการปานกลาง และร้อยละ 53.42 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากเหตุผลเช่นเดียวกับวิชาเครื่องทุ่นแรงฟาร์ม ดังแสดงในตาราง 19

ตาราง 19 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาช่างเกษตร

n = 161

วิชาสาขาช่างเกษตร	ไม่ต้องการ		ต้องการฝึกอบรม(คน)						รวม		ความถี่	ระดับความต้องการ		
	ฝึกอบรม(คน)		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
เครื่องทุ่นแรงฟาร์ม	88	54.66	12	7.45	32	19.68	16	9.94	13	8.07	73	45.34	2.13	น้อย
การซ่อมฯ เครื่อง ยนต์ขนาดเล็ก	86	53.42	14	8.70	25	15.53	26	16.15	10	6.21	75	46.58	2.09	น้อย
รวมความต้องการฝึกอบรมสาขาช่างเกษตร											49.07	2.11	น้อย	

สรุป แรงงานคีนถิ่นมีความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาช่างเกษตรระดับน้อย แสดงให้เห็นว่าแรงงานคีนถิ่นอยากมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องทุ่นแรงจะช่วยแก้การขาดช่วงเวลาใช้งานได้ ทำให้ไม่เหนื่อย ทำงานได้มากขึ้น เก้าขึ้น ประหยัดค่าใช้จ่าย และยังสามารถรับจ้างซ่อมบำรุงรักษา เป็นการสร้างรายได้อีกทางหนึ่งด้วย แต่ไม่ชอบไม่ถนัดเกี่ยวกับเครื่องจักรเครื่องยนต์ ไม่มีเวลา อยากทำอาชีพอื่น

3.6 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาอุตสาหกรรมเกษตร

แรงงานคีนถิ่นร้อยละ 45.96 มีความต้องการฝึกอบรมสาขาอุตสาหกรรมเกษตรของแรงงานคีนถิ่นเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย โดยต้องการฝึกอบรมวิชา การแปรรูปผลไม้มากที่สุด รองลงมา คือ การแปรรูปผัก การแปรรูปสัตว์ และการแปรรูปสัตว์น้ำ แต่ละวิชามีความต้องการฝึกอบรมดังนี้

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการแปรรูปผลไม้ ส่วนใหญ่ของผู้ที่ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 21.18 ต้องการมาก รองลงมาร้อยละ 10.56 ต้องการปานกลาง เนื่องจากอยากรู้รูปแบบและเทคนิคการแปรรูปใหม่ๆ ในการแปรรูปผลไม้ไว้ขาย ซึ่งจะทำเงินได้มากกว่าการขายผลผลิตสดที่ได้ราคาต่ำ ส่วนหนึ่งแปรรูปไว้กิน และร้อยละ 57.56 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากผลไม้ที่มีเช่น มะม่วง มะขม มะละกอ ไม่แน่ใจว่าแปรรูปแล้วจะขายได้ ไม่มีเวลาไปฝึกอบรม และอยากทำอาชีพอื่น

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการแปรรูปผัก ส่วนใหญ่ของผู้ที่ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 21.74 ต้องการปานกลาง เนื่องจากต้องการเก็บผักไว้กินเป็นการประหยัด แล้วนำบางส่วนไปขายเป็นการเพิ่มรายได้ รองลงมาร้อยละ 13.04 ต้องการน้อยเพียงต้องการหาความรู้ไว้ และร้อยละ 55.28 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากปกติจะมีการแปรรูปผักเล็กน้อยไว้กินเท่านั้น เช่น ผักกาดดอง ผักเสี้ยนดอง แปรรูปมากแล้วกลัวขายไม่ออก เสียของ เสียเงิน เสียเวลา และไม่มีเวลาไปฝึกอบรม

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการแปรรูปสัตว์ ส่วนใหญ่ของผู้ที่ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 21.74 ต้องการปานกลาง เนื่องจากต้องการเก็บเนื้อไว้กิน รองลงมาร้อยละ 11.18 ต้องการมาก เนื่องจากต้องการแปรรูปไว้ขายเพื่อเพิ่มรายได้ และร้อยละ 63.35 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากไม่แน่ใจว่าจะคุ้มทุน แปรรูปมากแล้วกลัวขายไม่ออก และอยากทำอาชีพอื่น

ความต้องการฝึกอบรมวิชาการแปรรูปสัตว์น้ำ ส่วนใหญ่ของผู้ต้องการฝึกอบรม ร้อยละ 19.25 ต้องการปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 11.18 ต้องการมาก เนื่องจากต้องการเก็บเนื้อไว้กิน และร้อยละ 67.08 ไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากไม่ได้เลี้ยงปลาเอง จึงไม่แน่ใจว่าจะคุ้มทุน แปรรูปมากแล้วกลัวขายไม่ออก ไม่มีเวลา อยากทำอาชีพอื่น ดังแสดงในตาราง 20

ตาราง 20 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาอุตสาหกรรมเกษตรและรวมทุกสาขาวิชา

n = 161

วิชาสาขา อุตสาหกรรมเกษตร	ไม่ต้องการ		ต้องการฝึกอบรม(คน)								รวม	ความ ต้องกา เฉลี่ย	ระดับ ความ ต้องการ	
	ฝึกอบรม(คน)		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
การแปรรูปผลไม้	93	57.56	10	6.21	17	10.56	34	21.18	7	4.35	68	42.24	2.08	ปานกลาง
การแปรรูปผัก	89	55.28	21	13.04	35	21.74	12	7.45	4	2.48	72	44.72	1.89	น้อย
การแปรรูปสัตว์	102	63.35	18	11.18	35	21.74	6	3.72	0	0.00	59	36.65	1.66	น้อย
การแปรรูปสัตว์น้ำ	108	67.08	18	11.18	31	19.25	4	2.48	0	0.00	53	32.92	1.57	น้อย
รวมความต้องการฝึกอบรมสาขาอุตสาหกรรม											74	45.96	1.80	น้อย
รวมความต้องการฝึกอบรมทุกสาขาวิชา											125	77.64	2.02	น้อย

สรุป แรงงานคืนถิ่นร้อยละ 45.96 ต้องการฝึกอบรมสาขาอุตสาหกรรมเกษตรระดับน้อย แสดงให้เห็นว่าแรงงานคืนถิ่นอยากได้วิธีการและรูปแบบใหม่ๆ ในการแปรรูปผลไม้ ผัก เนื้อสัตว์ และสัตว์น้ำ ที่นำมาแปรรูปส่วนหนึ่งเก็บไว้กิน ส่วนหนึ่งนำไปขายเป็นการเพิ่มรายได้ ซึ่งคิดว่าการขายผลผลิตสดที่ราคาต่ำ แต่ไม่ค่อยแน่ใจเรื่องตลาดลงทุนแปรรูปแล้วขายไม่ได้ทำให้ขาดทุน

3.7 ความต้องการฝึกอบรมด้านอื่นๆ

การศึกษาพบว่าแรงงานคืนถิ่นต้องการฝึกอบรมด้านอื่นๆ เพื่อเป็นอาชีพเสริม นอกจากการเกษตรจำนวน 38 คน ต้องการฝึกอบรมใน 13 วิชา ดังแสดงใน ตาราง 21

ตาราง 21 รายวิชาอื่นๆ ที่แรงงานคืนถิ่นต้องการฝึกอบรม

n = 38

ลำดับที่	รายวิชา	จำนวนผู้ต้องการ
1	ช่างเสื้อผ้าบุรุษ,สตรี	10
2	นักคอมพิวเตอร์	6
3	นักดนตรีคอมพิวเตอร์	5
4	ช่างไฟฟ้า	4
5	ช่างสารพัด	3
6	ช่างทำขนม	3
7	ช่างฟิต/ช่างยนต์	3
8	ช่างไม้	1
9	นักพิมพ์ดีด	1
10	ช่างเครื่องเย็บ/ปรับอากาศ	1
11	ช่างประปา	1
12	นักบัญชี	1

3.8 รูปแบบการฝึกอบรมที่แรงงานคืนถิ่นต้องการ

แรงงานคืนถิ่นมีความเห็นต่อรูปแบบการฝึกอบรมที่สามารถเข้าร่วมได้ ดังนี้
 เดินทางไปฝึกอบรมที่กรุงเทพฯหรือต่างจังหวัดโดยออกค่าใช้จ่ายเอง พบว่า
 ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.09 ไม่สามารถเดินทางไปฝึกอบรมที่กรุงเทพฯหรือต่างจังหวัด เนื่องจาก
 มีภารกิจทางบ้านมาก ไม่สามารถปลีกตัวได้ และไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปฝึกอบรม

เดินทางไปฝึกอบรมที่วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลา 5-7 วัน พบว่า
 ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.35 และ 54.66 ไม่สามารถเดินทางไปฝึกอบรมที่วิทยาลัยเกษตรและ
 เทคโนโลยีสงขลา เนื่องจากมีภารกิจทางบ้านมาก ไม่สามารถปลีกตัวได้

เดินทางไปฝึกอบรมที่วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลา 3-5 วัน พบว่า
 ส่วนใหญ่ร้อยละ 68.32 สามารถเข้าร่วมการฝึกอบรมที่วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี
 สงขลา เนื่องจากใช้เวลาไม่นานสามารถปลีกตัวได้

ฝึกอบรมในหมู่บ้านหรือหมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียง พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ
 78.88 สามารถเข้าร่วมการฝึกอบรมได้ เนื่องจากใช้เวลาไม่นานสามารถปลีกตัวได้

สรุป แรงงานคีนถิ่นต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรระดับน้อย เพื่อสร้างอาหารไว้บริโภคและเพิ่มรายได้ จากการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน ช่วยให้การปลูกพืชมีคุณภาพ คุณแลร์กษาศาสตร์ได้ถูกต้องอย่างมืออาชีพ สามารถแก้การขัดข้องของเครื่องยนต์ เวลาใช้งานได้ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิต รู้เรื่องการจัดการฟาร์ม การตลาด ทำให้สามารถขายผลผลิตได้ในราคาดี พบว่าแรงงานคีนถิ่นมีปัญหาไม่มั่นใจในการลงทุนในที่ดินที่จำกัด ดินไม่เหมาะกับการปลูกพืชบางชนิด ขาดปัจจัยปลา และการเหลือแรงงานในครอบครัวน้อยทำให้ไม่สะดวกในการเข้ารับการฝึกอบรม โดยมีความเห็นว่ารูปแบบสามารถเข้าร่วมการฝึกอบรมได้ คือ การฝึกอบรมที่หมู่บ้านและการฝึกอบรมที่วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลา 3-5 วัน สาขาที่ต้องการฝึกอบรมมากที่สุดคือ สาขาสัตว์ รองลงมาคือ ธุรกิจเกษตร พืช ประมง ช่างเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร ตามลำดับ

4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม ปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรและการทดสอบสมมุติฐาน

เป็นผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการฝึกอบรมกับปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม ปัจจัยทางจิตวิทยา และการทดสอบสมมุติฐานดังนี้

4.1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์

ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรม แยกศึกษาความสัมพันธ์แต่ละสาขา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมสาขาสัตว์

พบว่ารายได้สุทธิภาคเกษตร *เกษตร* ทิศนคติต่ออาชีพเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญและสำคัญยิ่งทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรมสาขาสัตว์ ($r = .152^*$ และ $.231^{**}$) ระยะทางจากที่พักอาศัยไปยังพื้นที่ทำการเกษตรมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.178^*$) แสดงว่าแรงงานคีนถิ่นที่มีรายได้ภาคเกษตรจากที่ดินถือครองที่อยู่ใกล้ที่พักและมีความพึงพอใจในอาชีพจะตระหนักถึงความสำคัญของการฝึกอบรมเพื่อให้ได้ความรู้สาขาสัตว์เนื่องจากรายได้สำคัญมาจากการเกษตร เห็นว่าอาชีพเกษตรมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจแม้จะเสี่ยงภัยในบางโอกาส เช่น ภัยจากฟ้าผ่าขณะทำนา ภัยจากการใช้สารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืช ขึ้นอยู่กับการระมัดระวังป้องกัน จึงมีความต้องการการฝึกอบรม การมี

พื้นที่ถือครองทำการเกษตรห่างจากที่พักอาศัยทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก จึงไม่ต้องการการฝึกอบรม

รายได้นอกภาคเกษตร ขนาดของที่ดินถือครอง ขนาดของแรงงานใน ครอบครัว และประสิทธิภาพทำงานนอกภาคเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมสาขาสัตว์ เนื่องจากรายได้นอกภาคเกษตร ไม่มากนักและไม่ค่อยได้นำมาใช้ในการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ เห็นได้จากเครื่องมือที่จัดซื้อมาใช้ระหว่างการออกไปทำงานนอกภาคเกษตรทำได้เพียงจัดซื้อเครื่องสูบน้ำ(ดังแสดงในตาราง 3) ขนาดของที่ดินถือครองน้อยไม่จูงใจให้พัฒนาการเลี้ยงสัตว์ มีประสิทธิภาพทำงานนอกภาคเกษตรในช่วงสั้นๆ และแรงงานในครอบครัวน้อย รายละเอียดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรม ดังแสดงในตาราง 22

ตาราง 22 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรม และระดับนัยสำคัญ

n = 161

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร(r) และระดับนัยสำคัญ (p)															
	สาขาสัตว์		สาขาพืช		สาขาประมง		สาขาช่าง เกษตร		สาขาอุตสาหกรรมเกษตร		สาขาธุรกิจ เกษตร		รวมทุกสาขา			
	r	P	r	p	r	p	r	p	r	P	r	p	r	p		
ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม																
รายได้สุทธิภาคเกษตร	.152*	.027	.283**	.000	.082	.151	.283**	.000	.234**	.001	.247**	.001	.243**	.001		
รายได้จากพืช	.142*	.036	.291**	.000	.089	.131	.291**	.000	.238**	.001	.255**	.001	.247**	.001		
รายได้จากสัตว์	.068	.231	-.075	.173	-.056	.240	-.079	.158	-.050	.261	-.078	.162	-.045	.084		
รายได้นอกภาคเกษตร	-.060	.227	-.020	.399	.121	.063	-.083	.149	-.021	.393	.121	.063	.021	.259		
รายได้จากการรับจ้าง	-.009	.457	.036	.323	.041	.305	-.161*	.021	.047	.276	.038	.314	-.022	.389		
รายได้จากการค้าขาย	.111	.080	.082	.150	.145*	.033	.076	.168	.099	.107	.148*	.030	.115	.073		
รายได้สุทธิ	.179*	.011	.298**	.000	.131*	.048	.258**	.000	.248*	.001	.300**	.000	.269**	.000		
ขนาดที่ดินถือครอง																
แรงงานในครอบครัว	-.126	.055	-.117	.070	-.009	.454	-.062	.218	-.159*	.022	-.078	.161	-.110	.082		
แรงงานอยู่ระหว่างการศึกษาระยะทางกลับบ้าน ไปพื้นที่	-.157*	.023	-.191**	.008	-.171*	.015	-.166*	.018	-.166*	.017	-.162*	.020	-.194**	.007		
ทำการเกษตร																
ประสิทธิภาพทำงานนอกภาคเกษตร	.019	.407	.089	.130	.053	.252	.124	.058	.167*	.017	.060	.225	.086	.140		
ปัจจัยทางจิตวิทยา																
ทัศนคติต่ออาชีพเกษตร	.231**	.002	.208**	.004	.100	.103	.172*	.014	.251**	.001	.129	.061	.215**	.003		
การกินแหล่งผลิตอาหาร	.082	.149	.079	.160	.012	.439	.067	.198	.096	.113	.067	.331	.070	.164		
การมีสุขภาพอาศัย	.083	.148	.086	.051	.051	.260	.071	.186	.127	.054	.071	.499	.074	.142		
การมีสุขภาพจิตดี	.054	.249	-.135*	.043	-.186**	.009	-.112	.079	-.081	.155	-.162*	.020	-.129	.051		

ตาราง 22 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยาเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรม และระดับนัยสำคัญ (ต่อ)

n = 161

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร(ร) และระดับนัยสำคัญ (p)													
	สาขาสัตว์		สาขาพืช		สาขาประมง		สาขาช่าง เกษตร		สาขาอุตสาหกรรมเกษตร		สาขาธุรกิจ เกษตร		รวมทุกสาขา	
	r	P	r	p	r	p	r	p	r	P	r	p	r	P
ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	.221**	.002	.241**	.001	.224**	.002	.166*	.018	.232**	.002	.184**	.010	.244**	.001
ความมั่นคงทางสังคม	-.052	.255	-.046	.280	-.092	.124	-.112	.078	-.042	.296	-.031	.349	-.062	.218
ความเลื่อมล้ำในอาชีพ	.357**	.000	.370**	.000	.289**	.000	.384**	.000	.366**	.000	.295**	.000	.386**	.000

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.1.2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมสาขาพืช

พบว่ารายได้สุทธิภาคเกษตรเกษตร ขนาดของที่ดินถือครอง และทัศนคติต่ออาชีพเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญและสำคัญยิ่งทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรมสาขาพืช ($r = .283^{**}$ .178* และ .208***) แสดงว่าแรงงานคือนดินที่มีรายได้ภาคเกษตรจากที่ดินถือครองและมีความพึงพอใจในอาชีพเกษตรจะตระหนักถึงความสำคัญของการฝึกอบรมเพื่อให้ได้ความรู้สาขาพืชเนื่องจากรายได้สำคัญมาจากปลูกพืช ถ้ามีความรู้เพิ่มขึ้น การมีพื้นที่ถือครองมากจะสามารถสร้างผลผลิต สร้างรายได้ได้มาก และเห็นว่าอาชีพเกษตรมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจแม้จะมีความเสี่ยงภัยในบางโอกาส จึงมีความต้องการการฝึกอบรม

รายได้นอกภาคเกษตร ขนาดของแรงงานในครอบครัว ระยะทางจากที่พักอาศัยไปยังพื้นที่ทำการเกษตรและประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมสาขาพืชเนื่องจากมีประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตรในช่วงสั้นๆ จึงมีรายได้นอกภาคเกษตรไม่มากนักและไม่ค่อยได้นำมาใช้ในการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ ปัจจุบันยังคงมีการออกไปทำงานนอกภาคเกษตร จึงเหลือแรงงานในครอบครัวน้อย มีความเคยชินกับการเดินทางไปยังพื้นที่ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต จะใกล้หรือไกลก็ต้องเดินทาง

4.1.3 ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมสาขาประมง

พบว่าระยะทางจากที่พักไปยังพื้นที่ทำการเกษตรเกษตรมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรมสาขาประมง ($r = -.139^*$) แสดงว่าแรงงานคือนักที่มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ใกล้ที่พักอาศัย จะตระหนักถึงความสำคัญของการฝึกอบรมเพื่อให้ได้ความรู้สาขาประมงเนื่องจากการมีปอเลี้ยงปลาอยู่ไกลจากที่พักทำให้ยากที่จะดูแลรักษาทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก จึงไม่ต้องการการฝึกอบรม

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมอื่นๆ และทัศนคติต่ออาชีพเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมสาขาประมงเนื่องจากแรงงานคือนักมีความสนใจจะมีความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำน้อย มีการลงทุนเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำน้อย เห็นได้จากมีปอเลี้ยงปลาเพียง 3 ราย มีรายได้จากการขายปลาเพียง 1 ราย เนื่องจากพื้นที่ไม่เหมาะที่จะขุดบ่อเลี้ยงปลาหากจะเลี้ยงต้องดูแลรักษาอย่างดีและลงทุนสูง

4.1.4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมสาขาช่างเกษตร

พบว่ารายได้สุทธิภาคเกษตร ขนาดของที่ดินถือครอง และทัศนคติต่ออาชีพเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญและสำคัญยิ่งทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรมสาขาช่างเกษตร ($r = .283^{**}$ .266^{**} และ .172^{*}) ระยะทางจากที่พักอาศัยไปยังพื้นที่ทำการเกษตรมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.157^*$) แสดงว่าแรงงานคือนักที่มีรายได้ภาคเกษตรจากที่ดินถือครองที่อยู่ใกล้ที่พักและมีความพึงพอใจในอาชีพเกษตร จะตระหนักถึงความสำคัญของการได้ความรู้สาขาช่างเกษตรเนื่องจากรายได้สำคัญมาจากการเกษตร การมีความรู้ทางด้านช่างเกษตรทำให้สามารถซ่อมบำรุงรักษาเครื่องทุ่นแรงในฟาร์มเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย และสามารถหารายได้เพิ่มจากการรับจ้างซ่อมเครื่องทุ่นแรง จึงมีความต้องการการฝึกอบรม การมีพื้นที่ทำการเกษตรห่างจากที่พักอาศัยมากทำให้ไม่ต้องการการฝึกอบรมสาขาช่างเกษตรเช่นเดียวกับสาขาอื่นๆ

พบว่ารายได้นอกภาคเกษตร ขนาดของแรงงานในครอบครัว และประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมสาขาช่างเกษตรเช่นเดียวกับสาขาสัตว์ พืช และประมง เนื่องจากส่วนใหญ่เรียนรู้การใช้ เครื่องจักรยนต์ทางการเกษตรด้วยตนเองหรือ เรียนรู้จากคนใกล้ชิด รายได้นอกภาคเกษตรไม่ได้เปลี่ยนนิสัยการเรียนรู้ดังกล่าว

4.1.5 ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยากับ

ต้องการฝึกอบรมสาขาอุตสาหกรรมเกษตร

พบว่ารายได้สุทธิภาคเกษตร ขนาดพื้นที่ถือครอง ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร และทัศนคติต่ออาชีพเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรมสาขาอุตสาหกรรมเกษตร ($r = .234^{**}$ .211** .167* .251**) แรงงานในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.159^*$) แสดงว่าแรงงานคืนถิ่นที่มีรายได้ภาคเกษตรจากที่ดินถือครอง แม้จะทำงานนอกภาคเกษตรนานแต่มีความพึงพอใจในอาชีพเกษตร จะตระหนักถึงความสำคัญของการเพิ่มความรู้สาขาอุตสาหกรรมเกษตร เนื่องจากการพบเห็นผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปจำนวนมากขณะออกไปทำงาน ถ้ามีความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตเพิ่มขึ้นจะสามารถแปรรูปผลผลิตได้มาก ยังมีพื้นที่มากก็จะยังแปรรูปได้มาก สร้างรายได้ได้มาก จึงต้องการการฝึกอบรม แต่การมีแรงงานในครอบครัวน้อย แรงงานคืนถิ่น ไม่อยากเหนื่อยและอยากทำอาชีพอื่น จึงไม่ต้องการการฝึกอบรม

พบว่ารายได้นอกภาคเกษตร และระยะทางจากบ้านพักอาศัยไปพื้นที่ทำการเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรมสาขาอุตสาหกรรมเกษตร เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงขึ้น จะฝึกอบรมหรือไม่ฝึกอบรมสาขาอุตสาหกรรมระยะทางจากบ้านพักอาศัยไปพื้นที่ทำการเกษตรจะใกล้หรือไกล ก็ต้องหาอาชีพเสริมหารายได้จากนอกภาคเกษตร

4.1.6 ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยากับความ

ต้องการฝึกอบรมสาขาธุรกิจเกษตร

พบว่ารายได้สุทธิภาคเกษตร และขนาดพื้นที่ถือครองมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญและสำคัญยิ่งทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรสาขาธุรกิจเกษตร ($r = .247^{**}$ และ .179*) แสดงว่าแรงงานคืนถิ่นที่มีรายได้ภาคเกษตรจากที่ดินถือครองจะตระหนักถึงความสำคัญของการฝึกอบรมสาขาธุรกิจเกษตรเนื่องจากผลผลิตมากขึ้นทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ถ้ารู้วิธีการเพิ่มผลผลิตและรู้ข่าวสารการตลาด จึงต้องการการฝึกอบรม แรงงานคืนถิ่นต้องการฝึกอบรมสาขานี้เพราะต้องการจะสมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ซึ่งจะแหล่งเงินทุนในการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์

พบว่ารายได้นอกภาคเกษตร ขนาดของแรงงานในครอบครัว ระยะทางจากที่พักไปพื้นที่ทำการเกษตร ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร และทัศนคติต่ออาชีพเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมสาขาธุรกิจเกษตรด้วยเหตุผลเช่นเดียวกับสาขาอื่นๆ

เนื่องจากแรงงานคืนถิ่นอยากทำอาชีพอื่น ไม่อยากเหนื่อย และทำการเกษตรแล้วกลัวขาดทุน เป็นที่น่าสังเกตว่าทัศนคติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจและด้านความเสถียรภัยในอาชีพเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรมรวมทุกสาขา ($r = .244^{**}, .386^{**}$) แสดงว่าแรงงานคืนถิ่นที่ให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความเสถียรภัยในอาชีพสูงมีความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรมากในทุกสาขา

ทัศนคติด้านการมีสุขภาพจิตดีมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรมสาขาพืช ประมง และธุรกิจเกษตร ($r = -.135^{*} \quad -.186^{*} \quad -.162^{*}$) ซึ่งให้เห็นว่าแรงงานคืนถิ่นให้ความสำคัญกับการมีสุขภาพจิตดี มีการปรับตัวกับปัญหาผลผลิตน้อย ราคาตกต่ำ และพื้นที่ไม่เหมาะสมมีความตระหนักน้อยในความสำคัญของการมีความรู้เพิ่มเติมในสาขาพืช ประมง และธุรกิจเกษตร

แรงงานที่อยู่ระหว่างการศึกษามีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางลบกับความต้องการฝึกอบรมทุกสาขา ($r = -.194^{*}$) แสดงว่าแรงงานคืนถิ่นที่ครอบครัวมีแรงงานระหว่างการศึกษามากจะไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการฝึกอบรม และมีแรงงานช่วยในการทำการเกษตรน้อย การศึกษาเพิ่มเติมยังพบอีกว่า รายได้สุทธิมีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางบวกกับความต้องการฝึกอบรมทุกสาขา ($r = .269^{**}$) ยืนยันให้เห็นว่ารายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แรงงานคืนถิ่นมีความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรมาก

สรุป เมื่อรวมความต้องการฝึกอบรมทุกสาขาแล้ว พบว่ารายได้สุทธิภาคเกษตร ขนาดที่ดินถือครอง และทัศนคติต่ออาชีพเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญและสำคัญยิ่งทางสถิติ กับความต้องการฝึกอบรม ($r = .243^{**} \quad .176^{*}$ และ $.215^{**}$) ระยะทางจากบ้านพักอาศัยไปพื้นที่ทำการเกษตรมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรม ($r = -.138^{*}$) แสดงว่าแรงงานคืนถิ่นที่มีรายได้ภาคเกษตรจากที่ดินถือครองที่อยู่ใกล้ที่พัก และมีความพึงพอใจในอาชีพ จะตระหนักถึงความสำคัญของการฝึกอบรมเพื่อให้ได้ความรู้ด้านเกษตร พบว่ารายได้นอกภาคเกษตร แรงงานในครอบครัว และประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรม

4.2 การทดสอบสมมุติฐาน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร สามารถแสดงการทดสอบสมมุติฐานได้ดังนี้

4.2.1 สมมุติฐานที่ 1 รายได้สุทธิภาคเกษตรของแรงงานถิ่นถิ่นมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร

พบว่ารายได้สุทธิภาคเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ กับความต้องการฝึกอบรม ($r = .243^{**}$, $p < .01$) ดูรายละเอียดผลการศึกษาความสัมพันธ์ในข้อ 4 จึงยอมรับสมมุติฐานว่า รายได้สุทธิภาคเกษตรมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการฝึกอบรม เห็นได้จากแรงงานถิ่นถิ่นส่วนใหญ่มีรายได้สำคัญจากภาคเกษตร ต้องการมีความรู้จากการฝึกอบรมเพื่อให้สามารถผลิตได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้ได้ผลผลิตเป็นอาหารในครอบครัว มีคุณภาพผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด สามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษาของ เข้มทอง ทักษิณารัตน์ (2524 : 118) ปรีชา ปาณะศรี (2533 : 249) และโสภิต ปัญญาบุตร (2533 : 176) ที่ว่ารายได้เป็นปัจจัยที่ทำให้ความต้องการความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกรอยู่ในระดับที่ต่างกัน จัดแข่งกับการศึกษาของ จรุงรุ่งรัตน์ (2538 : 82) พัฒนพงศ์ วรรณวิไล (2540 : 105) และ เตโช สุวรรณอังกูร (2544 : 65) ที่ว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการความรู้ทางการเกษตร ผู้ที่มีรายได้ต่ำกับผู้มีรายได้สูงมีความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมไม่แตกต่างกัน

การศึกษาตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น พบว่ารายได้สุทธิภาคเกษตรสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมได้ ดังแสดงในภาคผนวก ง.

4.2.2 สมมุติฐานที่ 2 รายได้นอกภาคเกษตรของแรงงานถิ่นถิ่นมีความสัมพันธ์ในทางลบกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร

พบว่ารายได้นอกภาคเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรม ($r = .021$, $p > .05$) ดูรายละเอียดผลการศึกษาความสัมพันธ์ในข้อ 4 จึงปฏิเสธสมมุติฐาน เห็นได้จากแรงงานถิ่นถิ่นเป็นคนวัยหนุ่มฉกรรจ์ สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้นอกภาคเกษตรไม่มากนักเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของครอบครัว รายได้นอกภาคเกษตรไม่ค่อยได้ใช้เพื่อการเกษตรโดยตรงมากนัก พบว่าผู้ที่มีรายได้นอกภาคเกษตร ต้องการฝึกอบรมระดับน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของ ประภา ปราบพินาศ (2536 : 196) ที่พบว่าความแตกต่างของเรื่องรายได้ไม่มีผลต่อความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรม

การศึกษาตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น พบว่ารายได้นอกภาคเกษตรไม่สามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรม ดังแสดงในภาคผนวก ง.

4.2.3 สมมุติฐานที่ 3 ขนาดที่ดินถือครองของแรงงานคินถิ่นมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร

พบว่าขนาดของที่ดินถือครองมีสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญในทางบวกกับความต้องการฝึกอบรม ($r = .176^*$, $p < .05$) นั่นคือยอมรับสมมุติฐานที่ว่าขนาดที่ดินถือครองมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร เห็นได้จากแรงงานคินถิ่นมีความเห็นว่าการมีพื้นที่ถือครองมากจะสามารถสร้างผลผลิตได้มาก สามารถแปรรูปผลผลิตเก็บไว้กินและจำหน่าย สร้างรายได้ได้มาก จึงต้องการฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชเชิงสัต์ว์เพิ่มขึ้น จัดแข่งกับการศึกษาของ ประกอบ รัตนพันธ์ (2527 : 78) และ เคนโซ สุวรรณอังกูร (2544 : 65) ที่ว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรมากและมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรน้อยต้องการเข้ารับการฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน

การศึกษาตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น พบว่าขนาดของที่ดินถือครองสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมได้ ดังแสดงในภาคผนวก ง.

4.2.4 สมมุติฐานที่ 4 ขนาดของแรงงานในครอบครัวของแรงงานคินถิ่นมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร

พบว่าขนาดของแรงงานในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรม ($r = -.110$, $p > .05$) นั่นคือปฏิเสธสมมุติฐาน เห็นได้จากยังคงมีการเคลื่อนย้ายแรงงานออกไปทำงานนอกภาคเกษตรจำนวนมาก เหลือแรงงานในครอบครัวน้อยที่จะช่วยทำการเกษตร ทำให้ไม่สะดวกในการเข้ารับการฝึกอบรม สอดคล้องกับการศึกษาของ พัฒนพงศ์ วรรณวิไล (2540 : 106) และ เคนโซ สุวรรณอังกูร (2544 : 65) ที่พบว่าจำนวนแรงงานไม่มีผลต่อความต้องการการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรม

การศึกษาตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น พบว่าขนาดของแรงงานในครัวไม่สามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรม ดังแสดงในภาคผนวก ง.

4.2.5 สมมุติฐานที่ 5 ระยะทางจากบ้านพักอาศัยไปยังพื้นที่ทำการเกษตรของแรงงานคินถิ่นมีความสัมพันธ์ในทางลบกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร

พบว่าระยะทางจากบ้านพักอาศัยไปยังพื้นที่ทำการเกษตรมีสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญในทางลบกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร ($r = -.138^*$, $p < .05$) จึงยอมรับสมมุติฐาน เห็นได้จาก ไม่ว่าระยะทางจากบ้านพักอาศัยไปพื้นที่ทำการเกษตรจะใกล้หรือไกล การเดินทางเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต มีการใช้รถจักรยานยนต์ในการเดินทางไปพื้นที่ทำการเกษตร โดยระยะทางไกลจะทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก ระยะทางใกล้ทำให้มีเวลาที่

จะให้หารายได้เพิ่มจากการรับจ้างซ่อมเครื่องทุ่นแรงได้ จัดแข่งกับการศึกษาของ จรูญ รงค์รัตน์ (2538 : 77 - 92) ที่พบว่าระยะทางจากบ้านไปโรงเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับความ ต้องการความรู้ทางการเกษตรของเยาวชนมุสลิม

การศึกษาตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น พบว่าระยะทางจากบ้านพัก ไปยังพื้นที่ทำการเกษตร ไม่สามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรม ดังแสดงในภาคผนวก ง.

4.2.6 สมมุติฐานที่ 6 ประสิทธิภาพทำงานนอกภาคเกษตรของแรงงานคีนถิ่นมีความสัมพันธ์ในทางลบกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร

พบว่าประสิทธิภาพทำงานนอกภาคเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรม ($r = .086, p > .05$) เห็นได้จากแรงงานคีนถิ่นที่ออกไปทำงานนอกภาคเกษตรนาน หรือไม่นานก็ต้องการความรู้ทางการเกษตร สอดคล้องกับการศึกษาของ วิญญู ฤทธิ์อุดมพร (2533 : 208- 210) พบว่าเกษตรกรที่มีประสิทธิภาพในการปลูกทุเรียนแตกต่างกัน ต้องการความรู้ ไม่แตกต่างกัน

การศึกษาตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น พบว่าประสิทธิภาพทำงานนอกภาคเกษตร ไม่สามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมได้ ดังแสดงในภาคผนวก ง.

4.2.7 สมมุติฐานที่ 7 ทักษะติดต่ออาชีพเกษตรของแรงงานคีนถิ่นมีความสัมพันธ์ในทางบวก กับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร

พบว่าทักษะติดต่ออาชีพเกษตรมีสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่งในทางบวก กับความต้องการฝึกอบรม ($r = .215^{**}, p < .01$) จึงยอมรับสมมุติฐาน เห็นได้จากการมีความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตร เห็นว่าเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ แม้จะมีความเสี่ยงภัยบ้างในบางโอกาส จัดแข่งกับการศึกษาของ จรูญ รงค์รัตน์ (2538 : 88) ที่ว่าทักษะติดต่ออาชีพเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการความรู้ทางการเกษตรของเยาวชนมุสลิม

การศึกษาตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น พบว่าทักษะติดต่ออาชีพเกษตร ไม่สามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรม ดังแสดงในภาคผนวก ง.

สรุป จากสมมุติฐานทั้งหมดจำนวน 7 ข้อ ผลการศึกษายอมรับสมมุติฐาน 4 ข้อ คือ รายได้สุทธิภาคเกษตร ขนาดที่ดินถือครอง ทักษะติดต่ออาชีพเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรม และระยะทางจากที่พักไปพื้นที่ทำการเกษตรมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรม ปฏิเสธสมมุติฐาน 3 ข้อ คือ ขนาดของแรงงานในครอบครัว รายได้นอกภาคเกษตร และประสิทธิภาพทำงานนอกภาคเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรม

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยา ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรของแรงงานคืนถิ่น ใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มแรงงานคืนถิ่นที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านและตำบลต่างๆ ของอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา จำนวน 161 คน ตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2541 ถึงวันที่ 7 มีนาคม 2542 สรุปผลและมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล

การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจสังคม ปัจจัยทางจิตวิทยา และความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร สรุปผลได้ 4 ส่วน ดังนี้

1.1 สภาพทางเศรษฐกิจสังคม

สภาพทั่วไป แรงงานคืนถิ่นที่ศึกษาจำนวน 161 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี นับถือศาสนาพุทธ สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ออกไปทำงานนอกภาคเกษตร ตลอดทั้งปีด้วยการเดินทางไปเช้า-เย็นกลับ เนื่องจาก รายได้ไม่เพียงพอ ต้องการหารายได้เสริมจากอาชีพอื่นที่มีรายได้ดี

แรงงานในครอบครัว แรงงานคืนถิ่นมีขนาดครอบครัวเฉลี่ย 5 คน ส่วนใหญ่มีแรงงานในครอบครัว 2 คน แรงงานคืนถิ่นส่วนใหญ่มีที่ดินถือครองเป็นของตนเอง เฉลี่ย 15 ไร่ 3 งาน บางส่วนมีการปล่อยพื้นที่ให้ว่างเปล่า เนื่องจากไม่มีแรงงานช่วยทำ ไม่มีความรู้ทางการเกษตร และไม่ชอบทำการเกษตร แรงงานคืนถิ่นมีประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร 1-3 ปี ระยะทางจากบ้านพักอาศัยไปพื้นที่ทำการเกษตร นา สวน ไร่ ระยะทางเฉลี่ย 2.06 กิโลเมตร ส่วนใหญ่เดินทางไปยังพื้นที่ทำการเกษตรด้วยรถจักรยานยนต์

การใช้เทคโนโลยีการเกษตร มีการใช้เทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่โดยกว้างขวางตั้งแต่ก่อนออกไปทำงานนอกภาคเกษตร ได้แก่ การใช้พันธุ์พืชที่แนะนำส่งเสริม การใช้สารเร่งน้ำยาฆ่าเชื้อ การใช้เทคนิคการเก็บเกี่ยว การเลี้ยงสัตว์มีการปรับปรุงพันธุ์โดยการผสมเทียม การฉีดวัคซีนป้องกันโรค การใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร เป็นต้น มีความ

พยายามจัดหาเครื่องมือการเกษตรมาใช้ระหว่างการออกไปทำงานนอกภาคเกษตร แต่แรงงานคีนถิ่นมีเครื่องมือการเกษตรและสิ่งก่อสร้างใช้เองน้อย เนื่องจากขาดแคลนเงินทุน

รายได้ ปี 2541 แรงงานคีนถิ่นมีรายได้สุทธิเฉลี่ย 51,027.07 บาท ซึ่งต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรจังหวัดสงขลา แยกเป็นรายได้ภาคเกษตร เฉลี่ย 37,439.25 บาท เป็นรายได้จากการปลูกพืช ได้แก่ ยางพารา ผลไม้ ข้าว และพืชผัก และจากการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่ เป็ด โค สุกร ไม่พบว่ามียาได้จากการแปรรูปผลผลิตจากฟาร์ม รายได้นอกภาคเกษตร เฉลี่ย 13,597.14 บาท เป็นรายได้จากการรับจ้าง การค้าขาย พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,000-20,000 บาท

1.2 ปัจจัยทางจิตวิทยา

พบว่าแรงงานคีนถิ่นมีทัศนคติระดับปานกลางต่ออาชีพเกษตร คือ มีความพึงพอใจในอาชีพเกษตร ในด้านต่างๆ ดังนี้

ทัศนคติด้านการเป็นแหล่งผลิตอาหารและปัจจัยการดำรงชีพของมนุษย์ แรงงานคีนถิ่นเห็นด้วยว่าอาชีพเกษตรทำการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคใน ครอบครัว มีการแบ่งปันให้แก่ผู้อื่น และนำผลผลิตบางส่วนไปจำหน่ายเพื่อซื้อสิ่งของที่จำเป็น เป็นอาชีพที่น่าภูมิใจมากที่สุด

ทัศนคติด้านการใช้สุขภาพกายดี แรงงานคีนถิ่นเห็นด้วยว่าทำให้สุขภาพกายดี จากได้ออกกำลังกายในการทำงาน ได้อยู่ในที่ที่อากาศดี มีอาหารเปิดไก่ผักปลาที่ทำไว้กินเองมากมาย มีการระวังอันตรายจากสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและภัยธรรมชาติ และมีการพักผ่อนแม้จะต้องทำงานเหนื่อยทั้งปี

ทัศนคติด้านการใช้สุขภาพจิตดี แรงงานคีนถิ่นค่อนข้างเห็นด้วยว่าทำให้มีสุขภาพจิตดี จากการสามารถปรับตัวในเรื่องการทำงาน สามารถรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว เพื่อนบ้าน ญาติมิตร ได้เสมอ รู้จักเพียงพอในสิ่งที่ได้รับ แม้มีความวิตกกังวลเรื่องผลผลิตราคาตก

ทัศนคติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ แรงงานคีนถิ่นค่อนข้างเห็นด้วยว่ามีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จากการสร้างผลผลิตได้พอกินพออยู่ในครอบครัว พอที่จะแบ่งปันให้ผู้อื่น มีการเตรียมป้องกันภัยธรรมชาติและช่วยเหลือจากรัฐ ต่อไปมีลูกหลานก็จะสอนให้ทำนาทำสวนเหมือนพ่อแม่

ทัศนคติด้านความมั่นคงทางสังคม แรงงานคีนถิ่นค่อนข้างเห็นด้วยว่ามีความมั่นคงทางสังคม จากการมีความมั่นคงในการทำงาน สมาชิกรู้สึกว่าคุณค่าจากการทำ

เกษตรกรรม สามารถใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข มีการพึ่งพาตนเอง โดยการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ การหาอาชีพเสริม มีวัฒนธรรมชุมชนในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและการมีชีวิตที่เรียบง่าย

ทัศนคติด้านความเล็งภัยในอาชีพเกษตร แรงงานคินถิ่นเห็นด้วยว่า อาชีพเกษตรมีอันตรายในบางโอกาส อันตรายต่างๆ ระหว่างทำงาน สามารถป้องกันได้ด้วยความปลอดภัย และไม่ประมาท และทำงานด้วยความระมัดระวัง อาชีพเกษตรกรรมมีความเล็งภัยน้อยกว่าอาชีพอื่น

1.3 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร

ความต้องการฝึกอบรมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีความต้องการฝึกอบรมเพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ แปรรูปผลผลิต และจัดการเกี่ยวกับการตลาด แต่ยังขบขันขี้ใจเนื่องจากมีปัญหาพื้นที่ไม่เหมาะสม ไม่แน่ใจว่าจะขายผลผลิตได้ราคา ไม่มีทุน ความต้องการฝึกอบรมสรุปเป็นสาขาได้ดังนี้

สาขาสัตว์ เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย พบว่าแรงงานคินถิ่นต้องการฝึกอบรมการเลี้ยงไก่มากที่สุด รองลงมาคือ การเลี้ยงเป็ด การสุขาภิบาลสัตว์ การเลี้ยงโค การเลี้ยงสุกร เป็นต้น

สาขาพืช เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย พบว่าแรงงานคินถิ่นต้องการฝึกอบรมวิชาการทำสวนผลไม้มากที่สุด รองลงมาคือ การทำไร่นาสวนผสม การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การทำสวนยางพารา เป็นต้น

สาขาประมง เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย พบว่าแรงงานคินถิ่นต้องการฝึกอบรมวิธีการเลี้ยงปลา การเตรียมบ่อเลี้ยงปลา โรคศัตรูปลาและการป้องกันกำจัด เป็นต้น

สาขาช่างเกษตร เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย พบว่าแรงงานคินถิ่นต้องการฝึกอบรมการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องยนต์ขนาดเล็ก และเครื่องทุ่นแรงฟาร์ม

สาขาอุตสาหกรรมเกษตร เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย พบว่าแรงงานคินถิ่นต้องการฝึกอบรมการแปรรูปผลไม้ ผัก สัตว์น้ำ เป็นต้น

สาขาธุรกิจเกษตร เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย พบว่า แรงงานคินถิ่นต้องการฝึกอบรมเรื่อง สหกรณ์การเกษตร และการตลาดผลผลิตเกษตร

พบว่าแรงงานคินถิ่นต้องการฝึกอบรมสาขาสัตว์มากที่สุด รองลงมาคือ สาขาธุรกิจเกษตร พืช ประมง ช่างเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร แรงงานคินถิ่นส่วนหนึ่งไม่ต้องการฝึกอบรม เนื่องจากมีภารกิจมากในการประกอบอาชีพไม่สามารถแบ่งเวลามาฝึก

อบรมได้ รูปแบบการฝึกอบรมที่สามารถเข้าร่วมการฝึกอบรมได้คือ การจัดฝึกอบรมที่หมู่บ้าน และการฝึกอบรมที่วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลา ในเวลา 3-5 วัน

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม ปัจจัยทางจิตวิทยา และการทดสอบสมมุติฐาน

การศึกษาสรุปผล ได้ดังนี้

1.4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม ปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรม

พบว่ารายได้สุทธิภาคเกษตร ขนาดของที่ดินถือครอง และทัศนคติต่ออาชีพเกษตร มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรม ระยะทางจากบ้านพักอาศัยไปพื้นที่ทำการเกษตรมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายได้นอกภาคเกษตร แรงงานในครอบครัว และประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรม

1.4.2 การทดสอบสมมุติฐาน

สมมุติฐานที่ยอมรับ คือ รายได้สุทธิภาคเกษตร ขนาดของที่ดินถือครอง และทัศนคติต่ออาชีพเกษตร มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรม ระยะทางจากบ้านพักอาศัยไปพื้นที่ทำการเกษตร มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรม สมมุติฐานที่ปฏิเสธ คือ รายได้นอกภาคเกษตร แรงงานในครอบครัว และประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความต้องการฝึกอบรมกับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแรงงานกึ่งถิ่นมีความต้องการฝึกอบรมเฉลี่ยระดับปานกลาง จากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรม มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

2.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม

2.1.1 จัดฝึกอบรมแรงงานกึ่งถิ่นที่มีรายได้ภาคเกษตรจากการปลูกพืช การศึกษาพบว่ารายได้สุทธิภาคเกษตรมีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางบวกกับความต้องการฝึกอบรม และพบว่ารายได้จากพืชมีความสัมพันธ์ทางบวก ในขณะที่รายได้จากสัตว์

ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรม ในทัศนะของผู้วิจัย ไม่ได้หมายความว่าไม่ควรส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ เพราะการเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวไม่ใช่ระบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืน สิ่งที่จะทำเป็นอย่างยิ่ง คือ การส่งเสริมให้ใช้ผลผลิตจากพืชที่ผลิตเองมาเลี้ยงสัตว์ ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดความยั่งยืนในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่การผลิตมีลักษณะครบวงจร มีรายได้ที่มั่นคงแล้ว ยังก่อให้เกิดความยั่งยืนในเชิงนิเวศวิทยาที่มีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างพืชกับสัตว์ด้วย แนวทางดังกล่าวเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ เช่น การใช้ผลผลิตจากแปลงผัก ข้าวโพด ปลอดภัยปศุสัตว์ นำมาเลี้ยงไก่หรือสุกร จะสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับไก่และสุกรได้ โดยเจ้าหน้าที่และองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง อาจต้องทำงานความคิดในการปรับวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการผลิตของแรงงานคืนถิ่นหรือเกษตรกรด้วย ดังนั้นหน่วยงานของรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องจึงควรสนใจจัดฝึกอบรมด้านเกษตรแก่แรงงานคืนถิ่นที่มีรายได้ภาคเกษตรจากการปลูกพืช และส่งเสริมการใช้ผลผลิตจากพืชไปใช้ในการเลี้ยงสัตว์เพื่อเพิ่มมูลค่าแก่สัตว์เลี้ยง

2.1.2 จัดฝึกอบรมแรงงานคืนถิ่นที่มีที่ดินถือครอง การศึกษาพบว่าขนาดของที่ดินถือครองมีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางบวกกับความต้องการฝึกอบรม พบว่าแรงงานคืนถิ่นส่วนใหญ่ร้อยละ 25.47 มีที่ดินนับว่าค่อนข้างน้อย อยู่ในช่วง 5-10 ไร่ เป็นที่มาที่สำคัญของการมีรายได้ภาคเกษตรน้อย และการออกไปทำงานนอกภาคเกษตร ควรส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์จากที่ดินให้มากที่สุด จึงข้ายข้อเสนอแนะเดิมในข้อ 2.1.1 เพราะจะหมายถึงการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน แนวทางดังกล่าวเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ เช่น การใช้มูลสัตว์ ซึ่งควรจะรวมถึงมูลของเจ้าของที่ดินด้วย เช่น การทำเหี่ยวหมัก มาใช้ในการปรับปรุงดิน หน่วยงานของรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องจึงควรสนใจจัดฝึกอบรมด้านเกษตรแก่แรงงานคืนถิ่นที่มี รายได้จากปลูกพืชบนที่ดินของตนเอง และส่งเสริมการใช้ผลผลิตจากพืชไปใช้ในการเลี้ยงสัตว์เพื่อเพิ่มมูลค่าแก่สัตว์เลี้ยง

2.1.3 จัดฝึกอบรมแรงงานคืนถิ่นที่มีความพึงพอใจในอาชีพเกษตร การศึกษาพบว่าแรงงานคืนถิ่นมีทัศนคติค่อนข้างสูงต่ออาชีพเกษตร ทัศนคติต่ออาชีพเกษตรมีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางบวกกับความต้องการฝึกอบรม พบว่า แรงงานคืนถิ่นให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความเสี่ยงภัยในอาชีพเกษตรมา การจัดฝึกอบรมด้านเกษตรแก่แรงงานคืนถิ่นที่มีความพึงพอใจในอาชีพเกษตร ควรชี้ให้เห็นถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และการลดความเสี่ยงภัยจากอันตรายต่างๆ เช่น การลดการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช การทำเกษตรผสมผสาน การเกษตรทฤษฎีใหม่

2.1.4 จัดฝึกอบรมแรงงานคั้นดินที่มีบ้านพักใกล้พื้นที่ทำการเกษตร การศึกษาพบว่าระยะทางจากบ้านพักไปพื้นที่ทำการเกษตรมีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางลบกับความต้องการฝึกอบรม แรงงานคั้นดินที่ต้องเดินทางไปพื้นที่ทำการเกษตร ไกลๆ จะสนใจการฝึกอบรมน้อย จึงควรจัดฝึกอบรมในท้องถิ่นที่พักอาศัย เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีที่คั้นอยู่ใกล้ที่พักเข้ารับการฝึกอบรม ส่วนแรงงานคั้นดินที่ต้องเดินทางไปพื้นที่ทำการเกษตรที่อยู่ไกล สามารถใช้การเยี่ยมชมในที่ที่พักหรือพื้นที่ทำการเกษตรตามโอกาส จัดงานวันสาริดในท้องถิ่นหรือจัดกิจกรรมให้ความรู้ในลักษณะอื่นที่อยู่ใกล้ที่พัก เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางของแรงงานคั้นดิน

2.2 สาขาวิชาในการฝึกอบรม

จากผลการศึกษา มีสาขาวิชาที่น่าสนใจต้องการฝึกอบรมมากที่สุดคือ สาขาสัตว์รองลงมาคือ ธุรกิจเกษตร พืช บัรรมง ข่างเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร ตามลำดับ

2.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐระดับท้องถิ่น

ปัญหาสำคัญของแรงงานคั้นดินที่มีรายได้ไม่เพียงพอ คือ การตลาดผลผลิตเกษตร แรงงานคั้นดินไม่สามารถนำผลผลิตได้แก่ ผัก ผลไม้ เข้าไปแทรกขายในตลาดที่อื่นได้ ทำให้ตลาดจำกัด โอกาสสร้างรายได้มีน้อย วิธีการที่น่าจะนำมาใช้ คือ กลุ่มที่จะเข้าไปแทรกขายในตลาดที่ผู้ค้าอื่นทำการซื้อขายอยู่แล้ว จะต้องร่วมมือร่วมใจกันในการทำตัวให้เป็นส่วนหนึ่งของตลาดให้ได้ก่อน โดยจะต้องออกทนในการเข้ากันให้ได้กับผู้ค้าผักเก่า ไม่แข่งขันตัดราคากันเองหรือตัดราคากับผู้ค้าเก่า และจะต้องออกทนในการเข้ากันให้ได้กับผู้ซื้อในตลาดนั้นๆ ด้วยการรู้จักหักทขายปราศรัยอย่างสุภาพ โฆษณาต่อผู้ซื้อถึงคุณภาพที่ สด สะอาด ปลอดภัย ของผลผลิตผักที่นำไปขาย แสดงความมีน้ำใจ จริงใจกับผู้อื่น ในการเริ่มต้นเข้าไปแทรกตลาดควรเริ่มด้วยปริมาณผลผลิตผักของผู้ค้าใหม่แต่ละคนครั้งละไม่มากนัก แต่ทำให้ผู้มีพลังมีอำนาจในการจูงใจผู้ซื้อ โดยให้มีผู้ค้าใหม่ที่เข้าไปแทรกหลายคน ซึ่งจะลดความไม่พึงพอใจหรือมีปฏิกิริยาคุกคามไม่ให้ขายจากผู้ค้าผักเก่า ห้ามเททิ้ง ไล่แจกผักที่ขายไม่หมด ต้องนำกลับให้ถึงบ้านทุกครั้ง ซึ่งอาจนำไปใช้ประโยชน์ได้อีก เมื่อผักขายหมดในวันหนึ่งๆ วันต่อๆ ไป จึงเพิ่มปริมาณผักให้มากขึ้น แม้จะครองตลาดได้แล้วก็ควรรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ค้าผักเก่าไว้ ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้ตลาดมีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์ จากการทำที่มีผู้ค้าเข้าไปแข่งขันค้าขายจำนวนมาก วิธีการทำตัวให้เป็นส่วนหนึ่งของตลาดดังกล่าว จะช่วยให้สามารถขายผลผลิต ได้มากหรือราคาดีขึ้น

2.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

มีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ

2.4.1 ศึกษาความต้องการความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกรหรือแรงงานคือนินที่มีพื้นที่ทำการเกษตรห่างไกลจากที่พัก เพื่อศึกษาแนวทางการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปพื้นที่ทำการเกษตรและการขนส่งผลผลิต เพื่อหาทางลดต้นทุนของแรงงานคือนิน

2.4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์

2.4.3 การใช้ประโยชน์จากรายได้นอกภาคเกษตรเพื่อการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำรายได้นอกภาคเกษตร ไปใช้พัฒนาการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ของตัวเกษตรกร

2.4.4 ความต้องการคือนินสู่ภาคเกษตรกรรมของแรงงาน จากสถานประกอบการในภาคใต้ของประเทศไทย เพื่อติดตามศึกษาแนวโน้มการคือนินสู่ภาคเกษตรกรรมของแรงงานภาคใต้

2.4.5 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่ออาชีพเกษตรของเกษตรกรไทย เพื่อศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่ออาชีพเกษตรของเกษตรกรไทย

2.4.6 ความพึงพอใจของเกษตรกรไทยต่อการลดความเสี่ยงภัยในอาชีพเกษตร โดยการจัดการจากภาครัฐ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความพึงพอใจของเกษตรกรในการลดความเสี่ยงภัยของอาชีพเกษตร โดยการจัดการจากภาครัฐ

2.4.7 อิทธิพลของกองทุนพัฒนาหมู่บ้านในการพัฒนาการผลิตภาคเกษตรของเกษตรกรภาคใต้ เพื่อศึกษาการใช้เงินกองทุนพัฒนาหมู่บ้านในการปรับปรุงการผลิตในสวนไร่นา การลดการถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางที่ฉวยโอกาสจากภาวะขาดเงินทุนในการทำการผลิตของเกษตรกร และทัศนคติของเกษตรกรต่อกองทุน

2.4.8 กระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อศึกษาอิทธิพลของกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการที่เสนอขอรับทุนจากกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน

บรรณานุกรม

- กนกศักดิ์ แก้วเทพ. 2541. "ประมวลภาพรวมเกี่ยวกับวิกฤตเศรษฐกิจและแนวทางแก้ไข", หนึ่งครั้งเรือนสองวิธีการผลิต ทางออกของวิกฤตเศรษฐกิจไทย, หน้า 135-142. ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : เอคิสัน เพรส โปรดักส์.
- การปกครอง, กรม. 2540. ที่ มท 0318/ว 2933. หนังสือราชการเรื่อง การใช้จ่ายเงินงบประมาณเพื่อช่วยเหลือประชาชนในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของสถาบันและองค์การบริหารส่วนตำบล ประจำปีงบประมาณ 2541, 8 ธันวาคม 2540.
- กานดา พูนลาภทวี. 2530. สถิติเพื่อการวิจัย, หน้า 27-30. กรุงเทพฯ : พิสิกส์เซ็นเตอร์.
- เกรียงศักดิ์ ปัทมรเฆา. 2533. ความคิดพื้นฐานการพัฒนาชนบท, หน้า 93 - 179. สงขลา : ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ก้องกษิต สุวรรณวิหค. 2543. "ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าวของเกษตรกร อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)
- เข็มทอง ทักจินารัสมิ. 2524. "การสำรวจความต้องการความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกรในตำบลคอนข่อย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม", วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา)
- จรรยา รงค์รัตน์. 2538. "ความต้องการความรู้ทางการเกษตรของเยาวชนในเขตอำเภอ กงหรา จังหวัดพัทลุง ภายใต้โครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบทวิทยาลัยเกษตรกรรมพัทลุง", วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)
- จิราวุธ พลมณี และ สุวิทย์ ชีรสาศวัต. 2537. พฤติกรรมและประสิทธิภาพของแรงงานในภาคอีสาน : กรณีศึกษาจังหวัดอุดรธานี, หน้า 49. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- ใจมานัส พลอยคี. 2541. "วิวาทะว่าด้วยแนวคิดธุรกิจชุมชน", หนึ่งครั้งเรือนสองวิธีการผลิต ทางออกของวิกฤตเศรษฐกิจไทย, หน้า 144-164. ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : เอคิสัน เพรส โปรดักส์.

- เดโช สุวรรณอังกูร. 2544. "ความต้องการความรู้ทางการเกษตรของสมาชิกนิคมสร้างตนเองเทพาจังหวัดสงขลา", วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)
- คำรงค์ศักดิ์ ชัยสนิท และ สุณี เลิศแสวงกิจ. 2537. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, หน้า 87-91. กรุงเทพฯ : วังอักษร.
- ชัยสิทธิ์ เกลิมมีประเสริฐ. 2537. สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล, หน้า 161. กรุงเทพฯ : ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูติระ ระบอบ. 2540. "วิกฤตการณ์ด้านแรงงานไทย : ผลกระทบจากค่าเงินบาทลอยตัว", วิจัยกร งาน, ปีที่ 10 ฉบับที่ 480 ประจำวันอาทิตย์ที่ 7-13 ธันวาคม 2540, หน้า 84 - 86.
- ทวี กาญจนภู. 2535. "บทเสนอเชิงนโยบายและมาตรการเพื่อการหลุดพ้นจากวงจรสารพิษ", บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะทางนโยบายเพื่อพัฒนาระบบเกษตรกรรมทางเลือก. หน้า 111-135. อาภา หวังเกียรติ บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก.
- ทองโรจน์ ทองอ่อน. 2537. "เศรษฐศาสตร์ที่ดิน", เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. หน้า 107-133. สมพร อิศวิลานนท์ เรื่องไร โตกฤษณะ บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธิดาดาว ภัคดี. 2525. "บทบาทของสื่อที่มีต่อการยอมรับการเลี้ยงกึ่งก้ามกราม ของสมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกึ่งก้ามกรามของเกษตรกร จังหวัดกาฬสินธุ์", รวมบทความวิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2525, หน้า 315. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- * นิพัทธ์ รัตนอุบล. 2539. "การยอมรับวิทยาการแผนใหม่ในการทำงานปี : เปรียบเทียบชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม บ้านวังพะเนียด อำเภอเมือง จังหวัดสตูล", วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)
- บุญปลุก บุญอาจ. 2537. "ความต้องการความรู้ทางการเกษตรของประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียงวิทยาลัยเกษตรกรรมกำแพงเพชร", เมื่อความข่อยวิทยานิพนธ์ ภาคต้น ปีการศึกษา 2536-2537, หน้า 29. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- บุญวดี เพชรรัตน์. 2539. การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช 1. สงขลา : เหมการพิมพ์
- ประกอบ รัตนพันธ์. 2527. "การศึกษาความต้องการการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมของ
ประชากรจังหวัดพังงา", วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา)
- ประภา ปราบพินาศ. 2536. "ความต้องการของสมาชิกนิคมสร้างตนเองพระพุทธบาท ใน
การเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรม ในโครงการศูนย์สาธิตและการฝึก
อบรมจังหวัดสระบุรี - ลพบุรี", เนื้อความย่อวิทยานิพนธ์ พ.ศ. 2531, หน้า 196 -
197. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรีชา ปาณะศรี. 2533. "ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการที่มีผลต่อการใช้สารเคมี
ป้องกันกำจัดศัตรูพืช ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่", รวมบท
คัดย่อวิทยานิพนธ์ พ.ศ. 2530, หน้า 249. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2541. จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : ศูนย์ก่อสร้าง
เสริม.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. 2541. "วิกฤตเศรษฐกิจและวัฒนธรรมนิยม", หนึ่งครั้งเรือนสองวิถีการ
ผลิต ทางออกของวิกฤตเศรษฐกิจไทย, หน้า 69-89. ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ
บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : เอคิสัน เพรส โปรดักส์.
- พะยอม สลิลปราโมทย์. 2542. "การศึกษาเปรียบเทียบการแพร่กระจายและการยอมรับ
วิทยาการแผนใหม่สำหรับการทำนาปี เพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์กับการผลิตเพื่อการ
บริโภคของเกษตรกร อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง", วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)
- พัฒนาชุมชน, กรม. 2541. "แบบสำรวจรายชื่อผู้ว่างงานในหมู่บ้าน". สงขลา : สำนักงาน
พัฒนาการอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา. (สำเนา)
- พัฒน์พงษ์ งามวิไล. 2540. "ความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกร ใน
อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา", วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
พัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538. วิธีการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์, กรุงเทพฯ : ศูนย์
หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุจิรา เขียมอมรรักษ์, สุทธิพันธ์ พักสุวรรณ และ วัชร อภาธีรพงศ์. 2540. "แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน", แนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล, หน้า 1-22. เรณู สอนศรีหรือ บรรณาธิการ. เล่ม 1. นนทบุรี : โครงการสวัสดิการ สถาบันบรมราชชนก.

แรงงานและสวัสดิการสังคม, กรม. สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จังหวัดสงขลา. 2541. "แบบรายงานข้อมูล "ผู้ถูกเลิกจ้าง" และ "ผู้รองาน" ในหมู่บ้านจังหวัดสงขลา". สงขลา : สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จังหวัดสงขลา. (สำเนา)

ยุพินพรรณ ศิริวัชนนุกูล. 2540. เอกสารประกอบการสอนวิชา 520 - 544 จิตวิทยาพัฒนาชนบท. สงขลา : ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิญญู ฤทธิ์อุดมพร. 2533. "ความต้องการความรู้เพื่อปรับปรุงการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอทับแฉะ จังหวัดอุตรดิตถ์", เนื้อความย่อวิทยานิพนธ์ พ.ศ. 2533, หน้า 208-210. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

सानติ นิกชอบ และคณะ. 2532. "การศึกษาการยอมรับการปลูกถั่วลิสงในฤดูแล้งของเกษตรกรบ้านห้วย อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โครงการชลประทานอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์", สรุปผลงานวิชาการส่งเสริมการเกษตร ปี 2525-2530, หน้า 123 - 125. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักนายกรัฐมนตรื. 2542. สมุดรายงานสถิติจังหวัดสงขลา ฉบับ พ.ศ. 2542. สงขลา : สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา.

สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักนายกรัฐมนตรื. 2543. สมุดรายงานสถิติจังหวัดสงขลา ฉบับ พ.ศ. 2542. สงขลา : สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา.

ส่งเสริมการเกษตร, กรม. 2538. แนวทางและแผนการทำงานระดับตำบล ของอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา. สงขลา : สำนักงานเกษตรอำเภอรัตภูมิ.

ส่งเสริมการเกษตร, กรม. 2539. แนวทางพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสงขลา (พ.ศ. 2540 - 2544). สงขลา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสงขลา.

สิริกร พุฒศรี. 2537. "การศึกษาความต้องการการฝึกอบรม และการฝึกอบรมทางไกลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 3", วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)
- สิริรัตน์ บำรุงกรณ์. 2532. "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ ไม่ยอมรับนวัตกรรมของชาวนา : กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี", วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (สำเนา)
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม, 2533. เทคนิคทางสถิติขั้นสูงสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยไมโครคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูป เอสพีเอสเอส, เล่ม 1. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2534. การสร้างมาตรฐานในการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุวิทย์ ชีรสาคัด และคณะ. 2537. พฤติกรรมและประสิทธิภาพของแรงงานในภาคอีสาน : กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี, หน้า 27. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- โสภิต ปัญญาบุตร. 2533. "ทัศนคติและการยอมรับของเกษตรกรต่อกิจกรรมใช้ปุ๋ยหมัก น้ำ และก๊าซชีวภาพ", สรุปผลงานวิชาการส่งเสริมการเกษตร ปี 2526 - 2532, หน้า 176 - 177. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อุษา โหมิตตระกูล. 2533. "ความต้องการเทคโนโลยีการผลิตส้มโอเพื่อการส่งออกของสมาชิกชมรมผู้พัฒนาคุณภาพส้มโอในจังหวัดนครปฐม", เนื้อความย่อวิทยานิพนธ์ พ.ศ. 2533, หน้า 210 - 211. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง. 2541. "แบบสำรวจรายชื่อผู้ว่างงานในหมู่บ้าน". สงขลา : องค์การบริหารส่วนตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา. (สำเนา)
- Abdullah Adnan. 1978. Migration, Change in Socio - economic Status and Fertility : A Study in Pidie Aceh, p 43 - 84. Banda Aceh : Faculty of Teachers Training Syrah Kuala University, Indonesia.
- Aphichart Chamratthirong., et al. 1995. National Migration Survey of Thailand, p 65-84. Nakhonpathom : Institute of Population and Social Research Mahidol University.
- Chulalongkorn University, Institute of Population Studies. 1981. Migration in Relation to Rural Development. ASEAN Level Report. Bangkok.

McCall, George J. and Simmon J. L. 1982. Social Psychology, a Sociological Approach. New York : The Free Press.

UNITED NATIONS. 1992. "Migration and Urbanization in Asia and Pacific : Interrelationships with Socio-economic Development and Evolving Policy Issues", In The Pre-Conference Seminar Fourth Asian and The Pacific Populatuion Conference Seoul, 21-25 January 1992, No. 111, p. 3.
New York : UNITED NATIONS.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ข้อมูลสถานที่ทำการศึกษา

สถานที่ทำการศึกษากำหนดอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา เป็นอำเภอหนึ่งที่ตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2435 ยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อ พ.ศ. 2480 และเปลี่ยนชื่ออำเภอเป็น "รัตภูมิ" เมื่อ พ.ศ. 2509 จนถึง พ.ศ. 2541 มีประชากร 63,328 คน เป็นอำเภอที่เกิดการอพยพแรงงานไปต่างถิ่นเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลแรงงานคืนถิ่นที่ถูกเลิกจ้างและพำนักในหมู่บ้าน อำเภอรัตภูมิมีแรงงานคืนถิ่นจำนวน 274 คน (กรมพัฒนาชุมชน, 2541) กระจายอยู่ในทุกตำบล และข้อมูลจากสำนักงานส่งเสริมการเกษตรอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา แสดงสถานที่ทำการศึกษาได้ดังนี้

1 ที่ตั้งของสถานที่ศึกษา

อำเภอรัตภูมิตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดสงขลา มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอป่าบอน อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอหาดใหญ่ อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

2 การแบ่งเขตการปกครอง

อำเภอรัตภูมิแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 ตำบล 50 หมู่บ้าน คือ

ตำบลกำแพงเพชร	แบ่งออกเป็น	10 หมู่บ้าน
ตำบลท่าชะมวง	แบ่งออกเป็น	10 หมู่บ้าน
ตำบลเขาพระ	แบ่งออกเป็น	8 หมู่บ้าน
ตำบลภูหาใต้	แบ่งออกเป็น	13 หมู่บ้าน
ตำบลควนรู	แบ่งออกเป็น	9 หมู่บ้าน

3 เส้นทางคมนาคม

การคมนาคมของอำเภอรัษฎามีถนนที่สำคัญดังนี้

ถนนสาย 4 (สายเอเชีย) ผ่านตำบลกำแพงเพชร ตำบลควนรู ตำบลภูหาใต้
ถนนสาย 403 (ยন্ত্রการกำธร) จากจังหวัดสตูล ผ่านอำเภอรัษฎามี ตำบล
เขาพระ ตำบลกำแพงเพชร ตำบลควนรู

ถนนสาย หมู่ที่ 4 ถึงหมู่ที่ 7 ตำบลกำแพงเพชร

ถนนสาย หมู่ที่ 2 ตำบลเขาพระ ถึงหมู่ที่ 9

ถนนสาย หมู่ที่ 5 ถึงหมู่ที่ 11 ตำบลภูหาใต้

ถนนสาย หมู่ที่ 11 ตำบลภูหาใต้ ถึงหมู่ที่ 5 ตำบลควนรู

4 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะโดยทั่วไป พื้นที่ทางทิศตะวันตกจะมีเทือกเขาบรรทัดและเขาแก้ว ซึ่งแบ่งเขตจังหวัดสงขลากับจังหวัดสตูล แล้วค่อยๆ ลาดไปทางทิศตะวันออก มีแม่น้ำหลายสายไหลจากทิศตะวันตกสู่ทะเลสาบสงขลาในเขตอำเภอควนเนียง เช่น คลองภูมิ คลองเขาล้อม คลองยางแดง ซึ่งสามารถระบายน้ำได้ดี เมื่อนำระบบชลประทานมาใช้ก็สามารถระบายน้ำได้ครอบคลุมทั้งพื้นที่

ลักษณะดิน แบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

กลุ่มดินเหมาะสมปลูกยางพารา ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 15 ของพื้นที่อำเภอ เป็นดินเหมาะสำหรับปลูกยางพารา กระจายทั่วไปทั้งอำเภอ

กลุ่มดินนา ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 20 ของพื้นที่อำเภอ เป็นดินพื้นราบเหมาะสำหรับการทำนา อยู่ทางตอนเหนือของอำเภอ

กลุ่มดินถะ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 25 ของพื้นที่อำเภอ เป็นดินไร่ดินคัน ถะกับดินปลูกยางทั่วไป ซึ่งอยู่บริเวณตอนกลางของอำเภอ

กลุ่มดินภูเขา ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 15 ของพื้นที่อำเภอ อยู่บริเวณทิศตะวันออกของอำเภอ

พื้นที่ภูเขา ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 25 ของพื้นที่อำเภอ อยู่บริเวณทิศตะวันตกและตอนล่างของอำเภอ

5 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศอยู่เขตร้อน อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม อุณหภูมิอยู่ในระดับสูง ที่ค่อนข้างคงที่แต่ไม่ร้อนจัด ปริมาณฝนขึ้นกับฤดูกาลที่มี 2 ฤดู คือ

ฤดูฝน มี 2 ระยะ คือ ระยะแรก มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคมถึงเดือนมกราคม ระยะนี้ฝนตกมาก ระยะที่สอง มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ระยะนี้ฝนตกน้อย

ฤดูแล้ง เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน

6 สภาพแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำสำคัญประกอบด้วยคลองธรรมชาติ และคลองส่งน้ำชลประทานตาม โครงการชลประทานขนาดกลาง 2 โครงการ โครงการขนาดเล็ก 6 โครงการ กระจายใน ตำบลต่างๆ ดังนี้

ตำบลกำแพงเพชร มีแหล่งน้ำ คือ คลองรัตภูมิ ไหลผ่านหมู่ที่ 1 และ 3 ขาว ประมาณ 60 กม. สูบน้ำทำนาปรังได้ คลองเขาลื่อน ไหลผ่านหมู่ที่ 4 และ 2 ขาวประมาณ 30 กม. คลองส่งน้ำชลประทาน ขาวประมาณ 6 กม.

ตำบลคูหาใต้ มีแหล่งน้ำ คือ คลองส่งน้ำชลประทานฝั่งซ้ายยาวประมาณ 15 กม. คลองส่งน้ำชลประทานฝั่งขวา ยาวประมาณ 12 กม. คลองส่งน้ำโครงการ กสช. ยาว ประมาณ 2.5 กม.

ตำบลท่าชะมวง มีแหล่งน้ำ คือ คลองยางแดง คลองเขาลื่อน คลองเคียน คลอง รัตภูมิ คลองนิคม คลองพรุหือ คลองลำควน คลองส่งน้ำชลประทานท่าชะมวง ฝ่ายกั้นน้ำ 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายคลองทราย และฝ่ายห้วยราสอ

ตำบลควนรู มีแหล่งน้ำ คือ คลองนุ้ย คลองรัตภูมิ คลองชลประทานหมู่ที่ 9 อ่าง เก็บน้ำตามโครงการ กสช. หมู่ที่ 3 อ่างเก็บน้ำตามโครงการ กสช. หมู่ที่ 4 อ่างเก็บน้ำตาม โครงการ กสช. หมู่ที่ 6

ตำบลเขาพระ มีแหล่งน้ำ คือ คลองพรุหือ คลองเคียน คลองรัตภูมิ คลองกลอย ใหญ่ คลองกลอยน้อย คลองลำปริก คลองลำแขง คลองลำซัน คลองซ่าง เป็นต้น

ประชาชนมีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ ในการทำนาปี นาปรัง ปลูกผัก และให้น้ำสวนผลไม้]

7 ทรัพยากรป่าไม้

อำเภอรัตนภูมิมีเขตป่าสงวนแห่งชาติ คือ ป่าควนประทับช้าง ป่าควนเขาวัง ป่าคลองต่อ ป่าเทือกเขาแก้ว ป่าควนทรง ป่าควนหนองทึบ ป่าควนหัวแหวน ป่าคลองเขาเลื่อน ป่าคลองปอม ป่าทุ่งเคี่ยม ป่าทุ่งเปราะ ป่าควนดินสอ ป่าหินผุด ป่ายอดเขาแก้ว ป่าแม่พรุ ป่าเทือกเขาไฟไหม้ และป่าคลองแก้ว รวมพื้นที่ 220,527 ไร่ ประกอบด้วย

ไม้ป่า ได้แก่ ไม้ยาง ไม้เต็ง ไม้ชิงชัน ตะแบก ตะเคียนทอง ตะเคียนทราย หลุมพอ หวาย ไม้ดินเผ็ด สยา เป็นต้น

ไม้ผลตามธรรมชาติ ได้แก่ ทูเรียนบ้าน ละมุด มะไฟ เงาะ กล้วยป่า มะม่วงป่า สดอ หว่า มะกอก เป็นต้น

ไม้ที่ขึ้นในที่ลุ่ม ได้แก่ ไม้เสม็ด ไม้ไผ่กร้าน ไม้จืด สาธุน้ำ ปรัง แด เป็นต้น

8 สภาพทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอรัตนภูมิคือ การผลิตพืชและการเลี้ยงสัตว์ มีสภาพดังนี้

8.1 สภาพการผลิตพืช

มีการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายชนิด

พืชที่ปลูก พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอรัตนภูมิได้แก่ ยางพารา ข้าวนาปีและนาปรัง ไม้ผล เช่น ทูเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง ลำไย มะพร้าว ส้มโอ ส้มเขียวหวาน ส้มจุก มะม่วงเบา มะม่วงหิมพานต์ แดงโม พืชผัก ได้แก่ ถั่วฝักยาว มะเขือ มะระ แดงกวา แดงร้าน พริกเขียว พริกทอง ข้าวโพดฝักอ่อน พืชไร่ ได้แก่ ถั่วเขียวพืชมัน และพืชไร่อื่นๆ

การใช้เทคโนโลยีการผลิตแผนใหม่ เกษตรกรมีการใช้เทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่โดยกว้างขวางได้แก่ การใช้พันธุ์พืชที่แนะนำส่งเสริม เช่น พันธุ์ข้าว พันธุ์ยางพารา ทูเรียน เป็นต้น มีการเก็บรักษาพันธุ์พืชไว้ปลูกเอง การใช้ปุ๋ยเคมี ในการทำนา ปลูกผัก พืชไร่ การใช้น้ำยาเร่งน้ำยางพารา การใช้เทคนิคการเก็บเกี่ยว เช่น การเก็บข้าวหลังระยะพลับหลัง เทคนิคการเปิดกรีดและระบบเปิดกรีดยางพารา การตกแต่งดอก ผล การป้องกัน

กำจัดโรคผลไม้ เช่น การป้องกันโรคของยางพารา พุเรียน การเลี้ยงสัตว์ยังคงแบบปล่อยตามธรรมชาติ แต่มีการปรับปรุงพันธุ์โดยการผสมเทียม การฉีดวัคซีนป้องกันโรค และการให้อาหารเสริม

ต้นทุนการผลิตพืช ต้นทุนที่สำคัญได้แก่ ค่าพันธุ์พืช ค่าปุ๋ยเคมี ค่าสารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืช ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าปราบที่ไถเตรียมดิน ค่าจ้างไถพรวน ใส่ปุ๋ย ค่าเก็บเกี่ยว และค่าขนส่ง

8.2 สภาพการผลิตสัตว์

การผลิตสัตว์ของเกษตรกรทั่วไป ส่วนใหญ่เลี้ยงไว้บริโภคในครัวเรือน ได้แก่ เป็ด ไก่ การผลิตสัตว์ใหญ่ ได้แก่ โค กระบือ ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานปศุสัตว์อำเภอรัษฎาในการผสมเทียม การเข้าซื้อสัตว์พันธุ์ดีและการให้ยืมพันธุ์สัตว์เพื่อนำไปผสมพันธุ์กับพันธุ์พื้นเมือง

การผลิตสัตว์ของฟาร์มขนาดใหญ่ มีบริษัทเข้าไปตั้งฟาร์มผลิตสุกรและไก่ออกจำหน่ายเป็นการค้ารายใหญ่ ได้แก่ ฟาร์มไทยดี ฟาร์มเจริญโภคภัณฑ์ ฟาร์มเบทาโก และฟาร์ม ขนาดย่อยที่รับจ้างเลี้ยงสุกร รุ่นละ 500 ตัว จำนวน 7 ฟาร์ม

8.3 อุตสาหกรรม

มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมมากมาย โดยใช้แรงงานในท้องถิ่นประมาณร้อยละ 30 ได้แก่

โรงโม่หิน	จำนวน	3 โรง
สถานดูคทราย	จำนวน	1 แห่ง
โรงงานปูนขาว	จำนวน	1 โรง
โรงงานรมยาง	จำนวน	2 โรง
โรงงานผลิตท่อพีวีซี	จำนวน	1 โรง
โรงสีขนาดเล็ก	จำนวน	105 โรง

8.4 การพาณิชย์

การค้าโดยทั่วไปของอำเภอรัษฎาเป็นการค้าเล็กๆ มีร้านค้าขนาดเล็กทำอยู่ไป

การตลาด มีตลาดชุมชน 2 แห่ง คือ ตลาดเทศบาลตำบลกำแพงเพชร และตลาดเทศบาลตำบลนาสีทอง มีตลาดนัด 4 ตลาดตามเวลาที่กำหนด สินค้าเกษตรที่สำคัญ คือ

ยางพารา ข้าว มะพร้าว ทุเรียน มังคุด ลองกอง เงาะ แดงโม แดงไทย ส้มโอ และพืชผัก เป็นต้น

วิธีการซื้อขาย ส่วนใหญ่จะต่างคนต่างขายสินค้าผัก ผลไม้ ข้าว และยางพารา คัวย คนเอง โดยพ่อค้าผู้ซื้อจะเข้าไปตกลงราคาผลผลิตที่สวน ไร่ นา พร้อมนำปัจจัยการผลิตไปเสนอขายและหักค่าใช้จ่ายเมื่อเก็บผลผลิต บางส่วนนำผลผลิตไปขายที่ตลาดชุมชนดังกล่าวมาแล้ว และตั้งขายผลไม้ตามฤดูกาลที่ริมถนนนครการกำธร การทำธุรกรรมกับสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมเงิน ส่วนการค้าขายผ่านสหกรณ์การเกษตรปรากฏเฉพาะยางพาราซึ่งมีประมาณร้อยละ 5 ของผลผลิตยาง การค้าขายผลผลิตและปัจจัยการผลิตไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากสหกรณ์ขาดประสิทธิภาพ และมีเจ้าหน้าที่น้อย

ปัญหาการตลาดของผลผลิตทางการเกษตร จากการศึกษาพบว่าแรงงานคั้นถิ่นมีการขายผลผลิตแบบต่างคนต่างขาย ทำให้ขายผลผลิตได้ราคาต่ำ เนื่องจากเกษตรกรเองขาดการรวมตัวที่เหนียวแน่น และการค้าที่เอาเปรียบของพ่อค้าคนกลาง ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขไประดับหนึ่ง โดยตัวเกษตรกรเองและการแนะนำของสำนักงานส่งเสริมการเกษตร และสำนักงานพัฒนาการอำเภอ รัตภูมิ มีการใช้ตลาดใน ท้องถิ่นเป็นแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่ม คือ ตลาดริมถนนนครการกำธร ตลาดข้างที่ว่าการอำเภอรัตภูมิ และตลาดนัดในหมู่บ้าน และการส่งเสริมให้มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิตอย่างจริงจังในระยะต่อมาหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ราคาผลผลิตดีขึ้นกว่าการขายผ่านพ่อค้าคนกลาง

8.5 รายได้ต่อครัวเรือนต่อปี

รายได้ภาคเกษตรของเกษตรกรอาจแยกตามลักษณะของการปลูกพืชได้ดังนี้

ทำสวนยางอย่างเดียว เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 20,000 - 40,000 บาทต่อปี

ทำสวนยางเป็นหลักและทำนา ทำไร่เป็นอาชีพรอง เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 30,000 - 50,000 บาทต่อปี

ทำสวนยางเป็นหลักและทำสวนไม้ผล ไม้ยืนต้นเป็นอาชีพรอง เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 50,000 - 60,000 บาทต่อปี

9 สถาบันและองค์กรชุมชน

สถาบันและองค์กรชุมชนมีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของประชากรในด้านค่านิยมและความเชื่อ รวมถึงทัศนคติ ในที่นี้จะกล่าวถึงสถาบันและองค์กรที่สำคัญดังนี้

9.1 สถาบันศาสนา

ศาสนาที่นับถือกันที่สำคัญ คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม และคริสต์ มีการประกอบกิจกรรมทางศาสนาตามความเชื่อของแต่ละศาสนา โดยอำเภอรัตนภูมิมีศาสนสถาน คือ วัด 24 แห่ง มัสยิด 10 แห่ง โบสถ์คริสต์ 1 แห่ง

9.2 สถาบันการศึกษา

อำเภอรัตนภูมิมีสถาบันการศึกษาให้บริการดังนี้

โรงเรียนอนุบาลเอกชน	1 โรงเรียน
โรงเรียนประถมศึกษา	36 โรงเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษา	2 โรงเรียน
สถาบันอาชีวศึกษา	2 โรงเรียน

9.3 องค์กรชุมชน

องค์กรชุมชนเป็นการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรทำนา กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่น กลุ่มลูกค้า ธกส. กลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มผู้เลี้ยงวัว เป็นต้น

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ความต้องการฝึกอบรมของแรงงานคืนถิ่นสู่ภาคเกษตรกรรมของอำเภอรัศมี
จังหวัดสงขลา

- คำแนะนำ 1. กรอกข้อความ, ตัวเลข ในช่องว่าง
2. ทำเครื่องหมายถูก (/), กรอกตัวเลข ในตาราง

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....เพศ ชาย หญิง อายุ.....ปี
ศาสนา.....วุฒิการศึกษาสูงสุด.....อยู่บ้านเลขที่.....
หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....ตำบล.....อำเภอรัศมี จังหวัด
สงขลา
สัมภาษณ์วันที่.....

ตอนที่ 1 ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม

1. แรงงานในครอบครัว

ครอบครัวท่านมีสมาชิกทั้งหมด.....คน เป็น เพศชาย.....คน หญิง.....คน
ประกอบด้วย

1.1 สมาชิกครอบครัวที่อายุต่ำกว่า 15 ปี มีจำนวน.....คน เพศชาย.....คน หญิง.....คน

1.2 สมาชิกวัยทำงานที่อายุ 15 ปี ขึ้นไป ที่ไม่ได้ลงแรงทำงานเนื่องจาก

- ขราภาพ /อายุมาก	เป็น	ชาย	.....คน	หญิง	.....คน	รวม	.....คน	
- เจ็บป่วย /ทุพพลภาพ	เป็น	ชาย	.....คน	หญิง	.....คน	รวม	.....คน	
- อยู่ระหว่างการศึกษา	เป็น	ชาย	.....คน	หญิง	.....คน	รวม	.....คน	
- รอดงาน	เป็น	ชาย	.....คน	หญิง	.....คน	รวม	.....คน	
- อื่นๆ(ระบุ)	เป็น	ชาย	.....คน	หญิง	.....คน	รวม	.....คน	
	รวม	เป็น	ชาย	.....คน	หญิง	.....คน	รวม	.....คน

1.3 สมาชิกวัยทำงานที่อายุ 15 ปี ขึ้นไป ที่ได้ลงแรงทำงาน

- ทำงานเฉพาะ ในภาคเกษตร	เป็น	ชาย	.....คน	หญิง	.....คน	รวม	.....คน	
ทำงานเฉพาะนอกภาคเกษตร	เป็น	ชาย	.....คน	หญิง	.....คน	รวม	.....คน	
- ทำงานทั้งในและนอกภาคเกษตร	เป็น	ชาย	.....คน	หญิง	.....คน	รวม	.....คน	
(-ถ้ามี) อยู่ระหว่างการศึกษาลงแรงทำงาน	เป็น	ชาย	.....คน	หญิง	.....คน	รวม	.....คน	
	รวม	เป็น	ชาย	.....คน	หญิง	.....คน	รวม	.....คน

2. ขนาดของพื้นที่ถือครองทำการเกษตร

- 2.1 ท่านใช้ประโยชน์จากที่ดินโดยใช้เป็น ที่อยู่อาศัย ปลูกพืช
 เลี้ยงสัตว์ ประมง ให้เช่า
 ปล่อยให้ว่างเปล่า เนื่องจาก..... จำนวน.....ไร่
- 2.2 ทำการเกษตรบนที่ดินของ ตนเอง จำนวน.....ไร่
เช่าที่คนอื่นเขาทำ จำนวน.....ไร่
 รับจ้าง จำนวน.....ไร่
 ทำแบ่งรายได้/ผลผลิต จำนวน.....ไร่
 กับเจ้าของที่ดิน

2.3 ริเวณบ้านพักอาศัย มีพื้นที่ จำนวน.....ไร่ ใต้ใช้ประโยชน์ คือ

- ใช้ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์สามารถขายผลผลิตได้ เนื่องจาก.....
 ใช้ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคในครอบครัวเท่านั้น เนื่องจาก.....
 เป็นที่อยู่อาศัยอย่างเดียว ไม่สามารถใช้ทำการเกษตรได้ เนื่องจาก.....
 รวมขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร = ... ไร่

3. ระยะทางจากบ้านพักไปยังพื้นที่ทำการเกษตร ท่านต้องเดินทางไปพื้นที่ทำการเกษตร ได้แก่

- 3.1 ระยะทางจากบ้านพักไปสวน ระยะทาง.....กม. เดินทางไปโดย.....
 3.2 ระยะทางจากบ้านพักไปแปลงนา ระยะทาง.....กม. เดินทางไปโดย.....
 3.3 ระยะทางจากบ้านพักไปแปลงพืชไร่ ระยะทาง.....กม. เดินทางไปโดย.....
 เฉลี่ย ระยะทางจากบ้านพักไปสวน ไร่ นา =..... ก.ม.(เฉลี่ยกรณีหลายแปลง)

4. ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม

- 4.1 ท่านเคยทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมาเป็นเวลา.....ปี ปีละ...ครั้งๆละ .....เดือน ... วัน
 4.2 ท่านเคยออกไปทำงาน ทุกปีเมื่อว่างเว้นจากการทำนา / ทำสวน / ทำไร่ และการเกษตรอื่นๆ
 ไม่แน่นอน
 4.3 เหตุผลที่ออกไปทำงานนอกภาคเกษตรกรรมที่ผ่านมา .....
 .....
 สรุป ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม = ...เดือน

(นับรวมเวลา 30 วัน คิดเป็น 1 เดือน เศษของเดือนนับเป็นวันๆ)

5. รายได้ของครอบครัว

- ปัจจุบันครอบครัวท่านมีรายได้จาก การเกษตร กำขาย
 รับราชการ รับจ้าง การประกันสังคม การช่วยเหลือของญาติมิตร
 อื่นๆ (ระบุ).....

5.1 รายได้ภาคเกษตร ในรอบปี 2541 ท่านมีรายได้จากปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และแปรรูปผลผลิต ได้แก่

5.1.1 การปลูกพืช

5.1.1.1 รายได้ ท่านมีรายได้จากการปลูกพืชหรือไม่ ไม่มีรายได้ มี

ชนิดพืช	พื้นที่ (ไร่)	ผลผลิต (กก.)	วัตถุประสงค์การผลิต		รายได้ (บาท)	หมายเหตุ (ระบุพันธุ์พืช)
			บริโภค (กก.)	ขาย (กก.)		
1 ข้าว						
- นาปี						
- นาปรัง						(ไม่ผล/ระบุพื้นที่
2 ยางพารา						ไม่ได้ให้ระบุ
3 ไม้ผล(ระบุชนิด)...						จำนวนต้น)
๔.....						
4 พืชไร่(ระบุชนิด).....						
๕.....						
5 พืชผัก(ระบุชนิด)...						
๖.....						
6 อื่นๆ...						

สรุป รวมรายได้จากการปลูกพืช ปี2541 = ... บาท

5.1.1.2 ต้นทุนผันแปรการปลูก ท่านสามารถระบุต้นทุนผันแปรตามชนิดพืช

ได้ ไม่ได้ (กรณีระบุต้นทุนผันแปรตามพันธุ์ไม่ได้ให้ระบุต้นทุนผันแปรตามชนิดพืชโดยรวม)

ชนิดพืช	ต้นทุนผันแปร(บาท)						รวมต้นทุนผันแปร (บาท)
	เตรียมดิน	เมล็ดพันธุ์	ปุ๋ย	สารเคมี	ค่าจ้างแรงงาน	อื่นๆ	
1 ข้าว							
- นาปี							
- นาปี พันธุ์.....							
2 ยางพารา							
ยางพารา							
3 ไม้ผล(ระบุชนิด)							
-...							
4 พืชไร่(ระบุชนิด)							
-...							
5 พืชผัก(ระบุชนิด)							
-...							
6. พืชอื่นๆ(ระบุ).....							

สรุป รวมต้นทุนผันแปรจากการปลูกพืช ปี2541 = ...บาท

5.1.2 การเลี้ยงสัตว์

5.1.2.1 รายได้จากการเลี้ยงสัตว์

ท่านมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์หรือไม่ ไม่มีรายได้ มี

ชนิดสัตว์	วัตถุประสงค์		รายได้ (บาท)	หมายเหตุ (ระบุพันธุ์)
	บริโภค(ตัว)	ขาย(ตัว)		
1. ไก่พื้นเมือง				
2. ไก่ไข่				
3. ไก่เนื้อ				
4. เป็ด				
5. ห่าน				

6. แพะ				
7. แกะ				
8. โค				
9. กระบือ				
10. สุกร				
11. ปลา				
12. กุ้ง				
13. อื่นๆ(ระบุ).....				

สรุป รวมรายได้อจากการเลี้ยงสัตว์ = ... บาท

5.1.2.2 ต้นทุนผันแปรการเลี้ยงสัตว์

ชนิดสัตว์	ต้นทุนผันแปร(บาท)						รวมต้นทุนผันแปร	หมายเหตุ (ระบุพันธุ์)
	พันธุ์สัตว์	อาหาร	วัคซีน	ยา	ค่าจ้าง	อื่นๆ		
1. ไก่พื้นเมือง								
2. ไก่ไข่								
3. ไก่เนื้อ								
4. เป็ด								
5. ห่าน								
6. แพะ								
7. แกะ								
8. โค								
9. กระบือ								
10. สุกร								
11 ปลา								
12. กุ้ง								
13. อื่นๆ.....								

สรุป รวมต้นทุนผันแปรจากการเลี้ยงสัตว์ = ... บาท

5.1.3 การแปรรูปผลผลิตจากฟาร์ม (คิดจากผลผลิตจากฟาร์มเท่านั้น)

ชนิดพืช/ สัตว์	การแปรรูป	จำนวน ครั้ง	ขายได้ครั้งละ (บาท)	ต้นทุนการแปร รูปครั้งละ(บาท)	รายได้จากการขายผล ผลิตที่แปรรูป (บาท)

สรุป รวมรายได้จากการแปรรูปผลผลิตจากฟาร์ม = ...บาท

5.1.4 ต้นทุนคงที่ด้านเกษตร(ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการผลิตในครัวเรือน)

รายการ	จำนวน	ปีที่ซื้อ หรือจ้าง	ราคา ที่ซื้อ(บาท)	อายุการใช้ งาน(ปี)	ค่าซ่อมแซม ปีละ(บาท)	ต้นทุนคงที่ ปี 2541
1 เครื่องมือใช้งานระยะยาว	////////	////////	////////	////////	////////	////////
1.1 รถไถเดินตาม						
1.2 เครื่องนวดข้าว						
1.3 เครื่องพ่นสารเคมี						
1.4 เครื่องสูบน้ำและอุปกรณ์						
1.5 เครื่องสูบน้ำและอุปกรณ์						
1.6 รถตัดหญ้า						
1.7 เครื่องรดน้ำ						
1.8 อื่นๆ(ระบุ)						
2 เครื่องมือขนส่ง	////////	////////	////////	////////	////////	////////
2.1 รถยนต์(กระบะ)						
2.2 รถจักรยานยนต์						
2.3 อื่นๆ (ระบุ).....						
3 โรงเรือนและสิ่งปลูกสร้าง	////////	////////	////////	////////	////////	////////
3.1 ชุ้งฉาง						
3.2 คอกโค/กระบือ						
3.3 คอกสุกร						
3.4 เล้าเป็ด เล้าไก่						
3.5 อื่นๆ(ระบุ).....						

5.2. รายได้นอกภาคเกษตรกรรม

ท่านมีรายได้นอกภาคเกษตรกรรมจากด้านใดบ้าง

กิจกรรม	รายได้นอกภาคเกษตรกรรม(บาท)			หมายเหตุ
	2539	2540	2541	
5.2.1 รับจ้าง				
5.2.2 ค้าขาย				
6.2.3 แปรรูปผลผลิตทางเกษตร				
6.2.4 หักลดกรรม				
6.2.5 การมอบให้ของญาติมิตร				
6.2.6 อื่นๆ(ระบุ)				
รวมรายได้นอกภาคเกษตรกรรม				

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางจิตวิทยา : ทักษะคิดต่อการประกอบอาชีพเกษตร (ให้ขีด / ลงในช่องตาราง)

ทัศนคติ	เห็นด้วย อย่างขี้ง	เห็น ด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างขี้ง
1 การเป็นแหล่งผลิตอาหารและปัจจัยดำรงชีพของมนุษย์ ท่านมีความเห็นว่า การประกอบอาชีพเกษตร เป็นแหล่งผลิตอาหารและปัจจัยดำรงชีพของมนุษย์ในประเด็นต่อไปนี้ประการใด	////////	///////	////////	////////	////////
1.1 เป็นอาชีพที่สร้างอาหารเลี้ยงครอบครัว พึ่ง้องเพื่อนบ้านและเลี้ยงมนุษย์ทั้งโลก					
1.2 ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้กิน และนำบางส่วนไปขายเพื่อจะได้ซื้อสิ่งของที่จำเป็น					
1.3 ไม่รู้สึกเหนื่อยในการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ให้พอกินพออยู่ไปวันๆ					
1.4 การสร้างอาหาร ปัจจัยดำรงชีพเป็นอาชีพที่น่าภูมิใจมากที่สุด					
1.5 ผัก กุ้ง หอย ปู ปลา มีในนา ในไร่ หากินได้ ไม่ต้องซื้อ					
1.6 มีความรู้ที่สามารถปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ให้ได้ผล สามารถขายผลผลิตได้ ก็ไม่จำเป็นต้องออกไปขายแรงงาน					
1.7 ทำให้ได้แบ่งปันอาหารและปัจจัยดำรงชีพ ให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงในชีวิตประจำวัน ได้เสมอ					

ความเห็นอื่นๆ ต่อการเป็นแหล่งผลิตอาหารและปัจจัยดำรงชีพ .....

.....

ทัศนคติ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
2 การมีสุขภาพกายดี ท่านเห็นว่าอาชีพเกษตรกร	////////	///////	////////	////////	////////
2.1 ทำให้สุขภาพแข็งแรงเพราะออกกำลังกายทำงานตลอดวัน					
2.2 กรำแดดกรำฝน ทำให้สุขภาพทรุดโทรมกว่าอาชีพอื่น					
2.3 ทำให้สุขภาพแข็งแรงเพราะมีเบ็ดไถ่ผักปลาที่ทำไว้กินเองมากมายตลอดทั้งปี					
2.4 ไม่ห่วงเรื่องอันตรายจากสารเคมีเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เพราะร่างกายทนทานต่อสารเคมี					
2.5 ทำงานเหน็ดเหนื่อยมากทั้งปี ไม่มีเวลาพักผ่อน ทำให้สุขภาพทรุดโทรม					
2.6 อยู่ในนาในไร่ที่อากาศดี ทำให้ร่างกายแข็งแรง					
2.7 มีภัยธรรมชาติที่สามารถทำให้เกิดอันตรายได้ตลอดเวลา					

ความเห็นอื่นๆ ต่อการมีสุขภาพกายดี จากการเป็นเกษตรกร.....
.....

ทัศนคติ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3 การมีสุขภาพจิตดี เกี่ยวกับการมีจิตใจสดชื่นแจ่มใส ไม่เครียด ท่านเห็นว่าอาชีพเกษตรกร	////////	///////	////////	////////	////////
3.1 มีเวลาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสิ่งของกับเพื่อนบ้าน					
3.2 ผลผลิตมีหลายอย่าง เวลาผลผลิตราคาตกจึงไม่เดือดร้อนใจ สามารถเลือกขายผลผลิตที่ราคาดีได้					
3.3 สนุกสนานร่าเริงกับครอบครัว ญาติมิตร และเพื่อนฝูงได้เสมอ					
3.4 สามารถปรับตัวเรื่องการทำงาน รักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว เพื่อนบ้านได้					
3.5 ธรรมชาติสอนให้รู้จักเพียงพอในสิ่งที่ได้รับ รู้จักรอและสามารถยับยั้งความอยากความต้องการได้					

ความเห็นอื่นๆ ต่อการมีสุขภาพจิตดี จากการเป็นเกษตรกร.....
.....

ทัศนคติ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
4 ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เกี่ยวกับความมั่นคงของการได้รับผลผลิตเพื่อการอยู่ดีกินดี มีรายได้ ท่านคิดว่าอาชีพเกษตรกร	////////	/////	////////	////////	////////
4.1 มีลูกหลานจะสอนให้ท่านทำสวนเหมือนพ่อแม่					
4.2 ได้ผลผลิตจากสวน ไร่นา พอกิน พอกิน พอกิน พอกิน พอกิน พอกิน					
4.3 เวลาที่มีภัยธรรมชาติเช่นน้ำท่วม โรคแมลงระบาด ไม่ทุกข์ใจเพราะมีการเตรียมตัวป้องกันไว้แล้ว					
4.4 การไม่ใช้เครื่องจักรยนต์ทางการเกษตร สามารถสร้างผลผลิตได้พอกิน แต่ได้ไม่พอใช้					
4.5 ยอมรับว่าที่ผลิตผลจากไร่นาราคาต่ำ เพราะเกษตรกรรกรรมาทำคุณภาพผลผลิตไม่ดีเอง					
4.6 เวลาที่มีภัยธรรมชาติเช่นน้ำท่วม ฝนแล้ง โรคแมลงระบาด ไม่ทุกข์ใจเพราะมีการช่วยเหลือจากรัฐอย่างดีเป็นประจำ					
4.7 สารสกัดจากธรรมชาติสามารถป้องกันการระบาดของโรคแมลงศัตรูพืช ปลอดภัย หาได้ง่าย ใช้สะดวกราคาถูก					
4.8 จากการมีภัยธรรมชาติเช่นน้ำท่วม ฝนแล้ง โรคแมลงระบาด ได้ผลผลิตน้อย ต้องกู้หนี้ยืมสิน เค็ดคร้อนมาก					

ความเห็นอื่นๆ ต่อการมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จากการเป็นเกษตรกร.....

.....

ทัศนคติ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5 ความมั่นคงทางสังคม เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี และสงบสุขในชุมชนหรือหมู่บ้าน ท่านคิดว่าอาชีพเกษตรกร	////////	////////	////////	////////	////////
5.1 เพื่อให้ผักสวนครัวได้ ไม่เคยคิดหวัง อันตรายที่จะเกิดขึ้น กับผู้อื่น					
5.2 รายได้น้อย รายจ่ายมาก ทำให้เกิดการขาดส่นทางการเงิน บ้าง แต่มีญาติพี่น้องเพื่อนฝูงให้หยิบยืมได้เสมอไม่ถึงกับเดือดร้อน					
5.3 มีความรู้ มีทุนทำอาชีพอื่นก็จะเลิกทำการเกษตรไปนานแล้ว					
5.4 พึ่งพาตนเองได้ทุกอย่างในสิ่งที่อยากมีอยากได้อยากให้เป็น					
5.5 ภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ได้พบญาติพี่น้องเพื่อนฝูงน้อย เพราะต้องหาอาชีพเสริม					
5.6 ปัจจุบันความสามัคคี สงบสุขในชุมชนมีน้อย					
5.7 ภาวะเศรษฐกิจที่ต้องต่อสู้แข่งขันทำให้ไม่มีการเกื้อกูลกัน					
5.8 วัฒนธรรมประเพณีชุมชนสนุกสนานน่าสนใจกว่าวัฒนธรรมประเพณีในเมือง					

ความเห็นอื่นๆ ต่อการมีความมั่นคงทางสังคม จากการเป็นเกษตรกร.....

ทัศนคติ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
6 ความเสี่ยงภัยในอาชีพเกษตรกรกรรม ท่านเห็นว่าอาชีพเกษตรกรกรรม ชีวิตและทรัพย์สินมีความเสี่ยงต่อกับอันตรายอย่างไร	////////	////////	////////	////////	////////
6.1 การประกอบอาชีพเกษตรกรปลูกพืชเลี้ยงสัตว์นับว่าเป็นอาชีพที่ปลอดภัยที่สุด					
6.2 อันตรายการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูป้องกันได้ โดยการไม่ฉีดพ่นกับพืชที่ปลูกไว้บริโภค					
6.3 เครื่องจักรยนต์ทางการเกษตรมีอันตรายในการใช้จึงไม่ควรใช้					
6.4 อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่เสี่ยงอันตรายมากที่สุด					

ความเห็นอื่นๆ ต่อความเสี่ยงภัยในอาชีพเกษตรกรรม จากการเป็นเกษตรกร.....
 .....

ตอนที่ 3 ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร ท่านต้องการความรู้ทางการเกษตรเพิ่มเติม โดยการ
 ฝึกอบรม

ปัจจุบันท่าน ไม่ต้องการ เนื่องจาก.....

ต้องการความรู้ทางการเกษตรเพิ่มเติม ในสาขาต่างๆ ดังต่อไปนี้

สาขาวิชาที่ท่านต้องการฝึกอบรม 1 สาขาสัตว์	ระดับความต้องการ					เหตุผลที่ ต้องการฝึกอบรม
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่ ต้องการ	
1.1 การเลี้ยงโค						
1.2 การเลี้ยงไก่						
1.3 การเลี้ยงสุกร						
1.4 การเลี้ยงแพะ – แกะ						
1.5 การเลี้ยงเป็ด						
1.6 การเลี้ยงนกกระทา						
1.7 การสุขภาพสัตว์						
1.8 การให้อาหารสัตว์						
1.9 โรค ศัตรูสัตว์เลี้ยง						
1.10 อื่นๆ (ระบุ)						

สาขาวิชาที่ท่านต้องการฝึกอบรม 2 สาขาพืช	ระดับความต้องการ					เหตุผลที่ ต้องการฝึกอบรม
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่ ต้องการ	
2.1 การทำนา						
2.2 การทำสวนยาง						
2.3 การทำสวนผัก						
2.4 การทำสวนกาแฟ						
2.5 การทำสวนปาล์ม						
2.6 การขยายพันธุ์พืช						
2.7 ดินและปุ๋ย						

2.8 การป้องกันกำจัดศัตรูพืช						
2.9 การทำไร่นาสวนผสม						
2.10 การเพาะเห็ดชนิดต่างๆ						
2.11 การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามพระราชดำริ						
2.12 การทำสวนผลไม้						
ทุเรียน						
ลองกอง						
ส้มโอ						
อื่นๆ(ระบุ).....						

สาขาวิชาที่ทันต่อการฝึกอบรม 3 สาขาประมง	ระดับความต้องการ					เหตุผลที่ ต้องการฝึกอบรม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ	
3.1 การเตรียมบ่อเลี้ยงปลา						
3.2 วิธีเลี้ยงปลา						
3.3 การเพาะขยายพันธุ์ปลา						
3.4 โรคศัตรูปลาและการป้องกันกำจัด						
2.5 การเลี้ยงกะทาก						
3.6 การเลี้ยงตะพานน้ำ						
3.7 อื่นๆ(ระบุ).....						

สาขาวิชาที่ทันต่อการฝึกอบรม 4 สาขาช่างเกษตร	ระดับความต้องการ					เหตุผลที่ ต้องการฝึกอบรม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ	
4.1 เครื่องทุ่นแรงฟาร์ม						
4.2 การซ่อมบำรุงเครื่องยนต์ขนาดเล็ก						
4.3 อื่นๆ (ระบุ)						

สาขาวิชาที่ท่านต้องการฝึกอบรม 5 สาขาอุตสาหกรรมเกษตร	ระดับความต้องการ					เหตุผลที่ ต้องการฝึกอบรม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ	
5.1 การแปรรูปผัก						
5.2 การแปรรูปผลไม้						
5.3 การแปรรูปสัตว์						
5.4 การแปรรูปสัตว์น้ำ						
5.5 การแปรรูป						
5.6 อื่นๆ(ระบุ)						

สาขาวิชาที่ท่านต้องการฝึกอบรม 6 สาขาธุรกิจเกษตร	ระดับความต้องการ					เหตุผลที่ ต้องการฝึกอบรม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ	
6.1 การตลาดผลผลิตเกษตร						
6.2 สหกรณ์การเกษตร						
6.3 อื่นๆ(ระบุ)						

ความรู้ความสามารถสาขาอื่นๆที่ต้องการฝึกอบรม(เรียงลำดับสำคัญ)

1 .....

รูปแบบการฝึกอบรมที่ท่านคิดว่าสามารถเข้าร่วมการฝึกอบรมได้ คือ

1 เดินทางไปฝึกอบรมต่างจังหวัด /กรุงเทพฯ โดยออกค่าใช้จ่ายเอง

ได้ เนื่องจาก.....

ไม่ได้ เนื่องจาก.....

2 เดินทางไปอบรมที่วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลาหรือในเขตอำเภอรัตภูมิ มากกว่า 7 วัน

ได้ เนื่องจาก.....

ไม่ได้ เนื่องจาก.....

3 เดินทางไปอบรมที่วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลาหรือในเขตอำเภอรัตภูมิ 5-7 วัน

ได้ เนื่องจาก.....

ไม่ได้ เนื่องจาก.....

4 เดินทางไปอบรมที่วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลาหรือในเขตอำเภอรัตภูมิ 3 – 5 วัน

ได้ เนื่องจาก.....

ไม่ได้ เนื่องจาก.....

5 การฝึกอบรมในหมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียง

ได้ เนื่องจาก.....

ไม่ได้ เนื่องจาก.....

.....

ภาคผนวก ก

การให้คะแนนและการสร้างตัวชี้วัด

1. การให้คะแนน

ตัวชี้วัดที่จะต้องสร้างของการวิจัยในครั้งนี้ คือ ทักษะติดต่ออาชีพเกษตรและความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร ได้กำหนดมาตรวัดระดับอันตรายภาค มีการสร้างข้อคำถามและการให้คะแนนเป็นช่วงคะแนนเท่าๆ กัน 5 ระดับตามวิธีการของลิเคิร์ต (พวงรัตน์, 2538 : 107) สำหรับค่าคะแนนทางบวก ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือ ต้องการมากที่สุด	5	คะแนน
เห็นด้วย หรือ ต้องการมาก	4	คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย หรือ ต้องการปานกลาง	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย หรือ ต้องการน้อย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือ ไม่ต้องการ	1	คะแนน
ส่วนข้อคำถามทางลบจะให้คะแนนกลับกัน คือ		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือ ต้องการมากที่สุด	1	คะแนน
เห็นด้วย หรือ ต้องการมาก	2	คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย หรือ ต้องการปานกลาง	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย หรือ ต้องการน้อย	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือ ไม่ต้องการ	5	คะแนน

ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาทัศนคติและความต้องการฝึกอบรมของแรงงานคืนถิ่น โดยแรงงานคืนถิ่นทุกคนมีอิสระที่จะมีทัศนคติและความต้องการ จึงแจกแจงทัศนคติออกเป็น 6 ด้าน คือ ทักษะติดต่ออาชีพเกษตรด้านการสร้างอาหารและปัจจัยดำรงชีพ การมีสุขภาพกายดี สุขภาพจิตดี ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และความปลอดภัยในการประกอบอาชีพ และความต้องการฝึกอบรม 6 สาขาวิชา คือ สาขาพืช สัตว์ ประมง ช่างเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร และธุรกิจเกษตร

ในการพรรณนาเพื่อให้เห็นภาพรวมทัศนคติและความต้องการฝึกอบรมที่ศึกษาแต่ละตัวชี้วัด เนื่องจากตัวชี้วัดจัดอยู่ในระดับอันตรายภาคจึงจัดระดับโดยคิดค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยทัศนคติหรือความต้องการ = $\frac{\text{ผลรวมค่าคะแนนในแต่ละข้อคำถามหรือรายการ}}{\text{จำนวนข้อคำถามหรือรายการ}}$

$$\begin{aligned} \text{เช่น} &= \frac{3+4+3+2+1}{5} \\ &= 2.60 \end{aligned}$$

จากการกำหนดค่าคะแนนของทัศนคติ “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” และความต้องการฝึกรวม “ไม่ต้องการ” ที่ระดับค่าที่สุดเป็น 1 คะแนน จะพบว่าค่าเฉลี่ยของทัศนคติแต่ละด้าน ความต้องการฝึกรวมแต่ละสาขา รวมทั้งทัศนคติรวมทุกด้านและความต้องการฝึกรวมรวมทุกสาขา มีคะแนนน้อยที่สุดเป็น 1 คะแนน

การพิจารณาภาพรวมจากค่าเฉลี่ยโดยการจัดระดับจากการแบ่งช่วงเป็นช่วงๆ เท่าๆ กัน คือ

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 จัดเป็นทัศนคติระดับต่ำที่สุดหรือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ความต้องการฝึกรวมน้อยที่สุดหรือ ไม่ต้องการ

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 จัดเป็นระดับทัศนคติระดับต่ำหรือ ไม่เห็นด้วย ความต้องการฝึกรวมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 จัดเป็นทัศนคติระดับปานกลางหรือ ค่อนข้างเห็นด้วย ความต้องการฝึกรวมน้อยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 จัดเป็นทัศนคติระดับค่อนข้างสูงหรือ เห็นด้วย ความต้องการฝึกรวมน้อยมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 จัดเป็นทัศนคติระดับสูงหรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง ความต้องการฝึกรวมน้อยมากที่สุด

การจัดระดับดังกล่าวทำให้เข้าใจภาพรวมทัศนคติและความต้องการฝึกรวมไปได้ เช่น ความต้องการฝึกรวมสาขาประมง ประกอบด้วย 6 วิชา แรงงานคืนถิ่นมีความต้องการฝึกรวมน้อยปานกลาง 2 วิชา ที่เหลือไม่ต้องการฝึกรวม เมื่อนำมาคิดค่าเฉลี่ย

$$\begin{aligned} \text{ค่าเฉลี่ยของความต้องการฝึกรวม} &= \frac{(3) \times 2 + (1) \times 4}{6} \quad \text{คะแนน} \\ &= 1.66 \quad \text{คะแนน} \end{aligned}$$

ค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้นำมาพิจารณาจัดระดับของความต้องการฝึกรวมจะตกอยู่ในช่วง “ไม่ต้องการฝึกรวม” ซึ่งเห็นได้ว่าขัดแย้งกับความต้องการที่แท้จริง ที่แรงงานคืนถิ่น

สามารถต้องการฝึกอบรมเพียง 2 วิชา จึงเสนอการจัดระดับทัศนคติและความต้องการฝึกอบรมโดยคัดแปลงจากการจัดขีดจำกัดชั้น(class limit) เพื่อให้ทราบว่าค่าคะแนนแต่ละชั้นมีขอบเขตเท่าใดถึงเท่าใด (กานดา พูนลาภทวี, 2530 : 27-30) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 คะแนน จัดเป็นทัศนคติที่ระดับต่ำที่สุด หมายถึง มีทัศนคติไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีความไม่พึงพอใจมากในอาชีพเกษตร ความต้องการฝึกอบรมระดับน้อยที่สุด หมายถึง ไม่ต้องการฝึกอบรมเพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ไม่แน่ใจว่าจะขายผลผลิตได้ราคา กลัวขาดทุน ไม่มีเวลาเพราะมีงานต้องทำอยู่แล้ว ไม่อยากเหนื่อย เสี่ยงอันตรายจากการใช้สารเคมี และการใช้เครื่องจักรทางการเกษตร และไม่ชอบทำการเกษตร

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 คะแนน จัดเป็นทัศนคติระดับต่ำ หมายถึง มีทัศนคติไม่เห็นด้วย ไม่ค่อยพึงพอใจนัก ความต้องการฝึกอบรมระดับน้อย หมายถึง มีความสนใจที่จะนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ แปรรูปผลผลิต และจัดการเกี่ยวกับการตลาด แต่มีปัญหาพื้นที่ไม่เหมาะสม ไม่แน่ใจว่าจะขายผลผลิตได้ราคา กลัวขาดทุน ไม่มีเวลาเพราะมีงานต้องทำอยู่แล้ว เสี่ยงอันตรายจากการใช้สารเคมีและการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 คะแนน จัดเป็นทัศนคติระดับปานกลาง หมายถึง มีทัศนคติค่อนข้างเห็นด้วย มีความพึงพอใจในอาชีพเกษตรและตระหนักในความสำคัญของอาชีพเกษตรอยู่บ้าง ความต้องการฝึกอบรมระดับปานกลาง หมายถึง มีความต้องการฝึกอบรมเพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ แปรรูปผลผลิต และจัดการเกี่ยวกับการตลาด แต่มีปัญหาพื้นที่ไม่เหมาะสม ไม่แน่ใจว่าจะขายผลผลิตได้ราคา ไม่มีทุน และกลัวเหนื่อยเพราะต้องทำงานหนัก

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 คะแนน จัดเป็นทัศนคติระดับค่อนข้างสูง หมายถึง มีทัศนคติเห็นด้วย มีความพึงพอใจและตระหนักในความสำคัญของอาชีพเกษตร ความต้องการฝึกอบรมระดับมาก หมายถึง มีความต้องการฝึกอบรมเพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ แปรรูปผลผลิต และจัดการเกี่ยวกับการตลาด แต่มีปัญหาพื้นที่ไม่เหมาะสม ไม่แน่ใจว่าจะขายผลผลิตได้ราคา

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 คะแนน จัดเป็นทัศนคติระดับสูง หมายถึง มีทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีความพึงพอใจและตระหนักในความสำคัญของอาชีพเกษตรมาก ต้องการฝึกอบรมระดับมากที่สุด หมายถึง ต้องการฝึกอบรมมากที่สุด คือ มีความต้องการฝึกอบรมเพื่อ

นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ แปรรูปผลผลิต และจัดการเกี่ยวกับการตลาด อย่างจริงจัง

2 การสร้างตัวชี้วัด

ทัศนคติต่ออาชีพเกษตรและความต้องการฝึกอบรมที่ศึกษาในครั้งนี้ได้เปลี่ยนแปลงมาจาก ทฤษฎีแรงจูงใจของ มาสโลว์ และทฤษฎีความต้องการของแอลเคอร์เฟอร์ (ยูพินพรณศิริวัธนนุกูล, 2540 : 26-155, ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2541 : 64-119) แนวคิดจากนักวิชาการ นักวิจัย และการพูดคุยกับเกษตรกรทั่วไป ประกอบด้วยข้อคำถามทัศนคติ 6 ด้าน และความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตร 6 สาขาวิชาตามที่กล่าวมาแล้ว มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

2.1 การทดสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเครื่องมือ

ทำการทดสอบความถูกต้องของเนื้อหาโดยคุณทัศนีย์ เมืองแก้ว ผู้เชี่ยวชาญจาก สำนักงานการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา และคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เห็นว่าเนื้อหาของเครื่องมือตรงกับประเด็นที่ศึกษา

2.2 การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ตัวชี้วัดที่ต้องสร้างขึ้นในการศึกษารั้งนี้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรและทัศนคติต่ออาชีพเกษตร การทดสอบโดยการศึกษาจากตัวอย่างแรงงาน ก็นดินจำนวน 20 ราย การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของตัวชี้วัดใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟาตามแบบของครอนบัท (พวงรัตน์, 2538 : 125)

สูตร ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

โดย α หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n หมายถึง จำนวนข้อ

S_i^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

S_t^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

ค่าความเชื่อมั่นของตัวชี้วัด ซึ่งมากกว่า .75 ถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง แสดงว่าตัวชี้วัด ให้ผลการวัดที่สม่ำเสมอ (พวงรัตน์, 2538 : 120) ค่าความเชื่อมั่นมากกว่า .5000 ถือว่าพอใช้ได้ (สุชาติ, 2543 : 142-147)

2.2.1 ความเชื่อมั่นของชุดทดสอบ

ผลการทดสอบแบบสัมภาษณ์กับแรงงานคืนถิ่นจำนวน 20 คน มีดังนี้

2.2.1.1 ตัวชี้วัดทัศนคติต่ออาชีพเกษตร การทดสอบความเชื่อมั่นของตัวชี้วัดทัศนคติรวม 60 รายการ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8750 ผลการทดสอบตัวชี้วัดทัศนคติแต่ละด้านดังนี้

การเป็นแหล่งอาหารและปัจจัยการดำรงชีพของมนุษย์ ประกอบด้วย 10 รายการ คือ เป็นอาชีพที่สร้างอาหารเลี้ยงครอบครัว เป็น้องเพื่อนบ้านและเลี้ยงมนุษย์ทั้งโลก (att101) เป็นอาชีพที่สร้างอาหาร รักษาโรค ที่อยู่อาศัย และเครื่องนุ่งห่มได้ทุกอย่างที่ท่านต้องการได้ (att102) ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อขายอย่างเดียวก็นพอแล้ว ไม่ต้องทำอะไรไว้เพื่อกินเพื่อใช้ในครอบครัว (att103) ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้กิน และนำบางส่วนไปขายเพื่อจะได้ซื้อสิ่งของอย่างอื่นที่จำเป็น (att104) ไม่รู้สึกเหนื่อยในการทำการเกษตร ให้พอกินพอกอยู่ไปวันๆ (att105) เป็นอาชีพที่น่าภูมิใจมากที่สุด (att106) มีลูกหลานจะสอนให้ทำนาทำสวนเหมือนพ่อแม่ (att107) ไม่มีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ก็อยู่ได้ (att108) ผัก กุ้ง หอย ปู ปลา มีในนา ในไร่ หากินได้ไม่ต้องซื้อ (att109) ถ้ามีทุนและมีความรู้มากกว่านี้จะทำอาชีพอื่นดีกว่า (att110) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .6531

การมีสุขภาพกายดี ประกอบด้วย 10 รายการ คือ ทำให้สุขภาพแข็งแรงเพราะออกกำลังกายตลอดวัน (att201) ทำให้สุขภาพทรุดโทรมกว่าอาชีพอื่นทั้งหมด (att202) ทำให้สุขภาพแข็งแรงเพราะมีเบ็ด ไก่ ผัก ปลา ที่ทำไว้กินเองมากมายตลอดทั้งปี (att203) เพื่อให้ผักสวยขายได้ ไม่เคยคิดห่วงอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้ซื้อกิน (att204) ผักที่กินในครอบครัวไม่เคยใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช (att205) ไม่ห่วงเรื่องอันตรายจากสารเคมีเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เพราะร่างกาย ทนทานต่อการใช้สารเคมี (att206) ทำงานเหนื่อยมากทั้งปี ไม่มีเวลาพักผ่อน ทำให้สุขภาพทรุดโทรม (att207) อยู่ในนาในไร่ที่อากาศดี ทำให้ร่างกายแข็งแรง (att208) ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชจึงมีผลผลิต ได้กินได้ขาย (att209) ต้องตากแดดตากฝนเป็นประจำทำให้เจ็บไข้ไม่สบายบ่อยๆ (att210) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .5138

การมีสุขภาพจิตดี ประกอบด้วย 10 รายการ คือ มีเวลาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกับเพื่อนบ้าน (att301) ได้ผลผลิตจากสวน ไร่ นา พอกินพอกิน พอกินพอกิน แบ่งปันให้ญาติพี่น้อง (att302) ผลผลิตมีหลายอย่าง เวลาผลผลิตราคาตกจึงไม่เคียดร้อนใจ สามารถเลือกขาย ผลผลิตที่ราคาดีได้ (att303) เวลาที่มีภัยธรรมชาติเช่นน้ำท่วม โรคแมลงระบาด ไม่ทุกข์ใจเพราะมีการเตรียมตัวป้องกันไว้แล้ว (att304) รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าจากการทำการเกษตร

(att305) สุนัขสวานร่าเรียงกับครอบครัว ญาติมิตร และเพื่อนฝูง ได้เสมอ (att306) สามารถปรับตัวเรื่องการทำงาน รักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว เพื่อนบ้าน ได้ (att307) ขอมรับว่าที่ผลผลิตราคาต่ำเพราะทำผลผลิตคุณภาพไม่ดีเอง (att308) พึ่งพาตนเองได้ทุกอย่าง ในสิ่งที่ยังอยากมี อยากได้ อยากให้เป็น(att309) ธรรมชาติสอนให้รู้จักเพียงพอในสิ่งที่ได้รับ รู้จักรอ และสามารถยับยั้งความอยากความต้องการ ได้ (att310) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8538

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 10 รายการ คือ ถึงมีรายได้น้อยแต่มีค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันน้อย สามารถอยู่ได้อย่างสบาย (att401) ได้ผลผลิตมากพอสำหรับกินใช้ใน ครอบครัว และยังสามารถจำหน่ายมีรายได้สะสมได้โดยไม่จำเป็นต้องกู้ยืมจากผู้อื่น (att402) รายได้น้อย รายจ่ายมาก ทำให้เกิดการขาดทุนทางการเงินบ้าง แต่มีญาติพี่น้องเพื่อนฝูงให้หยิบยืมได้เสมอไม่ถึงกับเดือดร้อน (att403) จากการมีภัยธรรมชาติเช่นน้ำท่วม ฝนแล้ง โรคแมลงระบาด ได้ผลผลิตน้อย ต้องกู้หนี้ยืมสิน เดือดร้อนมาก (att404) เวลาภัยธรรมชาติเช่นน้ำท่วมฝนแล้งโรคแมลงระบาด ไม่ทุกข์ใจเพราะมีการช่วยเหลือจากรัฐอย่างดีเป็นประจำ (att405) ปัญหาผลผลิตน้อยและราคาตกต่ำเกษตรกรแก้ไขไม่ได้ (att406) การเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ช่วยให้มียุทธมาทำการผลิต สร้างรายได้ที่มั่นคงได้ (att407) ขอมรับว่าที่ผลิตผลจากรไ่นาราคาต่ำ เพราะเกษตรกรทำคุณภาพผลผลิตไม่ดีเอง (att408) มีความรู้ทั้งการทำเกษตร แปรรูปผลผลิต มีทุน มีตลาดก็ไม่จำเป็นต้องออกไปขายแรงงาน (att409) มีความรู้ มีทุนทำอาชีพอื่นก็จะเลิกทำการเกษตรไปนานแล้ว (att410) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .6486

ความมั่นคงทางสังคม ประกอบด้วย 10 รายการ คือ ทำให้ได้สมาคมช่วยเหลือให้บริการกับญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงอย่างสม่ำเสมอ (att501) ได้ทำพิธีกรรมทางศาสนาร่วมญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงอย่างสม่ำเสมอ (att502) ปัจจุบันคำสอนทางศาสนาทำให้คนในชุมชนหันหน้าเข้าหากัน ได้น้อย (att503) ภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน การมีอาชีพเกษตรกรรมทำให้สมาชิกในครอบครัวได้ใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสงบสุข (att504) ภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน การมีอาชีพเกษตรกรรม ต้องการอาชีพเสริม ทำให้ได้พบปะญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงน้อย (att505) ปัจจุบันความสามัคคีและความสงบสุขในชุมชนมีน้อย (att506) ภาวะเศรษฐกิจที่ต้องต่อสู้แข่งขันทำให้ไม่มีการเกื้อกูลกัน (att507) วัฒนธรรมชุมชน ประเพณีท้องถิ่น ทำให้ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงได้มาพบปะกัน (att508) คนหนุ่มสาวเดี๋ยวนี้ยังคงสนใจทำการเกษตร (att509) วัฒนธรรมประเพณีชุมชนสนุกสนานน่าสนใจกว่า วัฒนธรรมประเพณีในเมือง (att510) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .5458

ความเสี่ยงภัยในอาชีพเกษตรกรรม ประกอบด้วย 10 รายการ คือ มีภัยธรรมชาติที่สามารถทำให้เกิดอันตรายได้ตลอดเวลา (att601) การประกอบอาชีพเกษตรนับว่าเป็นอาชีพที่ ปลอดภัยที่สุด (att602) มีอันตรายจากการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค (att603) อันตรายจากการใช้สารเคมี สามารถป้องกันได้โดยไม่ใช้ฉีดพ่นกับพืชที่ปลูกไว้บริโภคเอง ส่วนที่จำหน่ายจะต้องใช้ให้มาก (att604) สารสกัดจากธรรมชาติสามารถป้องกันการระบาดของโรคแมลงศัตรูพืช ปลอดภัย หาได้ง่าย ใช้สะดวก ราคาถูก (att605) เครื่องจักรยนต์ทางการเกษตรมีอันตรายในการใช้ จึงไม่ควรใช้ (att606) การไม่ใช้เครื่องจักรยนต์ทางการเกษตร สามารถสร้าง ผลผลิตได้พอกินแต่ได้ผลไม่พอใช้ (att607) อันตรายจากฟ้าผ่า ฟ้าคะนอง ป้องกันได้ (att608) การเกษตรบางประเภทเสี่ยงอันตรายกับสัตว์มีพิษเช่น งู (att609) อาชีพเกษตรเสี่ยงอันตรายมากที่สุด (att610) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .1816

จะเห็นได้ว่าเครื่องมือวัดทัศนคติหลายด้านมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ร้อยละปานกลาง เนื่องจากการจัดกลุ่มของรายการอาจไม่เหมาะสม วิธีการที่ดีคือ การจัดกลุ่มรายการของตัวชี้วัดใหม่ (สุชาติ, 2534) คำเนิการกับตัวชี้วัดทัศนคติดังนี้

1) การหาว่ารายการหนึ่งๆ สามารถอยู่ถึกับกลุ่มใด ดำเนินการโดยการหารายการที่มีเนื้อหาที่สัมพันธ์กันจากรายการทั้งหมด 60 รายการทำการจัดกลุ่มรายการใหม่ โดยดูที่เนื้อหาของรายการที่สัมพันธ์กันโดยมีกรอบเนื้อหาที่ชัดเจน กลุ่มรายการใหม่ที่รวมได้ คือ

ตัวชี้วัดใหม่ทัศนคติด้านการเป็นแหล่งอาหารและปัจจัยการดำรงชีพ ประกอบด้วย รายการที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กันจำนวน 16 รายการ คือ เป็นอาชีพที่สร้างอาหารเลี้ยงครอบครัว พี่น้องเพื่อนบ้านและเลี้ยงมนุษย์ทั่วโลก (att 101) เป็นอาชีพที่สร้างอาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัยและเครื่องนุ่งห่มได้ทุกอย่างที่ท่านต้องการ ได้ (att 102) ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อขายอย่างเดียวก็พอแล้ว ไม่ต้องทำอะไรไว้เพื่อกินเพื่อใช้ในครอบครัว (att 103) ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้กิน และนำบางส่วนไปขายเพื่อจะได้ซื้อสิ่งของที่จำเป็น (att 104) ไม่รู้สึกเหนื่อยในการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ให้พอกินพออยู่ไปวันๆ (att 105) การสร้างอาหารและปัจจัยดำรงชีพเป็นอาชีพที่น่าภูมิใจมากที่สุด (att 106) มีลูกหลานจะสอนให้ทำนาทำสวนเหมือนพ่อแม่ (att 107) ไม่มีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ก็อยู่ได้ (att 108) ผัก กุ้ง หอย บู่ ปลา มีในนาในไร่หากินได้ไม่ต้อง (att 109) ถ้ามีทุนและมีความรู้มากกว่านี้จะทำอาชีพอื่นดีกว่า (att 110) ขอมรับว่าที่ผลผลิตราคาต่ำ เพราะทำผลผลิตคุณภาพไม่ดีเอง (att 309) ถึงมีรายได้น้อยแต่มีค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันน้อย สามารถอยู่ได้อย่างสบาย (att 401) มีความรู้ที่สามารถปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ให้ได้ผล สามารถขายผลผลิตได้ ก็ไม่จำเป็นต้องออกไปขายแรงงาน (att 409) ทำให้

ได้แบ่งปันอาหารและปัจจัยดำรงชีพ ให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงในชีวิตประจำวัน เสมอ (att 501) คนหนุ่มคนสาวเด็วนี้ยังคงสนใจทำการเกษตร (att 509) และมีภรรยาที่ สามารถทำให้เกิดอันตรายได้ตลอดเวลา (att 601)

ตัวชีวิตใหม่ที่สนใจด้านกสิกรรมมีสุขภาพกายดี ประกอบด้วยรายการที่มีเนื้อหา สัมพันธ์กันจำนวน 14 รายการ คือ ทำให้สุขภาพแข็งแรงเพราะออกกำลังทำงานตลอดวัน (att 201) ทำให้ สุขภาพทรุดโทรมมากกว่าอาชีพอื่นทั้งหมด (att 202) ทำให้สุขภาพแข็งแรง เพราะมีเปิดไถ่ผักปลาที่ทำไว้กินเองมากมายตลอดทั้งปี (att 203) เพื่อให้ผักสวขขายได้ ไม่เคย คิดห่วงอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้ซื้ออื่น (att 204) ไม่ห่วงเรื่องอันตรายจากสารเคมีเคมีป้องกัน กำจัดศัตรูพืช เพราะร่างกายทนทานต่อการใช้สารเคมี (att 206) ทำงานเหน็ดเหนื่อยมากทั้งปี ไม่มี เวลาพักผ่อนทำให้สุขภาพทรุดโทรม (att 207) ทำงานเหน็ดเหนื่อยมากทั้งปี ไม่มีเวลาพักผ่อน ทำให้ สุขภาพทรุดโทรม (att 208) ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชจึงมีผลผลิต ได้กิน ได้ขาย (att 209) เป็นอาชีพที่สร้างอาหารเลี้ยงครอบครัว พี่น้องเพื่อนบ้านและเลี้ยงมนุษย์ทั้งโลก (att 101) เป็น อาชีพที่สร้างอาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และเครื่องนุ่งห่มได้ทุกอย่างที่ท่านต้องการ ได้ (att 102) เวลาที่มีภรรยาเช่นน้ำท่วมโรคแมลงระบาด ไม่ทุกข์ใจเพราะมีการเตรียมตัวป้องกันไว้แล้ว (att 304) จากการมีภรรยาเช่นน้ำท่วมฝนแล้งโรคแมลงระบาด ได้ผลผลิต น้อยต้องกู้หนี้ยืมสิน เตื่อคร้อนมาก (att 404) มีภรรยาที่สามารถทำให้เกิดอันตรายได้ ตลอดเวลา (att 601) การเกษตรบางประเภทเสี่ยงอันตรายกับสัตว์มีพิษเช่น งู (att 609)

ตัวชีวิตใหม่ที่สนใจด้านกสิกรรมมีสุขภาพจิตดี ประกอบด้วยรายการที่มีเนื้อหา สัมพันธ์กันจำนวน 15 รายการ คือ มีเวลาได้แลกเปลี่ยนความคิดและสิ่งของกับเพื่อนบ้าน (att 301) ได้ผลผลิตจากสวน ไร่ นา พอยู่พอกิน พอที่จะทำบุญแบ่งปันให้ญาติพี่น้อง (att 302) ผลผลิตมีหลายอย่าง เวลาผลผลิตราคาตกจึงไม่เดือดร้อนใจ สามารถเลือกขายผลผลิตที่ ราคาดีได้ (att 303) เวลาที่มีภรรยาเช่นน้ำท่วมโรคแมลงระบาด ไม่ทุกข์ใจเพราะมีการ เตรียมตัวป้องกันไว้แล้ว (att 304) ปัจจุบันความสามัคคี สงบสุขในชุมชนมีน้อย (att 305) สนุกสนานร่าเริงกับครอบครัวญาติมิตรและเพื่อนฝูงได้เสมอ (att 306) สามารถปรับตัวเรื่อง การทำงาน รักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว เพื่อนบ้านได้ (att 307) ขอมรับว่าที่ผลผลิต ราคาต่ำ เพราะทำผลผลิตคุณภาพไม่ดีเอง (att 308) พึ่งพาตนเองได้ทุกอย่าง ในสิ่งที่อยากมี อยากได้คืออยากให้เป็น (att 309) ธรรมชาติสอนให้รู้จักเพียงพอในสิ่งที่ได้รับ รู้จักรอ และ สามารถยับยั้งความอยากความต้องการได้ (att 310) การสร้างอาหารและปัจจัยดำรงชีพเป็น อาชีพที่น่าภูมิใจมากที่สุด (att 106) ถ้ามีทุนและมีความรู้มากกว่านี้จะทำอาชีพอื่นดีกว่า

(att 110) ต้องตากแดดตากฝนเป็นประจำทำให้เจ็บไข้ไม่สบายบ่อยๆ (att 210) มีความรู้ที่สามารถปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ให้ได้ผล สามารถขายผลผลิตได้ ก็ไม่จำเป็นต้องออกไปขายแรงงาน (att 409) มีความรู้ มีทุนทำอาชีพอื่นก็จะเลิกทำการเกษตร ไปนานแล้ว (att 410)

ตัววัดใหม่ทัศนคติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยรายการที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กันจำนวน 18 รายการ คือ ถึงมีรายได้น้อยแต่มีค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันน้อย สามารถอยู่ได้อย่างสบาย (att 401) ได้ผลผลิตมากพอสำหรับกินใช้ในครอบครัว และยังสามารถจำหน่ายมีรายได้สะสมได้โดยไม่ต้องกู้ยืมจากผู้อื่น (att 402) รายได้น้อยรายจ่ายมากทำให้เกิดการขาดทุนอยู่บ้าง แต่มีญาติพี่น้องเพื่อนฝูงให้หยิบยืมได้เสมอไม่ถึงกับเคียดแค้น (att 403) จากการมีภัยธรรมชาติเช่นน้ำท่วมฝนแล้งโรคแมลงระบาด ได้ผลผลิตน้อย ต้องกู้หนี้ยืมสินเคียดแค้นมาก (att 404) เวลาภัยธรรมชาติเช่นน้ำท่วมฝนแล้งโรคแมลงระบาด ไม่ทุกข์ใจเพราะมีการช่วยเหลือจากรัฐอย่างดีเป็นประจำ (att 405) ปัญหาผลผลิตน้อยและราคาค่าเกษตรตกต่ำแก้ไขไม่ได้ (att 406) การเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรช่วยให้มีทุนมาทำการผลิต สร้างรายได้ที่มั่นคงได้ (att 407) ขอมรับว่าที่ผลิตผลจากรไ่นาราคาต่ำ เพราะเกษตรกรเราทำคุณภาพผลผลิตไม่ดีเอง (att 408) มีความรู้สามารถปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ได้ผล สามารถขายผลผลิตได้ ก็ไม่จำเป็นต้องออกไปขายแรงงาน (att 409) มีความรู้ มีทุนทำอาชีพอื่นก็จะเลิกทำการเกษตร ไปนานแล้ว (att 410) มีลูกหลานจะสอนให้ทำนาทำสวนเหมือนพ่อแม่ (att 107) ได้ผลผลิตจากสวน ไร่ นา พอกินพอกิน พอที่จะทำบุญแบ่งปันให้ญาติพี่น้อง (att 302) เวลาภัยธรรมชาติเช่นน้ำท่วมฝนแล้งโรคแมลงระบาด ไม่ทุกข์ใจเพราะมีการเตรียมตัวป้องกันไว้แล้ว (att 304) ภาวะเศรษฐกิจที่ต้องต่อสู้แข่งขัน ทำให้ไม่มีการเกือตูกัน (att 507) การประกอบอาชีพเกษตรนับว่าเป็นอาชีพที่ปลอดภัยที่สุด (att 602) อันตรายจากการใช้สารเคมี สามารถป้องกันได้โดยไม่ใช้ฉีดพ่นกับพืชที่ปลูกไว้บริโภคเอง ส่วนที่จำหน่ายจะต้องใช้ให้มาก (att 604) สารสกัดจากธรรมชาติสามารถป้องกันการระบาดของโรคแมลงศัตรูพืช ปลอดภัย หาได้ง่าย ใช้สะดวก ราคาถูก (att 605) การไม่ใช่เครื่องจักรยนต์ทางการเกษตร สามารถสร้าง ผลผลิตได้พอกินแต่ได้ผลไม่พอใช้ (att 607)

ตัววัดใหม่ทัศนคติด้านความมั่นคงทางสังคม ประกอบด้วยรายการที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กันจำนวน 23 รายการ คือทำให้ได้แบ่งปันอาหารและปัจจัยดำรงชีพ ให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงในชีวิตประจำวันเสมอ (att 501) ได้ทำพิธีกรรมทางศาสนาร่วมญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงอย่างสม่ำเสมอ (att 502) ปัจจุบันคำสอนทางศาสนาทำให้คนในชุมชนหันหน้าเข้าหากันได้น้อย (att 503) ภาวะเศรษฐกิจที่ต้องต่อสู้แข่งขัน ทำให้ไม่มีการเกือตูกัน

(att 504) ภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ได้พบญาติพี่น้องเพื่อนฝูงน้อยเพราะต้องหาอาชีพเสริม (att 505) รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าจากการทำเกษตร (att 506) ภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน การมีอาชีพเกษตรกรรมทำให้สมาชิกในครอบครัวได้ใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสงบสุข (att 507) วัฒนธรรมชุมชน ประเพณีท้องถิ่น ทำให้ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงได้มาพบปะกัน (att 508) คนหนุ่มคนสาวเดี๋ยวนี้ยังคงสนใจทำการเกษตร (att 509) วัฒนธรรมประเพณีชุมชนสนุกสนานน่าสนใจกว่าวัฒนธรรมประเพณีในเมือง (att 510) การสร้างอาหารและปัจจัยดำรงชีพ เป็นอาชีพที่น่าภูมิใจมากที่สุด (att 106) เพื่อให้ผักสวยงามได้ ไม่เคยคิดห่วงอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้ซื้อกิน (att 204) ปัจจุบันความสามัคคี สงบสุขในชุมชนมีน้อย (att 305) สนุกสนานร่าเริงกับครอบครัวญาติมิตรและเพื่อนฝูงได้เสมอ (att 306) สามารถปรับตัวเรื่องการทำงาน รักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว เพื่อนบ้านได้ (att 307) ขอมรับว่าที่ผลผลิตราคาต่ำเพราะทำผลผลิตคุณภาพไม่ดีเอง (att 308) หึงพาดตนเองได้ทุกอย่างในสิ่งที่อยากมีอยากได้ อยากให้เป็น (att 309) ธรรมชาติสอนให้รู้จักเพียงพอในสิ่งที่ได้รับ รู้จักรอ และสามารถยับยั้งความอยากความต้องการได้ (att 310) ถึงมีรายได้น้อยแต่มีค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันน้อย สามารถอยู่ได้อย่างสบาย (att 401) ได้ผลผลิตมากพอสำหรับกินใช้ในครอบครัว และยังสามารถจำหน่ายมีรายได้สะสมได้โดยไม่จำเป็นต้องกู้ยืมจากผู้อื่น (att 402) รายได้น้อย รายจ่ายมากทำให้เกิดการขาดทุนทางการเงินบ้าง แต่มีญาติพี่น้องเพื่อนฝูงให้หยิบยืมได้เสมอไม่ถึงกับเดือดร้อน (att 403) จากการมีภัยธรรมชาติเช่นน้ำท่วมฝนแล้ง โรคแมลงระบาดได้ผลผลิตน้อย ต้องกู้หนี้ยืมสินเดือดร้อนมาก (att 404) มีความรู้ มีทุนทำอาชีพอื่นก็จะเลิกทำการเกษตร ไปนานแล้ว (att 410)

ตัวชี้วัดใหม่ทัศนคติด้านความเสี่ยงภัยในอาชีพเกษตรกรรม ประกอบด้วยรายการที่มี เนื้อหาสัมพันธ์กันจำนวน 15 รายการ คือ มีภัยธรรมชาติที่สามารถทำให้เกิดอันตรายได้ตลอดเวลา (att 601) การประกอบอาชีพเกษตรนับว่าเป็นอาชีพที่ปลอดภัยที่สุด (att 602) มีอันตรายจากการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค (att 603) อันตรายจากการใช้สารเคมี สามารถป้องกันได้โดยไม่ใช้ฉีดพ่นกับพืชที่ปลูกไว้บริโภคเอง ส่วนที่จำหน่ายจะต้องใช้ให้มาก (att 604) สารสกัดจากธรรมชาติสามารถป้องกันการระบาดของโรคแมลงศัตรูพืชปลอดภัยหาได้ง่ายใช้สะดวกราคาถูก (att 605) เครื่องจักรยนต์ทางการเกษตรมีอันตรายในการใช้จึงไม่ควรใช้ (att 606) การไม่ใช้เครื่องจักรยนต์ทางการเกษตร สามารถสร้างผลผลิตได้พอกินแต่ได้ผลไม่พอใช้ (att 607) อันตรายจากฟ้าผ่าฟ้าคะนองป้องกันได้ (att 608) การเกษตรบางประเภทเสี่ยงอันตรายกับสัตว์มีพิษเช่น งู (att 609) อาชีพเกษตรเสี่ยงอันตรายมากที่สุด (att 610) ทำให้สุขภาพทรุดโทรมมากกว่าอาชีพอื่นทั้งหมด (att 202) ไม่ห่วงเรื่อง

อันตรายจากสารเคมีเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เพราะร่างกายทนทานต่อการใช้สารเคมี (att 206) ทำงานเหนื่อยทั้งปี ไม่มีเวลาพักผ่อนทำให้สุขภาพทรุดโทรม (att 208) ภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน การมีอาชีพเกษตรกรรมต้องหาอาชีพเสริมทำให้ได้พบปะญาติพี่น้องเพื่อนฝูงน้อย (att 505) รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าจากการทำเกษตร (att 506)

2) **คัดรายการที่ไม่เหมาะสมออก** โดยพิจารณาจากค่าความสัมพันธ์ระหว่างรายการกับตัวชี้วัด รายการที่รวมกันได้จะแสดงค่าเป็นบวกแสดงว่าสัมพันธ์ไปในทางเดียวกัน หากค่าความสัมพันธ์เป็นลบแสดงว่าสัมพันธ์ไปในทางตรงข้าม ถ้ามีค่าความสัมพันธ์น้อยแสดงว่ารายการนี้สัมพันธ์กับตัวชี้วัดน้อย รายการนั้นควรจะถูกคัดออก และถ้าค่าเป็นลบแสดงว่ารายการนั้นสัมพันธ์ไปในทางตรงข้ามกับตัวชี้วัด ก็ควรคัดออกรายการเพื่อทำให้ค่าความเชื่อมั่นของตัวชี้วัดสูงขึ้น เช่น ตัวชี้วัดทัศนคติด้านการเป็นแหล่งอาหารและปัจจัยดำรงชีพ พบว่ารายการที่ไม่เหมาะสม คือ เวลามีภัยธรรมชาติเช่นน้ำท่วม ฝนแล้ง โรคแมลงระบาด ไม่ทุกข์ใจ เพราะมีการช่วยเหลือจากรัฐอย่างดีเป็นประจำ

3) **การปรับค่าความเชื่อมั่นของกลุ่มตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นใหม่** สืบเนื่องจากการคัดรายการออกทำได้ทั้งคัดรายการที่ไม่เหมาะสมทั้งหมดออกในครั้งเดียว และทยอยคัดออกทีละตัว หากคัดออกครั้งเดียวไม่เรียบร้อย เนื่องจากจะต้องพิจารณารายการซึ่งมีเนื้อหาร่วมกับตัวชี้วัดได้หลายตัว ดำเนินการจนหมดรายการที่จะสามารถรวมเป็นตัวชี้วัดได้ แนวทางที่จะต้องทำคือ ค่าความเชื่อมั่นของตัวชี้วัดใหม่อยู่ในระดับที่เหมาะสม แต่ละตัวชี้วัดต้องประกอบด้วยรายการที่ไม่ซ้ำกัน และมีความชัดเจนในด้านความหมายของกลุ่มรายการ (สุชาติ, 2534) กรณีรายการสามารถรวมกับตัวชี้วัดได้หลายตัว โดยมีความสำคัญในเชิงเนื้อหาต่อตัวชี้วัดไม่แตกต่างกัน ควรเลือกให้รายการนั้นรวมกับตัวชี้วัดที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นสูงกว่า เช่น รายการ มีลูกหลานจะสอนให้ทำนาทำสวนเหมือนพ่อแม่ att107 สามารถรวมกับตัวชี้วัดใหม่ทัศนคติด้านการเป็นแหล่งอาหารและปัจจัยการดำรงชีพ และรวมกับตัวชี้วัดใหม่ทัศนคติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การพิจารณาค่าความสัมพันธ์ระหว่างรายการกับตัวชี้วัด พบว่าการรวมกับกลุ่มตัวชี้วัดใหม่ทัศนคติด้านการเป็นแหล่งอาหารและปัจจัยการดำรงชีพ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างรายการกับกลุ่มตัวชี้วัดมีค่าเป็น -.2031 น้อยกว่าค่าความสัมพันธ์ระหว่างรายการกับตัวชี้วัดทัศนคติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจมีค่า -.0301 แสดงว่าตัวชี้วัด att107 น่าจะรวมกับกลุ่มตัวชี้วัดใหม่ทัศนคติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ดำเนินการจนได้ตัวชี้วัดครบทุกกลุ่ม จะได้ตัวชี้วัด คือ

ทัศนคติด้านการเป็นแหล่งอาหารและปัจจัยการดำรงชีพฯ ประกอบด้วย 7 รายการ กลุ่มตัวชี้วัดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7916

ทัศนคติการมีสุขภาพกายดี ประกอบด้วย 8 รายการ กลุ่มตัวชี้วัดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7779

การมีสุขภาพจิตดี ประกอบด้วย 5 รายการ กลุ่มตัวชี้วัดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8923

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 8 รายการ กลุ่มตัวชี้วัดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7691

ความมั่นคงทางสังคม ประกอบด้วย 8 รายการ กลุ่มตัวชี้วัดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8165

ความเสถียรในการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย 4 รายการ กลุ่มตัวชี้วัดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8189

จะได้ตัวชี้วัดของเครื่องมือชุดทดสอบที่มีความเชื่อมั่นที่สูง เหมาะสมที่นำไปเก็บข้อมูลได้

2.2.1.2 **ตัวชี้วัดความต้องการฝึกอบรม** การทดสอบความเชื่อมั่นของตัวชี้วัดความต้องการฝึกอบรมฯ มีรายวิชาการรวม 38 รายการ พบว่าตัวชี้วัดมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .9273 ทำให้มองว่าเป็นเรื่องเดียวกัน อาจเกิดจากจำนวนรายการของตัวชี้วัดที่มีมาก(สุชาติ, 2534 : 135) เพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมั่นได้ จึงทำการแจกแจงรายการให้มีขนาดเล็กลงและนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของกลุ่มตัวชี้วัดความต้องการฝึกอบรมฯ 6 สาขาวิชาคือ

สาขาสัตว ประกอบด้วยวิชาที่ต้องการฝึกอบรมคือ การเลี้ยงโค การเลี้ยงไก่ การเลี้ยง สุกร การเลี้ยงแพะแกะ การเลี้ยงเป็ด การเลี้ยงนกกระทา การสุขภาพสัตว์ การให้อาหารสัตว์ และโรคสัตว์เลี้ยง มีค่าความเชื่อมั่นของกลุ่มตัวชี้วัด .5257

สาขาพืช ประกอบด้วยวิชาที่ต้องการฝึกอบรมคือ การทำนา การทำสวนยาง การทำสวนผัก การทำสวนกาแฟ การทำสวนปาล์ม การขยายพันธุ์พืช ดินและปุ๋ย การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การทำไร่นาสวนผสม การเพาะเห็ดชนิดต่างๆ การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การทำสวนผลไม้ การทำสวนทุเรียน การทำสวนลองกอง และการทำสวนส้มโอ มีค่าความเชื่อมั่นของกลุ่มตัวชี้วัด .8602

สาขาประมง ประกอบด้วยวิชาที่ต้องการฝึกอบรมคือ การเตรียมบ่อเลี้ยงปลา วิธีเลี้ยงปลา การเพาะขยายพันธุ์ปลา โรคศัตรูปลาและการป้องกันกำจัด การเลี้ยงกบ และการเลี้ยงตะพาบน้ำ มีค่าความเชื่อมั่นของกลุ่มตัวชี้วัด .8807

สาขาช่างเกษตร ประกอบด้วยวิชาที่ต้องการฝึกอบรมคือ เครื่องทุ่นแรงฟาร์ม และการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องยนต์ขนาดเล็ก มีค่าความเชื่อมั่นของกลุ่มตัวชี้วัด .7019

สาขาอุตสาหกรรมเกษตร ประกอบด้วยวิชาที่ต้องการฝึกอบรมคือ การแปรรูปผัก การแปรรูปผลไม้ การแปรรูปสัตว์ และการแปรรูปสัตว์น้ำ มีค่าความเชื่อมั่นของกลุ่มตัวชี้วัด .9034

สาขาธุรกิจเกษตร ประกอบด้วยวิชาที่ต้องการฝึกอบรมคือ สหกรณ์การเกษตร และการตลาดผลิตภัณฑ์เกษตร มีค่าความเชื่อมั่นของกลุ่มตัวชี้วัด .9402

เห็นได้ว่าเครื่องมือวัดความต้องการฝึกอบรมฯ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นที่จะนำไปใช้ได้

2.3 ความเชื่อมั่นของตัวชี้วัดที่เก็บจากตัวอย่างจริง

ตัวชี้วัดที่ได้รับการพัฒนาได้ถูกนำไปใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลจากแรงงานคืนถิ่นจำนวน 161 คน ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นมีดังนี้

2.3.1 ตัวชี้วัดทัศนคติต่ออาชีพเกษตร พบว่าตัวชี้วัดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .5816 ต่ำลงเมื่อเทียบกับค่าความเชื่อมั่นจากการทดสอบครั้งแรก ผลการวิเคราะห์ทัศนคติแต่ละด้านคือ

ทัศนคติด้านการเป็นแหล่งอาหารและปัจจัยดำรงชีพ ประกอบด้วย 7 รายการ ตัวชี้วัดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .6064 ซึ่งน้อยกว่าค่าความเชื่อมั่นของการทดสอบ ดังแสดงในตาราง ค.1

ตาราง ค.1 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวชี้วัดทัศนคติด้านการเป็นแหล่งผลิตอาหารและปัจจัยดำรงชีพของมนุษย์

ทัศนคติ								n = 161
	1	2	3	4	5	6	7	ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับตัวชี้วัด
ด้านการเป็นแหล่งผลิตอาหารและมนุษย์ทั้งโลก								
เป็นอาชีพที่สร้างอาหารเลี้ยงครอบครัว	1.0000							.1720
ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้กิน และนำบางส่วนไปขายเพื่อซื้อสิ่งของที่จำเป็น	.2344**	1.0000						.4605

ตาราง ก.1 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวชี้วัดทัศนคติ
ด้านการเป็นแหล่งผลิตอาหารและปัจจัยดำรงชีพของมนุษย์ (ต่อ)

ทัศนคติ								n = 161
	1	2	3	4	5	6	7	ความสัมพันธ์ ระหว่างข้อความ กับตัวชี้วัด
ไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อยในการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์	-.0400	.2103**	1.0000					.3650
ให้พอกินพอกู้								
การสร้างอาหารและปัจจัยดำรงชีพ เป็นอาชีพที่น่าภูมิใจมากที่สุด	.1834*	.4794**	.3899**	1.0000				.5150
ผัก กุ้ง หอย ปู ปลา มีในนาในไร่ หากินได้ไม่ต้องซื้อ	.0204	.2905**	.2134**	.2304**	1.0000			.2239
มีความรู้ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ได้ผลขายผล ผลิตได้ ก็ไม่ต้องออกไปขายแรงงาน	.1208	.2189**	.0986	.1426	.0465	1.0000		.2268
ทำให้ได้แบ่งปันอาหารและปัจจัยดำรง ชีพ ให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงในบริเวณประจำวันเสมอ	.1102	.1393	.4335**	.2643**	.0738	.1825*	1.0000	.3562
	อัลฟา = .6064				อัลฟามาตรฐาน = .6197			

* สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ค่าอัลฟาจาก 20 ตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบแบบสอบถามเท่ากับ .7916

ทัศนคติการมีสุขภาพกายดี ประกอบด้วย 7 รายการ ตัวชี้วัดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .5785 ซึ่งน้อยกว่าค่าความเชื่อมั่นของการทดสอบ ดังแสดงในตาราง ก. 2

ตาราง ก. 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และความสัมพันธ์ระหว่างรายการกับตัวชี้วัดทัศนคติ
ด้าน การมีสุขภาพกายดี

ทัศนคติ								n = 161
	1	2	3	4	5	6	7	ความสัมพันธ์ระหว่าง รายการกับตัวชี้วัด
ทำให้สุขภาพแข็งแรงเพราะออกกำลังกาย	1.0000							.4724
ทำให้สุขภาพทรุดโทรมกว่าอาชีพอื่นทั้งหมด	.1596*	1.0000						.2627
สุขภาพแข็งแรงเพราะมีเงินได้ค้ำปกปลาที่ทำไว้กิน	.3531**	.1091	1.0000					.2977
ไม่คอยห่วงอันตรายจากสารเคมี เพราะทนทาน	.2521**	.2372**	.0364	1.0000				.3261
ทำงานเหนื่อยทั้งปี ไม่มีพักก่อนทำให้ทรุดโทรม	.1928*	.2721**	.1264	.2726**	1.0000			.2795

ตาราง ก. 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และความสัมพันธ์ระหว่างรายการกับตัวชี้วัดทัศนคติด้าน การมีสุขภาพกายดี (ต่อ)

ทัศนคติ ด้านการมีสุขภาพกายดี								n = 161
	1	2	3	4	5	6	7	ความสัมพันธ์ระหว่าง รายการกับตัวชี้วัด
อยู่ในนาไร่ที่อากาศดี ทำให้ร่างกายแข็งแรง	.3296**	-.0039	.2052**	.2190**	.0419	1.0000		.2784
มีกิจกรรมชาติที่ทำให้เกิดอันตรายได้ตลอดเวลา	.2186**	.0697	.1649*	.0302	-.0157	.1366	1.0000	.1445
อัลฟ่า = .5785						อัลฟ่ามาตรฐาน = .5755		

ค่าอัลฟ่าจาก 20 ตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบแบบสอบถามเท่ากับ .7779

การมีสุขภาพจิตดี ประกอบด้วย 5 รายการ ตัวชี้วัดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .6172 ซึ่งน้อยกว่าค่าความเชื่อมั่นของการทดสอบ ดังแสดงในตาราง ก. 3

ตาราง ก. 3 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวชี้วัดทัศนคติด้านการมีสุขภาพจิตดี

ทัศนคติ ด้านการมีสุขภาพจิตดี						n = 161
	1	2	3	4	5	ข้อความกับตัวชี้วัด
มีเวลาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสิ่งของ กับเพื่อนบ้าน	1.0000					.4484
ผลผลิตมีหลายอย่าง เวลาปราศตก สามารถเลือกขายที่ราคาดีได้	.1062	1.0000				.1806
ทุกสถานาร่าเริงกับครอบครัวญาติมิตร และเพื่อนฝูงได้เสมอ	.4324**	.1069	1.0000			.4560
ปรับตัวเรื่องการทำงาน รักษาความ สัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้	.4096**	.1619*		1.0000		.4938
ธรรมชาติ สอนให้รู้จักเพียงพอในสิ่งที่ ได้รับ สามารถยับยั้งความต้องการได้	.2225**	.1308	.4171**	.2719**	1.0000	.3124
อัลฟ่า = .6172						อัลฟ่ามาตรฐาน = .6228

ค่าอัลฟ่าจาก 20 ตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบแบบสอบถามเท่ากับ .8923

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 8 รายการ ตัวชี้วัดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .5046 ซึ่งน้อยกว่าค่าความเชื่อมั่นของการทดสอบ ดังแสดงในตาราง ก. 4

ตาราง 5 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวชี้วัดทัศนคติ
ด้าน ความมั่นคงทางสังคม (ต่อ)

n = 161

ทัศนคติ	ความสัมพันธ์ระหว่าง								
ด้านความมั่นคงทางสังคม	1	2	3	4	5	6	7	8	ข้อความกับตัวชี้วัด
มีความรู้ มีทุนทำอาชีพอื่นก็จะเลิกทำ	.1884*	.1305	1.0000						.2463
การเกษตร									
พึ่งพาตนเองได้ทุกอย่าง ในสิ่งที่อยากมี	.1946*	.0047	.1465	1.0000					.2457
อยากได้									
ได้พบญาติพี่น้องเพื่อนฝูงน้อย ต้องหา	.0830	.0198	.1391	.2245**	1.0000				.3486
อาชีพเสริม									
ปัจจุบันความสามัคคีสงบสุขในชุมชน	.1941*	.2851**	.0338	.0740	.2160**	1.0000			.3851
มีน้อย									
เศรษฐกิจที่ต้องต่อสู้แข่งขันทำให้ไม่มี	.0583	-.1263	.2158**	.1434	.4033	-.0076	1.0000		.1825
การเกื้อกูลกัน									
วัฒนธรรมชุมชนผูกพันกันทั่วสนใจ	.1383	.2281**	.0012	.0664	.1580*	.5429**	-.0583	1.0000	.2978
ว่าวัฒนธรรมประเพณีในเมื่อ									
	อัลฟา = .5531				อัลฟามาตรฐาน = .5532				

ค่าอัลฟาจาก 20 ตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบแบบสอบถามเท่ากับ .8165

ความสัมพันธ์ในการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย 4 รายการ ตัวชี้วัดมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .6207 ซึ่งน้อยกว่าค่าความเชื่อมั่นของการทดสอบ ดังแสดงในตาราง ก. 6

ตาราง ก. 6 ความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดทัศนคติด้านความเกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพ

n = 161

ทัศนคติด้าน	ความสัมพันธ์ระหว่าง				
ความเกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพ	1	2	3	4	ข้อความกับตัวชี้วัด
เป็นอาชีพที่ปลอดภัยที่สุด	1.0000				1720
อันตรายจากการใช้สารเคมี ป้องกันได้โดย	.0098	1.0000			.4446
การไม่ฉีดพ่น					
เครื่องจักรยนต์ทางการเกษตรมีอันตรายใน	.0942	.5996**	1.0000		.5275
การใช้จึงไม่ควรใช้					
เป็นอาชีพที่เสี่ยงอันตรายมากที่สุด	.3054**	.3444**	.3769**	1.0000	.4873
	อัลฟา = .6207			อัลฟามาตรฐาน = .6185	

ค่าอัลฟาจาก 20 ตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบแบบสอบถามเท่ากับ .8189

ตาราง ก. 8 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวชี้วัดความ
ต้องการฝึกอบรมฯ สาขาพืช (ต่อ)

n = 161

วิชาสาขาพืช ที่ต้องการฝึกอบรม	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	ความสัมพันธ์ ระหว่างข้อความ กับตัวชี้วัด
การทำสวนกาแฟ	.2636**	.4173**	.3472**	1.0000												.5519
การทำสวนปาล์ม	.2553**	.5096**	.4379**	.6722**	1.0000											.6395
การขยายพันธุ์พืช	.5107**	.6522**	.5777**	.4849**	.5481**	1.0000										.8109
ดินและปุ๋ย	.5070**	.7147**	.7206**	.4743**	.6001**	.7494**	1.0000									.8540
การป้องกันกำจัดศัตรูพืช	.5133**	.7189**	.6774**	.4214**	.5395**	.7876**	.8096**	1.0000								.8633
การทำไร่นาสวนผสม	.4531**	.6548**	.6842**	.4192**	.5150**	.6438**	.7478**	.7430**	1.0000							.7944
การเพาะเห็ดชนิดต่างๆ	.2614**	.3967**	.3712**	.2854**	.3261**	.3204**	.4434**	.4231**	.3811*	1.0000						.4481
การทำเกษตรผสมผสานใหม่	.4648**	.6785**	.6826**	.4527**	.5336**	.7584**	.8001**	.8093**	.7509**	.4324**	1.0000					.8550
การทำสวนผลไม้	.4312**	.6240**	.6279**	.5764**	.5390**	.7353**	.7051**	.7509**	.6461**	.3637**	.7553**	1.0000				.8375
การทำสวนทุเรียน	.4465**	.6563**	.5834**	.4817**	.5731**	.7165**	.6870**	.7152**	.7351**	.3172**	.7279**	.7941**	1.0000			.8285
การทำสวนดอกกอง	.4728**	.6369**	.6341**	.4884**	.5702**	.6950**	.6450**	.7203**	.6454**	.3721**	.7212**	.8144**	.7769**	1.0000		.8256
การทำสวนส้มโอ	.4508**	.5331**	.5021**	.3156**	.3443**	.5063**	.5332**	.5805**	.5115**	.2854**	.5551**	.6138**	.6651**	.6727**	1.0000	.6512
	อัลฟ่า = .9532										อัลฟ่ามาตรฐาน = .9517					

ค่าอัลฟ่าจาก 20 ตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบแบบสอบถามเท่ากับ .8602

ความต้องการฝึกอบรมสาขาประมง ประกอบด้วย 6 รายการ มีค่าความเชื่อมั่น
ของกลุ่มตัวชี้วัดสูงถึง .9101 ดังแสดงในตาราง ก. 9

ตาราง ก. 9 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวชี้วัดความ
ต้องการฝึกอบรมฯ สาขาประมง

n = 161

วิชาสาขาประมง ที่ต้องการฝึกอบรม	1	2	3	4	5	6	ความสัมพันธ์ระหว่างข้อ ความกับตัวชี้วัด
โรคศัตรูปลาและการป้องกัน	1.0000						.8651
การขยายพันธุ์ปลา	.8162**	1.0000					.8266
วิธีการเลี้ยงปลา	.8820**	.8224**	1.0000				.8913
การเตรียมบ่อเลี้ยงปลา	.8313**	.8083**	.8868**	1.0000			.8601
การเลี้ยงกบ	.4465**	.4449**	.4712**	.4501**	1.0000		.5381
การเลี้ยงตะพาบน้ำ	.4534**	.4131**	.4570**	.4339**	.6126**	1.0000	.5329
	อัลฟ่า = .9101					อัลฟ่ามาตรฐาน = .9056	

ค่าอัลฟ่าจาก 20 ตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบแบบสอบถามเท่ากับ .8807

ความต้องการฝึกอบรมสาขาช่างเกษตร ประกอบด้วย 2 รายการ มีค่าความเชื่อมั่นของกลุ่มตัวชี้วัด .9057 ดังแสดงในตาราง ค. 10

ตาราง ค. 10 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวชี้วัดความต้องการฝึกอบรมฯ สาขาช่างเกษตร

วิชาสาขาช่างเกษตร ที่ต้องการฝึกอบรม			n = 161
	1	2	ความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อความกับตัวชี้วัด
เครื่องทุ่นแรงฟาร์ม	1.0000		.8276
การซ่อมเครื่องยนต์ขนาดเล็ก	.8276**	1.0000	.8276
อัลฟ่า = .9057		อัลฟ่ามาตรฐาน = .9057	

ค่าอัลฟ่าจาก 20 ตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบแบบสอบถามเท่ากับ .7019

ความต้องการฝึกอบรมสาขาอุตสาหกรรมเกษตร ประกอบด้วย 4 รายการ มีค่าความเชื่อมั่นของกลุ่มตัวชี้วัด .8991 ดังแสดงในตาราง ค. 11

ตาราง ค. 11 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวชี้วัดความต้องการ ฝึกอบรมฯ สาขาอุตสาหกรรมเกษตร

วิชาสาขาอุตสาหกรรมฯ ที่ต้องการฝึกอบรม					n = 161
	1	2	3	4	ความสัมพันธ์ ระหว่างข้อความกับ ตัวชี้วัด
การแปรรูปผลไม้	1.0000				.7100
การแปรรูปผัก	.7006**	1.0000			.8337
การแปรรูปสัตว์	.6301**	.8192**	1.0000		.8556
การแปรรูปสัตว์น้ำ	.6239**	.7153**	.8418**	1.0000	.7967
อัลฟ่า = .8991		อัลฟ่ามาตรฐาน = .9121			

ค่าอัลฟ่าจาก 20 ตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบแบบสอบถามเท่ากับ .9034

ความต้องการฝึกอบรมสาขาธุรกิจเกษตร ประกอบด้วย 2 รายการ มีค่าความเชื่อมั่นของกลุ่มตัวชี้วัดสูงถึง .7435 ดังแสดงในตาราง ค. 12

ตาราง ค. 12 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวชี้วัดความต้องการฝึกอบรมฯ สาขาธุรกิจเกษตร

วิชาสาขาธุรกิจเกษตร ที่ต้องการฝึกอบรม			n = 161
	1	2	ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับตัวชี้วัด
สหกรณ์การเกษตร	1.0000		.5918
การตลาดผลผลิตเกษตร	.5918**	1.0000	.5918
อัลฟ่า = .7435	อัลฟ่ามาตรฐาน = .7436		

ค่าอัลฟ่าจาก 20 ตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบแบบสอบถามเท่ากับ .9402

สรุป ค่าความเชื่อมั่นของความต้องการฝึกอบรมมีค่า .9725 ถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง โดยมีค่าสูงขึ้นเมื่อเทียบกับค่าความเชื่อมั่นของความต้องการฝึกอบรมฯ จากชุดทดสอบ เนื่องจากจำนวนตัวอย่างเพิ่มขึ้น มีช่วงอายุ การศึกษา ตำบลที่อยู่ กว้างขึ้น มีความต้องการฝึกอบรมที่หลากหลายขึ้น ตัวชี้วัดมีความเชื่อมั่นสูง แสดงว่าการสัมภาษณ์ความต้องการฝึกอบรม ให้ผลการวัดที่สม่ำเสมอ ส่วนทัศนคติต่ออาชีพเกษตร จากตัวอย่าง 161 ราย มีค่าความเชื่อมั่น .5816 ถือว่าพอใช้ได้ แต่มีค่าน้อยกว่าค่าความเชื่อมั่นของทัศนคติจากชุดทดสอบ เนื่องจากการเก็บข้อมูลทัศนคติด้วยการสัมภาษณ์มีข้อคำถามมากและใช้เวลานาน ข้อมูลที่ได้อาจคลาดเคลื่อนไปบ้าง

ภาคผนวก ง

การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น

การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นเป็นวิธีการทางสถิติที่ผู้วิจัยนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ ค่าสถิติการพยากรณ์ ซึ่งเป็นการนอกเหนือจากที่กำหนดในโครงร่างวิทยานิพนธ์ เพื่อศึกษาแนวโน้มของความต้องการฝึกอบรม ที่เป็นผลจากปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยา ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่

ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย(b - Beta) เป็นค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับหน่วยการวัดให้เป็นมาตรฐานแล้ว แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามตัวที่เกิดจากแปรอิสระว่าเป็นสัดส่วนเท่าใด

T-test เป็นสถิติที่ใช้ทดสอบแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย เป็นการทดสอบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามจริงหรือไม่

ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) หรือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ แสดงถึงคุณสมบัติความแปรปรวนของตัวแปรที่ศึกษาว่าสามารถอธิบายได้ด้วยสมการถดถอย ถ้าค่าน้อยจะบ่งชี้ว่าสมการอธิบายข้อมูลหรือตัวแปรที่ศึกษานั้นไม่ได้ ค่า " R^2 " x 100 จะแสดงร้อยละที่ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้(ชัยสิทธิ์, 2537 : 153-161)

F-test เป็นสถิติที่ใช้ทดสอบที่ใช้ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ โดยใช้ระดับการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ .01(**) และ .05(*) เช่นเดียวกับ T-test

p-value แสดงถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (ธวัชชัย , 2542 : 505-527)

ผลการวิเคราะห์ตามความต้องการฝึกอบรมรวมทุกสาขา และความต้องการฝึกอบรมสาขาต่างๆ ทั้ง 6 สาขา ปรากฏดังนี้

พบว่ารายได้สุทธิภาคเกษตร ขนาดที่ดินถือครอง และทัศนคติต่ออาชีพเกษตรสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมรวมทุกสาขาได้ โดยมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมในทางบวก พบว่าแรงงานระหว่างการศึกษาสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมได้ด้วย โดยมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมในทางลบ ดังแสดงในตาราง ง. 1

ตาราง ง.1 ค่าสถิติการพยากรณ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรกรรมทุกสาขา

n = 161					
ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอย (b)	T-test	ค่าสัมประสิทธิ์การ พยากรณ์ (R ²)	F-test	p-value
รายได้สุทธิ	.269	3.523**	.072	12.413**	.001
รายได้สุทธิภาคเกษตร	.243	3.159**	.059	9.980**	.002
รายได้นอกภาคเกษตร	.051	.649	.003	.421	.517
ขนาดที่ดินถือครอง	.176	2.253*	.031	5.078*	.015
แรงงาน ในครอบครัว	-.110	-1.398	.012	1.954	.164
แรงงานระหว่างการศึกษา	-.194	-2.491*	.038	6.208*	.014
ระยะทางจากบ้าน ไปพื้นที่ทำเกษตร	-.138	-1.759	.019	3.098	.081
ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร	.086	1.086	.007	1.178	.297
ทัศนคติต่ออาชีพเกษตร	.215	2.777**	.046	7.711**	.006

* สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ทัศนคติต่ออาชีพเกษตร ระยะทางจากที่พัก ไปพื้นที่ทำการเกษตรสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมสาขาสัตว์ได้ โดยทัศนคติต่ออาชีพเกษตรมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึก อบรมในทางบวก และระยะทางจากที่พัก ไปพื้นที่ทำการเกษตรมีความสัมพันธ์ในทางลบ พบว่าแรงงานระหว่างการศึกษาสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมสาขาสัตว์ได้ด้วย โดยมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมในทางลบ ดังแสดงในตาราง ง.2

ตาราง ง.2 ค่าสถิติการพยากรณ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรกรรมสาขาสัตว์

n = 161					
ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอย(b)	T-test	ค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์(R ²)	F-test	p-value
รายได้สุทธิ	.179	2.299*	.032	5.281*	.023
รายได้สุทธิภาคเกษตร	.152	1.944	.023	3.777	.054
รายได้นอกภาคเกษตร	.060	.752	.004	.565	.453

ตาราง ง.2 ค่าสถิติการพยากรณ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรรวมสาขาสัตว์ (ต่อ)

n = 161

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอย(b)	T-test	ค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์(R ²)	F-test	p-value
ขนาดที่ดินถือครอง	.085	1.079	.007	1.163	.282
แรงงานในครอบครัว	-.126	-1.608	.016	2.585	.110
แรงงานระหว่างการศึกษา	-.157	-2.204*	.025	4.015*	.047
ระยะทางจากบ้านไปพื้นที่ทำเกษตร	-.178	-2.286*	.032	5.225*	.024
ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร	.019	.236	.000	.056	.814
ทัศนคติต่ออาชีพเกษตร	.201	2.593**	.041	6.725**	.010

รายได้สุทธิภาคเกษตร ขนาดที่ดินถือครอง และทัศนคติต่ออาชีพเกษตร สามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมสาขาพืชได้ โดยมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมในทางบวกเช่นเดียวกับความต้องการฝึกอบรมรวมทุกสาขา พบว่าแรงงานระหว่างการศึกษาสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมสาขาพืชได้ด้วย โดยมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมในทางลบ ดังแสดงในตาราง ง. 3

ตาราง ง.3 ค่าสถิติการพยากรณ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรรวมสาขาพืช

n = 161

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอย (b)	T-test	ค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R ²)	F-test	p-value
รายได้สุทธิ	.298	3.939**	.089	15.515**	.000
รายได้สุทธิภาคเกษตร	.283	3.724**	.080	13.867**	.000
รายได้นอกภาคเกษตร	.020	.257	.000	.066	.798
ขนาดที่ดินถือครอง	.178	2.278*	.032	5.191*	.024
แรงงานในครอบครัว	-.117	-1.480	.014	2.190	.141
แรงงานระหว่างการศึกษา	.191	-2.457*	.037	6.037*	.015
ระยะทางจากบ้านไปพื้นที่ทำเกษตร	-.108	-1.367	.012	1.869	.174

ตาราง ง. 3 ค่าสถิติการพยากรณ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรรวมสาขาพืช (ต่อ)

n = 161					
ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอย (b)	T-test	ค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R ²)	F-test	p-value
ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร	.089	1.130	.008	1.277	.260
ทัศนคติต่ออาชีพเกษตร	.208	2.679**	.043	7.176**	.008

ไม่พบว่ามีปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยาที่ตั้งใจศึกษาใดสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมสาขาประมงได้ แต่พบว่าแรงงานที่อยู่ระหว่างการศึกษามีความสามารถพยากรณ์ได้ โดยมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมในทางลบ ดังแสดงในตาราง ง. 4

ตาราง ง. 4 ค่าสถิติการพยากรณ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรรวมสาขาประมง

n = 161					
ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอย (b)	T-test	ค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R ²)	F-test	p-value
รายได้สุทธิ	.131	1.167	.017	2.788	.097
รายได้สุทธิภาคเกษตร	-.082	-.036	.007	1.072	.302
รายได้นอกภาคเกษตร	.121	1.541	.015	2.375	.129
ขนาดที่ดินถือครอง	.112	1.426	.013	2.003	.158
แรงงานในครอบครัว	-.009	-.117	.000	.014	.907
แรงงานระหว่างการศึกษา	-.166	-2.119*	.027	4.492*	.036
ระยะทางจากบ้านไปพื้นที่ทำเกษตร	-.139	-1.766	.019	3.118	.079
ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร	.053	.670	.003	.449	.504
ทัศนคติต่ออาชีพเกษตร	.100	1.269	.001	1.612	.206

รายได้สุทธิภาคเกษตร ขนาดที่ดินถือครอง ทัศนคติต่ออาชีพเกษตร และระยะทางจากที่พักไปยังพื้นที่ทำการเกษตรสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมสาขาช่างเกษตรได้ โดยมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมสาขาช่างเกษตรในทางบวกเช่นเดียวกับความต้องการฝึกอบรมสาขาพืช และระยะทางจากที่พักไปยังพื้นที่ทำการเกษตรมีความ

สัมพันธ์ในทางลบ พบว่าแรงงานระหว่างการศึกษาสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมสาขาช่างเกษตรได้ด้วย โดยมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมในทางลบ ดังแสดงในตาราง ง. 5

ตาราง ง. 5 ค่าสถิติการพยากรณ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรรวมสาขาช่างเกษตร

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอย (b)	T-test	n = 161		
			ค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R ²)	F-test	p-value
รายได้สุทธิ	.258	3.367**	.067	11.336**	.001
รายได้สุทธิภาคเกษตร	.283	3.724**	.080	13.872**	.000
รายได้นอกภาคเกษตร	-.083	-1.645	.007	1.093	.298
ขนาดที่ดินถือครอง	.266	3.479**	.071	12.101**	.001
แรงงานในครอบครัว	-.062	-.780	.004	.609	.412
แรงงานระหว่างการศึกษา	-.166	-2.119*	.027	4.492*	.036
ระยะทางจากบ้านไปพื้นที่ทำเกษตร	-.157	-2.003*	.025	4.013*	.047
ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร	.124	1.578	.015	2.491	.116
ทัศนคติต่ออาชีพเกษตร	.172	2.204*	.030	4.856*	.029

รายได้สุทธิภาคเกษตร ขนาดที่ดินถือครอง แรงงานในครอบครัว ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร และทัศนคติต่ออาชีพเกษตรสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมสาขา อุตสาหกรรมเกษตรได้ โดยมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมในทางบวก แรงงานในครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางลบ พบว่าแรงงานระหว่างการศึกษาสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมสาขาอุตสาหกรรมเกษตรได้ด้วย โดยมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมในทางลบ ดังแสดงในตาราง ง. 6

ตาราง ง. 6 ค่าสถิติการพยากรณ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยากับความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรรวมสาขาอุตสาหกรรม

n = 161

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอย (b)	T-test	ค่าสัมประสิทธิ์การ พยากรณ์ (R ²)	F-test	p-value
รายได้สุทธิ	.248	3.225**	.061	10.403**	.002
รายได้สุทธิภาคเกษตร	.234	3.030**	.055	9.182**	.003
รายได้นอกภาคเกษตร	.031	.271	.000	.073	.787
ขนาดที่ดินถือครอง	.211	2.723*	.045	7.415*	.007
แรงงานในครอบครัว	-.159	-2.029*	.025	4.117*	.044
แรงงานระหว่างการศึกษา	-.166	-2.129*	.028	4.533*	.035
ระยะทางจากบ้านไปพื้นที่ทำเกษตร	-.057	-.723	.003	.523	.471
ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร	.167	2.139*	.028	4.575*	.034
ทัศนคติต่ออาชีพเกษตร	.251	3.266**	.063	10.664**	.001

ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมสาขาธุรกิจเกษตรได้ คือ รายได้สุทธิภาคเกษตร และขนาดของที่ดินถือครอง โดยมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมในทางบวก พบว่าแรงงานระหว่างการศึกษาสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมสาขาธุรกิจเกษตรได้ด้วย โดยมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมในทางลบ ดังแสดงในตาราง ง. 7

ตาราง ง. 7 ค่าสถิติการพยากรณ์ของความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรรวมสาขาธุรกิจเกษตรกับปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยา

n = 161

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอย (b)	T-test	ค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R ²)	F-test	p-value
รายได้สุทธิ	.300	3.966**	.090	15.729**	.000
รายได้สุทธิภาคเกษตร	.247	3.210**	.061	10.302**	.002
รายได้นอกภาคเกษตร	.121	1.537	.015	2.362	.126
ขนาดที่ดินถือครอง	.179	2.297*	.032	5.277*	.023
แรงงานในครอบครัว	-.078	-.991	.006	.983	.323
แรงงานระหว่างการศึกษา	-.162	-2.065*	.026	4.264*	.041
ระยะทางจากบ้านไปพื้นที่ทำเกษตร	.040	-.506	.002	.256	.613

ตาราง ง. 7 ค่าสถิติการพยากรณ์ของความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรรวมสาขาธุรกิจเกษตร
กับปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยา (ต่อ)

n = 161

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอย (b)	T-test	ค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R ²)	F-test	p-value
ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตร	.060	.759	.004	.575	.449
ทัศนคติต่ออาชีพเกษตร	.129	1.644	.017	2.704	.102

จากตารางทั้งหมดจะพบว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา
แต่ละปัจจัยสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมสาขาต่างๆ ได้แตกต่างกัน คือ

รายได้สุทธินอกภาคเกษตรและขนาดของที่ดินถือครองสามารถพยากรณ์ความ
ต้องการฝึกอบรมสาขาพืช ช่างเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร ธุรกิจเกษตรได้

ระยะทางจากที่พัก ไปพื้นที่ทำการเกษตรสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรม
สาขาสัตว์และสาขาอุตสาหกรรมเกษตรได้

ประสบการณ์ทำงานนอกภาคเกษตรสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรม
สาขาอุตสาหกรรมเกษตรได้

ทัศนคติต่ออาชีพเกษตรสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมสาขาสัตว์
พืช ช่างเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตรได้ ในขณะที่รายได้นอกภาคเกษตรและแรงงานใน
ครอบครัว ไม่สามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมสาขาใดๆ ได้ แต่พบว่าแรงงานระหว่าง
การศึกษาสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมได้ทุกสาขา โดยมีความสัมพันธ์กับความ
ต้องการฝึกอบรมในทางลบ

สรุป โดยภาพรวมของความต้องการฝึกอบรม ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและ
ปัจจัยทางจิตวิทยา คือ รายได้ภาคเกษตร ขนาดที่ดินถือครอง และทัศนคติต่ออาชีพเกษตร
สามารถพยากรณ์ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรได้ โดยสามารถพยากรณ์ความต้องการฝึก
อบรมสาขาสัตว์ พืช ช่างเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร และธุรกิจเกษตร นั่นคือ แรงงานกึ่ง
ถิ่นที่มีรายได้ภาคเกษตรจากที่ดินถือครองมาก และตระหนักในอาชีพเกษตร แน่วแน่มจะมี
ความต้องการฝึกอบรมมาก

ภาคผนวก จ

หมู่บ้านที่เป็นภูมิสำเนาของแรงงานคืนถิ่น

จากการสัมภาษณ์แรงงานคืนถิ่นพบว่ากระจายอยู่ในตำบลและหมู่บ้านต่างๆ ดังนี้

ตาราง จ.1 หมู่บ้านที่เป็นภูมิสำเนาของแรงงานคืนถิ่น

n = 161

ตำบล	หมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนแรงงาน คืนถิ่น(คน)	ร้อยละ
1. กำแพงเพชร	ม่วงใหญ่ โคกรักษ์	2	4	2.48
	โคกยาง ปลายหาร	5	6	3.73
2. ทำชะมวง	ลานควาย	1	11	6.83
	ทำชะมวง	2	5	3.11
	ควนสะอาด	3	4	2.48
	คลองยางแดง	4	5	3.11
	ห้วยบอน หุ่งเสม็ด	5	2	1.24
	เนินนิมิตร บ่อแดง	6	4	2.48
	นิคม	7	1	0.62
	ท่าปราง	8	6	3.73
	เขาช่อง	9	3	1.86
	หุ่งเคี่ยม	10	10	6.21
	นิคมพัฒนา	11	7	4.35
	หุ่งนา	12	4	2.48
	เกาะยางแดง	13	5	3.11
3. เขาพระ	นาสีทอง หนองจอก	1	2	1.24
	นาโต๊ะเหมียง,ตุ	2	6	3.73
	นาสีก	4	1	0.62

ตาราง จ.1 หมู่บ้านที่เป็นภูมิถิ่นมาของแรงงานคืนถิ่น(ต่อ)

n = 161

ตำบล	หมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนแรงงาน คืนถิ่น(คน)	ร้อยละ
เขาพระ (ต่อ)	ควนดินแดง	5	1	0.62
	ควน	6	1	0.62
	คลองแก้ว เขาสอยดาว	7	14	8.70
4. ควนรู	ไทรใหญ่	4	7	4.3
	ไทรใหญ่	5	3	1.86
	สำนัก	6	1	0.62
5. อุหาใต้	ควน ชายเขา	1	4	2.48
	พรุพ้อ	2	1	0.62
	อุหาใน	3	1	0.62
	นาป่าบ	4	2	1.24
	จุมปะ	5	4	2.48
	กองอิฐ	6	2	1.24
	ทุ่งยาง	7	3	1.86
	ควนจัน	8	3	1.86
	หัวยาง	9	3	1.86
	ชายเขา	10	4	2.48
	จังโหลน	11	3	1.9
	กันมัน	12	1	0.62
	โล๊ะยาว	13	17	10.56
รวม			161	100.00

ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน, สำนักงานพัฒนาการอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา : 2541

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล นายสุรศักดิ์ อ่าวเจริญ

วัน เดือน ปี เกิด 6 มกราคม 2499

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วท.บ.(เกษตรศาสตร์)	คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	พ.ศ. 2526

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

- 11 ส.ค. 2526 ตำแหน่ง อาจารย์ 1 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ด
หัวหน้างานติดตามประเมินผลโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรม
หัวหน้างานโสตทัศนูปกรณ์, หัวหน้างานแปลงมะละกอ
- 16 พ.ค. 2529 ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ผู้ช่วยราชการวิทยาลัยประมงตึกสุสานนท์
หัวหน้างานหลักสูตรพิเศษ
หัวหน้างานโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมเคลื่อนที่
- 28 ธ.ค. 2535 ตำแหน่ง อาจารย์ 2 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีราชิวาส
หัวหน้าคณะวิชาส่งเสริมการเกษตร, หัวหน้างานสื่อการเรียนการสอน
หัวหน้างานประชาสัมพันธ์
- 1 ก.ค. 2540 ตำแหน่ง อาจารย์ 2 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลา
ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ข้อมูลวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลา
หัวหน้างานวิจัยและพัฒนา

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลา

ตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 7 อัตรา(1 ต.ค. 2544) 16,020 บาท